



MINISTARSTVO FINANSIJA CRNE GORE

Godišnji izvještaj **2015**



Ministarstvo finansija Crne Gore
Godišnji izvještaj za 2015.



Oficijelni kanal Ministarstva finansija
<http://www.youtube.com/user/minfinansijacrnegore>



<https://www.facebook.com/pages/Ministarstvo-finansija>



<https://twitter.com/minifinme>



<http://minifin.wordpress.com>

UPRAVE

PORESKA UPRAVA:

WWW.PORESKAUPRAVA.GOV.ME

UPRAVA CARINA:

WWW.UPRAVACARINA.GOV.ME

UPRAVA ZA NEKRETNINE:

WWW.NEKRETNINE.COM.E

DIREKCIJA ZA JAVNE NABAVKE:

WWW.DJN.GOV.ME

UPRAVA ZA IMOVINU

WWW.UZIGOV.ME

Sadržaj

UVODNIK: Evroatlanske integracije i ekonomski prosperitet kao strateški i komplementarni ciljevi6-7
- dr Radoje Žugić, ministar

Iskustva Crne Gore u prvoj godini decentralizovanog upravljanja IPA fondovima sa aspekta ugovornog tijela8-10
- Marija Radenović, Generalna direktorica Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći

Mjere fiskalne konsolidacije lokalnih javnih finansija u 2015. godini11-12
- mr Snežana Mugoša, načelnica Direkcije za praćenje budžeta lokalnih samouprava, regulatornih agencija i javnih preduzeća i drugih implicitnih budžetskih obaveza u Direktoratu za budžet

Od ideje do realizacije - razvoj preduzetništva uz podršku Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore 13-15
- Jasna Janjić, načelnica Direkcija za strukturne politike u Direktoratu za ekonomsku politiku i razvoj

Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o postupku oslobađanja od plaćanja poreza na dodatu vrijednost investitora i isporuku određenih proizvoda i usluga16-17
- Jovica Petričević, načelnik Direkcije za poreski sistem i poresku politiku u Direktoratu za poreski i carinski sistem

Utvrđena najviša godišnja osnovica za plaćanje doprinosa za 2015. godinu18-19
- Tatjana Bošković, samostalna savjetnica I u Direktoratu za poreski i carinski sistem

Kofinansiranje lokalnih infrastrukturnih projekata iz uslovnih dotacija za 2015. godinu20-21
- Gordana Radović, samostalna savjetnica I u Direktoratu za poreski i carinski sistem

Realizacija javne potrošnje na lokalnom nivou u periodu januar - septembar 2015. godine22-25
- mr Snežana Mugoša, načelnica Direkcije za praćenje budžeta lokalnih samouprava, regulatornih agencija i javnih preduzeća i drugih implicitnih budžetskih obaveza u Direktoratu za budžet

Analiza javnih finansija - III kvartal 2015. godine26-31
- Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj, Direktorat za budžet

Presjek aktivnosti vezanih za korišćenje IPA fondova32-33
- Dunja Nelević, načelnica Direkcije za Nacionalni fond u Direktoratu državnog trezora

Crna Gora kroz Instrument za pretpristupnu podršku - IPA perspektiva II 34-36
- Jasna Ilić Bošković, samostalna savjetnica III u Direktoratu za državni trezor

Pregled propisa iz oblasti carinske unije donijetih 2015. godine37-39
- Danko Dragović, samostalni savjetnik I u Direktoratu za poreski i carinski sistem

Nacionalni komitet za trgovinske olakšice40-42
- Snežana Vujanović, sekretarka Nacionalnog komiteta za trgovinske olakšice u Direktoratu za poreski i carinski sistem

Info web aktivnosti Ministarstva finansija u 2015. godini 43-56
- Ivona Mihajlović, Služba za odnose sa javnošću i slobodan pristup informacijama

Kontinuirano profesionalno usavršavanje ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru57-59
- Stoja Ročenović, načelnica Direkcije za harmonizaciju unutrašnje revizije u Direktoratu za centralnu harmonizaciju

Upravljanje kao umjetnost izvršavanja zadataka uz pomoć zaposlenih 60-62
- Nina Blečić, načelnica Direkcije za finansijsko upravljanje i kontrolu,
- Valentina Bojović, viša unutrašnja revizorka u Direktoratu za centralnu harmonizaciju

Tržište lizinga u Crnoj Gori - Izvještaj za period od 01. jula - 30. septembra 2015. godine63-69
- mr Slađana Pavlović, samostalna savjetnica II u Direktoratu za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta



Ministarstvo finansija Crne Gore

Godišnji izvještaj
ministarstva finansija
za 2015. godine

BROJ: VII

IZLAZI:
godišnje

IZDAVAČ:
Ministarstvo finansija Crne Gore

ZA IZDAVAČA:
dr Radoje Žugić

UREDNIK:
Nađa Radulović

UREĐIVAČKI ODBOR:
dr Radoje Žugić
mr Bojana Bošković
mr Ana Krsmanović
mr Nikola Vukičević

Iva Vuković
Marina Perović
Ana Cerović
Dragan Darmanović
Marija Radenović
Damir Rašketić
Novo Radović

DIZAJN:
Adil Tuzović

KONTAKT:

Služba za odnose
sa javnošću i slobodan
pristup informacijama

TEL: +382 20 224 581

FAX: +382 20 224 450

E-MAIL: mf@mif.gov.me

WEB: www.mf.gov.me

ADRESA:
Stanka Dragojevića br 2, Podgorica



dr Radoje Žugić

UVODNIK:

Evroatlanske integracije i ekonomski prosperitet kao strateški i komplementarni ciljevi

Pozivnica za pridruživanje NATO alijansi obilježila je godinu za nama, dajući potvrdu da je Crna Gora pravna i demokratska zemlja, koja dijeli iste vrijednosti kao i najnaprednije zemlje svijeta. Ovakva odluka zemalja članica NATO-a priznanje je odlučnosti, posvećenosti i političke zrelosti Crne Gore i „nagrada“ za uložene napore u ispunjavanju obaveza u ključnim oblastima za članstvo u NATO.

Osim političkog značaja, pozivnica za pristupanje NATO savezu je, takođe, i potvrda da je Crna Gora stabilna i sigurna destinacija za ulaganja. NATO je mnogo više od odbrane i vojnih pitanja. Članstvo u ovom savezu je kvalitetna i dobra osnova za unapređenje, prije svega, privrede, iz razloga što donosi brojne ekonomske benefite, poput: pristupa širem tržištu, nižih troškova nacionalne bezbjednosti, mogućnosti korišćenja finansijske pomoći, povećanja priliva od turizma, itd. U praksi je potvrđeno da je napredak jedne zemlje ka članstvu u NATO najbolji pokazatelj renomiranim svjetskim poslovnim krugovima i investitorima i da doprinosi unapređenju poslovnog ambijenta i povećanju povjerenja investitora. Na ovaj način se stvaraju uslovi da strani investitori ulažu kapital i pomažu razvoju domaćih privrednih subjekata, što značajno doprinosi

ekonomskom razvoju u cjelini. Uticaj navedenih benefita nije moguće precizno kvantifikovati, ali se, posmatrajući i analizirajući iskustva zemalja koje su u prethodnim godinama pristupile NATO savezu, može izvući jasan zaključak da je u svim tim zemljama došlo je do povećanja stope rasta BDP-a u periodu pridruživanja NATO alijansi i da su, u istom periodu, poboljšani njihovi ekonomski indikatori.

Osim intenzivnih aktivnosti na planu evroatlanskih integracija, prethodnu godinu je obilježilo sprovođenje mjera ekonomske politike, usmjerenih na poboljšanje životnog standarda građana. Ovaj strateški cilj ekonomske politike Crne Gore ostvaruje se kroz osiguranje fiskalne održivosti, jačanje konkurentnosti privrede i stvaranje uslova za dinamičniji ekonomski rast i razvoj. Na ovim postulatima se zasniva i budžetska politika za naredni srednjoročni period. U tom smislu, budžet za 2016. godinu koncipiran je na način da se omogući sprovođenje dalje fiskalne konsolidacije, i to kroz povećanje budžetskih prihoda, stvaranjem stimulativnog privrednog ambijenta i nastavkom intenzivne borbe protiv sive ekonomije. Što se rashoda tiče, opredjeljenje je zadržavanje tekuće potrošnje na optimalnom nivou, a sve u cilju smanjenja budžetskog deficita

Pozivnica za pridruživanje NATO alijansi obilježila je godinu za nama, dajući potvrdu da je Crna Gora pravna i demokratska zemlja, koja dijeli iste vrijednosti kao i najnaprednije zemlje svijeta. Ovakva odluka zemalja članica NATO-a priznanje je odlučnosti, posvećenosti i političke zrelosti Crne Gore i „nagrada“ za uložene napore u ispunjavanju obaveza u ključnim oblastima za članstvo u NATO.

“

”



i uspostavljanja budžetske ravnoteže. Ovom cilju se približavamo kroz kontinuirano smanjenje deficita, sa nivoa od 3,3% BDP-a na kome je bio planiran u 2012. godini, na 0,71% BDP-a, koliko je projektovan za 2016. godinu (uz izuzeće izdataka koji se odnose na realizaciju projekta autoputa). Pitanje javnog duga ostaje u fokusu fiskalne politike, uz uvažavanje potrebe finansiranja kapitalnih projekata kojima se dugoročno kreira nova vrijednost i obezbjeđuje ekonomski rast i razvoj.

Iz perspektive rasta i konkurentnosti, odabrali smo nekoliko oblasti u kojima Crna Gora raspolaže velikim prirodnim resursima i čijim podsticanjem možemo ostvariti dobre ekonomske rezultate. Projekcije za predstojeći period, zasnovane na rezultatima u 2015. i očekivanim efektima započetog investicionog ciklusa, su da će Crna Gora ući u fazu dinamičnijeg rasta, odnosno da će realna stopa rasta BDP-a u 2016. biti 4,1%, dok će prosječan rast u periodu od 2015-2018. iznositi 3,8%. U funkciji ostvarivanja projekcija, i formalno su utvrđena četiri prioriteta razvoja, i to: turizam, energetika, poljoprivreda i ruralni razvoj i prerađivačka industrija.

Za dostizanje sveobuhvatne stabilnosti (fiskalne, finansij-

ske i makroekonomske) neophodna su dva preduslova: politički, koji podrazumijeva političku stabilnost i sigurnost u regionu i ekonomski, koji znači visoke stope rasta i stvaranje nove vrijednosti. Na bazi ovih postulata kreirana je politika Vlade koja odražava potrebe i interese Crne Gore, u političkom, ali i razvojnom smislu. Njena adekvatna implementacija dopriniće ostvarenju zacrtanih ekonomskih ciljeva i poboljšanju životnog standarda, dok će napredak u procesima evroatlanskih integracija ojačati poziciju Crne Gore na međunarodnoj sceni i ubrzati reforme u pravcu dostizanja evropskih standarda.

Strateški izbor o budućnosti naše zemlje svima je jasan. Crna Gora je na putu na kome želi i mora da bude – na putu ka punoj integraciji u EU i NATO. To je pravac koji garantuje dugoročnu bezbjednost i ekonomski i društveni prosperitet.

dr Radoje Žugić
ministar finansija



Marija Radenović

Iskustva Crne Gore u prvoj godini decentralizovanog upravljanja IPA fondovima sa aspekta ugovornog tijela

Godinu za nama obilježile su intenzivne aktivnosti kada je u pitanju ugovaranje sredstava koje su Crnoj Gori na raspolaganju iz pretpristupnih IPA fondova.

Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), kao dio Operativne strukture za IV IPA komponentu, bio je, tokom prethodne godine, direktno uključen u aktivnosti na implementaciji Operativnog programa „Razvoj ljudskih resursa 2012-2013“.

Glavni cilj ovog programa je promovisanje održivog razvoja ljudskih resursa, modernizacija i razvoj sistema obrazovanja za obuke i istraživanja u Crnoj Gori u skladu sa politikom i standardima EU, sa posebnim fokusom na zapošljavanje mladih, kako bi se Crna Gora pripremila za sprovođenje i upravljanje Kohezionom politikom EU.

Osim Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), kao implementacionog tijela zaduže-

nog za sprovođenje tenderskih procedura, ugovaranje i plaćanje, Operativnu strukturu za IV IPA komponentu čine i sljedeće institucije:

- Ministarstvo rada i socijalnog staranja (MRSS), kao Tijelo odgovorno za Operativni program (BROP) i zaduženo za izradu i implementaciju Operativnog programa u cjelosti (navedeno tijelo koordinira i nadgleda rad ostalih tijela Operativne strukture) i
- Ministarstvo prosvjete (MP), Ministarstvo nauke (MN) i Ministarstvo rada i socijalnog staranja (MRSS), kao tijela odgovorna za prioritet/mjeru i zadužena za pripremu i implementaciju dijela Operativnog programa koji spada u djelokrug njihovih sektorskih nadležnosti.

Sprovođenju aktivnosti na implementaciji Operativnog programa „Razvoj ljudskih resursa 2012-2013“ prethodio je prenos ovlaštenja za upravljanje sredstvi-

ma Crnoj Gori od strane Evropske komisije (28. VII 2014. godine), a potom potpisivanje Finansijskog sporazuma između Crne Gore i Evropske komisije (5. XII 2014. godine), čime su ispunjeni svi neophodni uslovi za realizaciju aktivnosti vezanih za potrošnju sredstava opredijeljenih ovim programom.

Ukupna vrijednost Operativnog programa iznosi 6,56 miliona eura (od čega doprinos EU, tj. IPA sredstva iznose 5,58 miliona eura, dok nacionalno kofinansiranje iznosi 0,98 miliona eura) i isti se realizuje kroz 4 ugovora o usluzi, 3 grant šeme, 1 ugovor o nabavci opreme, 1 okvirni ugovor i 1 direktni grant.

Tokom 2015. godine intenzivno se radilo na pripremi tenderske dokumentacije za pomenute ugovore i grantove, kao i na objavljivanju tendera za projekte u skladu sa EU procedurama.

U obavljanju ovih aktivnosti, podijeljene su uloge i odgovornosti unutar Operativne strukture. Tako su službenici zaduženi za ove poslove u institucijama korisnicama (zaposleni u okviru tzv. tijela odgovornih za prioritet/mjeru) odgovorni za obezbjeđivanje neophodnih informacija u vezi sa opisima projekata/tehničkim specifikacijama, kao i za pružanje podrške implementacionom tijelu tokom procesa javnih nabavki. Sa druge strane, službenici CFCU-a, kao implementacionog tijela, odgovorni su za obezbjeđivanje zakonitosti i regularnosti postupka ugovaranja. U oba slučaja, riječ je o složenim poslovima za čije je obavljanje neophodno posjedovanje znanja o postupcima i pravilima, kojima se reguliše finansiranje i ugovaranje programa i projekata Evropske Unije. Stoga su adekvatna obučenosť službenika, kao i njihovo praktično iskustvo, od ogromnog značaja za uspješnu iskorišćenost EU fondova.



Takođe, kako je Crna Gora dobila akreditaciju da samostalno upravlja sredstima EU pomoći po modelu decentralizovanog upravljanja uz ex ante kontrolu, veoma je bilo važno održavati kvalitetnu saradnju sa Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori. Naime, svaki korak u svakoj pojedinačnoj tenderskoj proceduri morao je prethodno biti odobren od strane DEU, pa je prošlu godinu obilježila veoma intenzivna komunikacija između predstavnika Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), kao implementacionog tijela, pojedinačnih ministarstava, kao korisnika, i Delegacije Evropske unije, kao institucije koja sprovodi ex ante kontrolu.

Ulažući velike napore, do kraja 2015. godine, uspjeli smo da, od četiri predviđena ugovora o uslugama, potpišemo dva, dok su preostala dva u finalnoj fazi ugovaranja i očekuje se njihovo potpisivanje početkom 2016. godine. Dalje, za tri grant šeme, usmjerene na oblast nauke i zapošljavanje teže zapošljivih lica, objavljeni su pozivi za podnošenje predloga projekata i u toku je prikupljanje aplikacija, odnosno njihovo ocijenjivanje. Što se ugovora o nabavci tiče, čiji je cilj opremanje srednjih stručnih škola, u toku je finalizacija tehničke specifikacije, nakon čega slijedi objavljivanje tendera. Okvirni ugovor je, takođe, potpisan i isti je, zajedno sa direktnim grantom, u fazi implementacije. Oba pomenuta ugovora su usmjerena na pružanje podrške Operativnoj strukturi u realizaciji aktivnosti na planu implementacije Operativnog programa.

Važno je napomenuti da je realizacija tenderskih procedura za pomenute ugovore planirana tokom 2015. i 2016. godine, dok potrošnja svih sredstava iz Operativnog programa „Razvoj ljudskih resursa 2012-2013“, u skladu sa n+3 pravilom, treba da bude završena do 31. decembra 2017. godine. Istekom roka u kojem se sredstva moraju potrošiti dolazi do „automatske obustave sredstava“, odnosno neiskorišćeni dio opredijeljene alokacije vraća se u budžet EU.

Koliko će Crna Gora biti uspješna u implementaciji IV IPA komponente i, uopšte, u iskorišćavanju sredstava iz IPA fondova, pokazaće vrijeme koje je pred nama. U svakom slučaju, biće izazovno blagovremeno ispuniti veoma stroge kriterijume i uslove, zbog činjenice da domaću administraciju karakterišu ograničeni kadrovski kapaciteti i nedovoljno praktično iskustvo u procedurama javnih nabavki po EU pravilima, za koje je potvrđeno da su, u administrativnom smislu, daleko zahtjevnije od nacionalnih.

Sa druge strane, neosporno je da se ključni faktori uspjeha u korišćenju fondova EU ogledaju u:

- punoj posvećenosti svih aktera,

- efikasnoj administraciji, sa dovoljnim brojem zaposlenih, osposobljenih da obavljaju ovako složene poslove,

- pravilnom pristupu u pripremi projektne dokumentacije i sprovođenju projekata,

- akterima na korisničkom nivou, obučanim da konkurišu projektima i

- konstruktivnoj saradnji sa Evropskom komisijom.

Ukoliko se istraje na poštovanju navedenih faktora u narednom periodu, možemo očekivati uspješnu realizaciju predviđenih aktivnosti.

*Marija Radenović
Generalna direktorica
Direktorata za finansiranje i
ugovaranje sredstava EU pomoći*



mr Snežana Mugoša

Mjere fiskalne konsolidacije lokalnih javnih finansija u 2015. godini

Lokalne samouprave i njihovo poslovanje su veoma važan segment ukupnog fiskalnog sistema. Stoga stanje i trendovi javnih finansija u lokalnim samoupravama, u značajnoj mjeri, utiču na fiskalnu održivost, finansijsku stabilnost, kao i na kvalitet i perspektive ekonomskog razvoja.

Imajući u vidu loše pokazatelje finansijskog stanja lokalne samouprave, prije svega visok nivo zaduženosti i neizmirenih obaveza, koji su usloveli brojne probleme u njihovom funkcionisanju i izvršavanju obaveza utvrđenih zakonom, tokom 2015. godine preduzete su značajne mjere u cilju konsolidacije javnih finansija na lokalnom nivou.

• Izmjene i dopune Zakona o porezu na nepokretnosti

Polovinom februara 2015. godine donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na nepokretnosti kojim su značajno unaprijeđena pojedina rješenja kojim se uređuje sistem utvrđivanja i naplate poreza na nepokretnosti kao osnovnog sopstvenog prihoda lokalne samouprave.

Izmjene zakona su usmjerene na povećanje prihoda od poreza na nepokretnosti prije svega povećanjem donjeg limita za oporezivanje, kao i obezbjeđivanjem prava je-

dinicama lokalne samouprave da za određene kategorije nepokretnosti mogu propisati višu, odnosno nižu stopu poreza na nepokretnosti, u skladu sa svojom politikom (unaprijeđenje turizma, poljoprivrede, građevinarstva i sl...). Osim toga, propisane su kazne za kršenje ovog zakona.

Primjena zakona je odložena do 1. januara 2016. godine, tj. do stvaranja pretpostavki za njegovu punu primjenu, kroz donošenje podzakonske regulative.

• Ugovori o reprogramu poreskog duga

Na sjednici od 19. februara 2015. godine Vlada Crne Gore je usvojila Informaciju o reprogramu duga opština i odobrila reprogram poreskog duga po osnovu poreza i doprinosa na zarade zaposlenih sa utvrđenim stanjem na dan 31.12.2014. godine u ukupnom iznosu od 89,07 mil. €. Od ovog iznosa 74,45 mil. € je reprogramirano na 20 godina počev od 01.07.2015. godine za opštine koje su korisnice sredstava Egalizacionog fonda dok je 14,62 mil. € koje se odnosi na opštine Bar i Budva, čiji je fiskalni kapacitet viši od prosječnog, reprogramirano na period od 5 godina.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija je potpisalo Ugovore o reprogramu poreskog duga sa 14 opština (Bar,



Berane, Bijelo Polje, Budva, Danilovgrad, Kolašin, Mojkovac, Nikšić, Plav, Pljevlja, Rožaje, Ulcinj, Cetinje i Šavnik).

Osim toga, Ministarstvo finansija je potpisalo Ugovore o reprogramu poreskog duga sa opštinama Andrijevisa i Žabljak. Naime, u februaru i martu tekuće godine Ministarstvu finansija su se obratile pomenute opštine sa zahtjevom za reprogram poreskog duga po osnovu poreza i doprinosa na zarade zaposlenih u javnim preduzećima čiji su one osnivači a čiji su dug preuzele. Na sjednici od 13. novembra 2015. godine Vlada Crne Gore je usvojila Informaciju o reprogramu poreskog duga opština Andrijevisa i Žabljak i odobrila reprogram poreskog duga po osnovu poreza i doprinosa na zarade zaposlenih sa utvrđenim stanjem na dan 31.12. 2014. godine u ukupnom iznosu od 1,18 mil. € na period od 20 godina počev od 01.01.2016. godine.

Ministarstvo finansija je, prilikom utvrđivanja plana reprograma, uvažilo predloge Zajednice opština i jedinica lokalne samouprave i utvrdilo niži iznos mjesečnih anuiteta u prvim godinama otplate duga, kako se ne bi ugrozila tekuća likvidnost jedinica lokalne samouprave i normalno funkcionisanje opštinskih organa i javnih službi, posebno imajući u vidu da je Ugovorom predviđena obaveza opština da redovno servisiraju svoje tekuće obaveze odnosno da isplaćuju zarade u bruto iznosu.

Ugovorom je, pored reprograma poreskog duga, predviđeno da su opštine koje potpišu ugovor o reprogramu dužne da utvrde dinamiku rješavanja viška zaposlenih u organima lokalne uprave, javnim službama, ustanovama, privrednim društvima i javnim preduzećima čiji je osnivač opština, u skladu sa Planom unutrašnje reorganizacije javnog sektora. Ugovorom je, takođe, predviđena obaveza opština da prilikom svakog novog zapošljavanja prethodno obezbijede pozitivno mišljenje Ministarstva finansija.

• Izdavanje državnih garancija za kreditno zaduženje jedinica lokalne samouprave

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu za 2015. godinu propisano je da Vlada Crne Gore u 2015. godini izda garancije opštinama za kreditni aranžman koji bi omogućio izmirenje obaveza i neizmirenih dugova, refinansiranje postojećih kreditnih obaveza i racionalizaciju uprave, i to za:

- Opštinu Kolašin u iznosu od 7,00 mil. €;
- Ostale opštine koje koriste sredstva iz Egalizacionog fonda u iznosu od 100,00 mil. €.

Do kraja decembra 2015. godine Vlada je izdala državne garancije za kreditna zaduženja opština u ukupnom iznosu od 42,89 mil. €.

Uz državnu garanciju kreditno se zadužilo devet opština i to: Berane, Bijelo Polje, Cetinje, Danilovgrad, Kolašin, Mojkovac, Rožaje, Ulcinj i Šavnik. Sve pomenute opštine, izuzev opštine Mojkovac, su se zadužile u cilju realizacije Sanacionog plana za prevazilaženje finansijskih teškoća.

Preduzete mjere bi trebalo da imaju dugoročne efekte i da u narednom periodu doprinesu stabilizaciji cjelokupnog fiskalnog sistema.

*mr Snežana Mugoša,
načelnica Direkcije za praćenje budžeta
lokalnih samouprava,
regulatornih agencija i javnih preduzeća
i drugih implicitnih budžetskih obaveza*

Od ideje do realizacije - razvoj preduzetništva uz podršku Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore



Jasna Janjić

Povećanje životnog standarda, strateškog cilja ekonomske politike Crne Gore, ostvariće se uz dinamičniji rast i razvoj, a koji je moguć uz sprovođenje strukturnih reformi, kao i realizaciju prioritarnih sektorskih politika i infrastrukturnih projekata. Poseban uticaj, u tom okviru, ima razvoj preduzetništva, odnosno otvaranje i funkcionisanje malog i srednjeg biznisa, sektora koji predstavlja okosnicu zaposlenosti i ključni je faktor stvaranja i održavanja nacionalnog blagatstva.

Crna Gora je prepoznala značaj preduzetništva, dinamične razvojne kombinacije ideja, znanja, kapitala i rizika, za stvaranje produktivne i konkurentne ekonomije i benefite koji proizilaze iz toga. U tom smislu, radi prevazilaženja problema dostupnosti finansijskih sredstva, osnovan je Investiciono – razvojni fond (u daljem tekstu: IRF), koji kontinuirano radi na razvoju proizvoda, odnosno instrumenata podrške preduzetništvu, odnosno malom i srednjem biznisu, u sljedećim oblastima:

- razvoj preduzetništva (početnici u biznisu, mladi i žene u biznisu);
- razvoj prioritetnih sektora (turizam, poljoprivreda, drvoprerada, proizvodnja i usluge);
- smanjenje problema nelikvidnosti (kreditni za trajna obrtna sredstva, za otkup potraživanja, kratkoročni krediti i krediti za refinansiranje);
- podrška infrastrukturnim projektima (zaštita životne sredine, energetska efikasnost i sl.).

Finansijska podrška IRF-a razvoju mikro, malih i srednjih preduzeća, uz stimulativne kamate, znatno niže od komercijalnih, u periodu od 2010. do 2015. godine, iz godine u godinu se povećavala. U posmatranom periodu, u vidu dugoročnih kredita plasirano je 181,5 mil.€ (u 2010. godini 9,1 mil.€, a u 2015. godini 64,4 mil.€). Pri tome, u cilju podrške razvojnim prioritetima Vlade, obezbijeđeni su posebni uslovi za realizaciju projekata u manje razvijenim područjima i sektorima u kojima Crna Gora može valorizovati komparativne prednosti.

Tabela: Plasirana kreditna sredstva IRF-a, po sektorima i regionima

Godina	Kreditna podrška (mil.€)	Sektor (%)					Regionalna alokacija (%)		
		Turizam	Poljoprivreda i prehrambena industrija	Proizvodnja	Uslužne djelatnosti	Ostalo	Centralni region	Sjeverni region	Južni region
2010.	9,1	17,9	25,6	33,8	22,7	0,0	49,0	38,0	13,0
2011.	14,2	14,0	30,0	31,0	25,0	0,0	49,5	40,0	10,5
2012.	14,5	11,8	55,8	9,0	23,4	0,0	53,8	32,4	13,8
2013.	37,8	27,5	22,6	24,2	25,8	0,0	36,4	32,6	31,0
2014.	41,5	23,5	29,1	16,4	21,4	9,6	41,2	31,6	27,2
2015.	64,4	43,7	16,7	19,3	18,8	1,46	45,0	15,4	39,6

Izvor: IRF CG

Na osnovu prezentovanih podataka, može se zaključiti da je, osim visine kreditne podrške, došlo i do promjene nje-ne strukture, odnosno plasmana po djelatnostima. Tražnja, odnosno interesovanje klijenata za realizaciju projekata po

predmetnim sektorima bila je neujednačena. Tako je, u 2010. godini, najveće interesovanje bilo za projekte iz sektora proizvodnje, a u 2015. godini za projekte iz sektora turizama i ugostiteljstva, što se i odrazilo na strukturu finansiranih projekata IRF-a.

Kada je u pitanju regionalna alokacija, može se reći da su prioritet u finansiranju imali održivi projekti kandidovani iz manje razvijenih opština. IRF je, za realizaciju projekata u opštinama sjevernog regiona, u posmatranom periodu, plasirao 27,0% ukupnih dugoročnih kredita. Ako se na ovaj iznos dodaju plasmani za projekte u opštinama Nikšić, Cetinje i Ulcinj, kao manje razvijenim opštinama, može se zaključiti da je u nerazvijene opštine plasirano više od 1/3 ukupnih kreditnih sredstava IRF-a. Time je IRF značajno doprinio stvaranju uslova za ravnomjerniji regionalni razvoj.

Istovremeno, IRF je svojom aktivnošću značajno olakšao pristup kreditnim sredstvima pojedinim ciljnim grupama kroz programe podrške ženama u biznisu, mladima u biznisu i start-up preduzećima, po najpovoljnijim uslovima u regi-onu i time, podstakao rast i razvoj preduzeća.

Kao rezultat navedenih aktivnosti IRF-a, otvoren je značajan broj radnih mjesta a, kroz “ozdravljenje preduzeća”, stvo-reni su uslovi za produžetak radnog angažovanja velikog broja zaposlenih. U prilog tome govori i činjenica da je u 2014. i 2015. godini otvoreno 3.629 radnih mjesta, odnosno nastavljen radni angažman 9.354 lica.

U narednom periodu IRF će intenzivirati aktivnosti na podsticanju preduzetništva, odnosno raditi na novim projek-tima, uz obezbjeđenje povoljnijih kreditnih sredstava i širenje grupe proizvoda. Pri tome, sredstva će biti plasirana po nižim kamatnim stopama u odnosu na 2015. godinu. Preduzetnicima će biti omogućena lakša dostupnost finansijskih sredstva, imajući u vidu da je IRF za 2016. godinu planirao plasman 100,0 mil € kreditnih sredstava. Pri tome, treba istaći nove “proizvode”, kao što su:

- finansiranje online poslovanja i elektronskog biznisa;
- podrška inovativnim preduzećima, pri čemu će se posebna pažnja posvetiti ICT sektoru, tako da će i preduzeća iz te oblasti biti u prilici da pod povoljnim kreditnim uslovima razvijaju svoje kapacitete;
- obezbjeđenje kreditne linije za dodjelu beskamatnih kredita nezaposlenim licima koja se nalaze na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, a imaju fakultetsko obrazovanje;
- obezbjeđenje posebne kreditne linije za kratkoročne kredite sa rokom otplate do 24 mjeseca.

Osim toga, razvijaće se i novi instrumenti podrške koji će uticati na bolje povezivanje preduzeća i sektora, podršku klasterima, zatim podršku projektima koji se odnose na proizvodnju i preradu sa većim stepenom finalizacije proizvoda. Posebna pažnja će se posvetiti uspješnim preduzećima, tj. onim preduzećima koja se nalaze na “bijeloj listi” poreskih ob-veznika, odnosno koja redovno izmiruju svoje obaveze prema državi.

Crnoj Gori su potrebna uspješna preduzeća, postojeća i nova, kao generator ekonomskog rasta, povećanja zaposleno-sti i ukupnog napretka države. Dostizanje zadovoljavajućeg nivoa konkurentnosti malih i srednjih preduzeća, proizvoda i usluga, jačanje inovacija, podizanje tehnološkog kapaciteta MSP i sustizanje nivoa konkurentnosti EU ekonomija, su prioritet ali i izazov kreatorima razvojne i ekonomske politike.

Jasna Janjić,
načelnica Direkcija za strukturne politike u Direktoratu za ekonomsku politiku i razvoj





Jovica Petričević



Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o postupku oslobađanja od plaćanja poreza na dodatu vrijednost investitora i isporuku određenih proizvoda i usluga („službeni list CG“, broj 68/15)

Odredbama čl. 25 stav 1 tačka 12 i čl. 28 stav 1 tačka 12, **Zakona o porezu na dodatu vrijednost**, predviđena je mogućnost oslobađanja od plaćanja PDV prilikom isporuke proizvoda, odnosno usluga, kada je međunarodnim sporazumom, odnosno ugovorom o donaciji predviđeno da se iz dobijenih novčanih sredstava neće plaćati troškovi poreza.

Bliži postupak za ostvarivanje navedene poreske olakšice bio je uređen **Uputstvom o načinu sprovođenja postupka u vezi sa ostvarivanjem prava na oslobađanje od plaćanja poreza na dodatu vrijednost u slučajevima kada je to predviđeno međunarodnim sporazumom, odnosno ugovorom**.

Pravo na poresko oslobođenje, shodno navedenom uputstvu, ostvarivao je uvoznik, odnosno kupac proizvoda, odnosno usluga (međunarodna organizacija ili domaće lice), a na osnovu poreske potvrde koju izdaje ministarstvo nadležno za oblast iz koje se realizuje projekat. Obveznik PDV koji dobije navedenu potvrdu ne obraču-

nava PDV prilikom isporuke proizvoda, odnosno usluga korisniku poreske olakšice.

Navedenim Uputstvom nije bio posebno propisan postupak i izgled poreske potvrde za oslobađanje od plaćanja PDV-a za donacije - pomoći Evropske unije. S obzirom da je u praksi stvoren problem u dijelu implementacije postojećih normativnih rješenja koji se odnosi na mogućnost oslobađanja od plaćanja PDV prilikom isporuke proizvoda, odnosno usluga, kada je međunarodnim sporazumom, odnosno ugovorom o donaciji (posebno kada su u pitanju donacije-pomoći Evropske unije) predviđeno da se iz dobijenih novčanih sredstava neće plaćati troškovi poreza, aktuelna procedura je bila kompleksna za podugovarače grant korisnika, kao i za same grant korisnike, te je stoga pristupilo izradi novih normativnih rješenja radi pojednostavljenja procedura.

U vezi navedenog pristupilo se izmjeni i dopuni Pravilnika o postupku oslobađanja od plaćanja poreza na dodatu vrijednost investitora i isporuku određenih proi-

zvoda i usluga, kako bi se se na sveobuhvatniji način regulisala materija koja je bila propisana Uputstvom o načinu sprovođenja postupka u vezi sa ostvarivanjem prava na oslobađanje od plaćanja poreza na dodatu vrijednost u slučajevima kada je to predviđeno međunarodnim sporazumom, odnosno ugovorom, koje je stavljeno van snage danom stupanja na snagu navedenog Pravilnika (11. decembar 2015.godine).

Novim normativnim rješenjima uvedene su novine:

- Da uvoznik, isporučilac proizvoda, pružalac usluga, odnosno korisnik donacija (međunarodna organizacija ili pravno/fizičko lice, odnosno drugi oblik obavljanja privredne djelatnosti) radi ostvarivanja prava na oslobođenje od plaćanja PDV-a, kada je to predviđeno međunarodnim ugovorom koji se finansira iz sredstava Evropske unije, odnosno sredstava namijenjenih za projekte implementirane u decentralizovanom, indirektnom i podijeljenom upravljanju, prilaže izjavu da odnosni proizvodi i usluge ispunjavaju uslove za oslobođenje od plaćanja PDV.

- Navedeni su organi državne uprave nadležani za oblast u kojoj se realizuje projekat EU pomoći koji izdaju potvrdu za oslobađanje od plaćanja PDV (Ministarstvo finansija -Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći, Ministarstvo održivog razvoja i turizma - Direkcija javnih radova i Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija).

- Oslobođanje od plaćanja PDV vrši se na ukupan iznos ugovora, uključujući sredstva Evropske unije i sredstva ko-finsiranja.

- Zahtjev za oslobađanje od plaćanja PDV podnosi se nadležnom organu koji je u obavezi da potvrdi za oslobađanje od plaćanja PDV dostavi pružaocu usluga, korisniku donacija (obvezniku PDV) odnosno poreskom organu, radi evidentiranja, u roku od pet dana od dana prijema

zahtjeva.

- Pored uvoznika, isporučioca proizvoda, pružaoca usluga, odnosno korisnika donacija i nadležni organ izdavalac potvrda, vodi posebnu evidenciju o isporuci proizvoda, odnosno pružanju usluga, odnosno realizaciji donacija na koje se odnosi poresko oslobođenje.

- Da jedan od podataka koji je sastavni dio poreske potvrde čini i poziv na odredbu Zakona o ratifikaciji Okvirnog sporazuma između Vlade Crne Gore i Komisije Evropskih zajednica o pravilima za saradnju koja se odnose na finansijsku pomoć EZ Crnoj Gori u okviru sprovođenja Instrumenta Pretpristupne Pomoći (IPA), odnosno odredbu Zakona o potvrđivanju Okvirnog sporazuma između Crne Gore koju predstavlja Vlada Crne Gore i Evropske komisije o pravilima za sprovođenje finansijske pomoći Unije Crnoj Gori u okviru instrumenta pretpristupne podrške (IPA II) na osnovu koje se odnosni proizvodi i usluge oslobađaju od plaćanja PDV.

Bliži postupak za ostvarivanje prava na oslobađanje od plaćanja PDV kada su u pitanju donacije koji nijesu pomoć Evropske unije, uređene su na način kako je to bilo propisano Uputstvom, uz novinu da je nadležni organ u obavezi da potvrdi za oslobađanje od plaćanja PDV dostavi pružaocu usluga, korisniku donacija (obvezniku PDV) odnosno poreskom organu, radi evidentiranja, u roku od pet dana od dana prijema zahtjeva, za razliku od ranijeg normativnog rješenja kada se potvrda podnosila samo poreskom organu danom donošenja iste.

*Jovica Petričević,
načelnik Direkcije za poreski sistem i poresku politiku
u Direktoratu za poreski i carinski sistem*



Tatjana Bošković

Utvrđena najviša godišnja osnovica za plaćanje doprinosa za 2015. godinu

Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje uređen je institut najviše godišnje osnovice za plaćanje svih doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, kao i pravo na povraćaj doprinosa za obavezno socijalno osiguranje. Pravo na povraćaj doprinosa se može ostvariti ukoliko su plaćeni doprinosi na veću osnovicu od maksimalno propisane.

Članom 14 citiranog zakona propisano je da, ako osiguranik ostvaruje prihode po više različitih osnova (radni odnos, članstvo u bordu direktora i dr.), doprinos za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje obračunava se i plaća po svim tim osnovima, do iznosa najviše godišnje osnovice doprinosa.

Iznos najviše godišnje osnovice za plaćanje doprinosa se, po isteku kalendarske godine, usklađuje sa kretanjem prosječne bruto zarade u Crnoj Gori u prethodnoj kalendarskoj godini, a prema podacima organa uprave

nadležnog za poslove statistike (Monstat). Ministarstvo finansija ima ovlašćenje da donese podzakonski akt o usklađivanju najviše godišnje osnovice za plaćanje doprinosa.

Shodno **Pravilniku o uskladjivanju iznosa najviše godišnje osnovice za plaćanje doprinosa za 2015. godinu**, koji je objavljen u »Službenom listu CG«, broj 69/15, najviša osnovica za plaćanje doprinosa za obavezno socijalno osiguranje za 2015. godinu iznosi 50.350,00 €. Navedena osnovica je ista kao i u prethodnoj godini, budući da nije bilo značajnog odstupanja u iznosu prosječne bruto zarade u Crnoj Gori za 2014. godinu u odnosu na 2013. godinu.

Pravo na povraćaj više plaćenih doprinosa za obavezno socijalno osiguranje za 2015. godinu imaju osiguranici, kao fizička lica i njihovi poslodavci, kao isplatioci primanja.



Blži postupak i način povraćaja više plaćenog doprinosa propisan je **Pravilnikom o načinu i postupku povraćaja više plaćenih doprinosa za obavezno socijalno osiguranje** (»Službeni list CG«, broj 42/12), koji je donijelo Ministarstvo finansija.

Obvezniku doprinosa (fizičkom licu) će se izvršiti povraćaj više plaćenih doprinosa po isteku kalendarske godine, na osnovu zahtjeva za povraćaj više plaćenih doprinosa. Ovaj zahtjev se podnosi poreskom organu na propisanom obrascu »ZPDO«, a koji sadrži podatke o podnosiocu zahtjeva, osnovu po kojem su plaćeni doprinosi (npr. zaposlenje, obavljanje samostalne djelatnosti, članstvo u bordu direktora) i dr. poslodavci, odnosno isplatioci prihoda zahtjev za povraćaj preplaćenih doprinosa podnose na obrascu »ZPDI«.

Povraćaj više plaćenih doprinosa vrši se po isteku kalendarske godine za prethodnu godinu, na osnovu podataka o uplaćenim doprinosima koje je obveznik plaćanja doprinosa dostavio nadležnom poreskom organu. Stoga, pravo na povraćaj preplaćenih doprinosa se može ostvariti samo ukoliko je isplatilac primanja nadležnom poreskom organu podnosio izvještaje »IOPPD«.

Poreski organ donosi rješenje o podnesenom zahtjevu za povraćaj više plaćenih doprinosa za obavezno socijalno

osiguranje.

Povraćaj više plaćenih doprinosa vrši se u roku od 30 dana od dana odlučivanja o zahtjevu za povraćaj više plaćenih doprinosa.

*Tatjana Bošković,
samostalna savjetnica I
u Direktoratu za poreski i carinski sistem*



Gordana Radović

Kofinansiranje lokalnih infrastrukturnih projekata iz uslovnih dotacija za 2015. godinu

Odredbama Zakona o finansiranju lokalne samouprave, propisano je da opštine za finansiranje investicionih projekata koji su od posebnog interesa za opštinu ili više opština, imaju pravo na korišćenje uslovnih dotacija iz Budžeta Države. Takođe, predmetnim zakonom propisano je da se uslovne dotacije mogu koristiti za kofinansiranje projekata koji se većim dijelom finansiraju iz inostranih donacija. Saglasno navedenom zakonu, o dodjeli uslovnih dotacija odlučuje Vlada, na predlog Ministarstva finansija, a sredstva po ovom osnovu planiraju se godišnjim budžetima Crne Gore.

Koristeći navedene zakonske mogućnosti, u cilju povlačenja što većeg iznosa sredstava IPA fondova, od 2011.

godine, Vlada Crne Gore, kao značajan vid finansijske podrške lokalnoj samoupravi, opredjeljuje sredstva, koja su namjenjena za uslovne dotacije, za kofinansiranje investicionih projekata koje većim dijelom finansira Evropska unija. Naime, u tom periodu implementirane su 3 grant šeme Evropske unije namjenjene opštinskim razvojnim projektima u Crnoj Gori. Uporedo sa Grant šemama, realizovao se projekat Tehničke podrške reformi lokalne samouprave, koji se odnosio na pružanje stručne pomoći jedinicama lokalne samouprave, korisnicima granta, u pripremi i realizaciji projekata po EU pravilima.

Pored prva dva poziva za podnošenje projektnih prijedloga koja su bila namjenjena manje razvijenim opština-

ma i u okviru kojih je finansirano 14 projekata, poslednji poziv je bio namjenjen među-opštinskoj saradnji.

Delegacija Evropske unije realizuje od 2013. godine međuopštinski razvojni grant program, namijenjen svim opštinama Crne Gore za zajedničke projekte. U okviru Grant šeme na raspolaganju je bilo 1,87 miliona eura € iz sredstava IPA 2011, uz dodatno nacionalno kofinansiranje koje obezbjeđuju Vlada, opštine i njihovi partneri na projektu, u iznosu od 0,44 miliona eura.

Navedena sredstva koriste se za finansiranje 5 projekata iz oblasti međuopštinske saradnje, vrijednosti po pojedinim projektima od 200.000 do 1.000.000 eura, i to: *Uspostavljanje Regionalnog biznis centra sa inkubatorom za Sjeverno-istočni region; Osnivanje Regionalnog parka Sinjajevina u sjevernom regionu; Unaprijeđene energetske efikasnosti kroz međuopštinsku upravljačku mrežu; Uvođenje kompostiranja i selektivnog prikupljanja otpada u opštinama: Kotor, Budva, Tivat i Herceg Novi i Rehabilitacija i resocijalizacija zavisnika od droga u Crnoj Gori.* Realizacijom ovih projekata postiže se više ciljeva, kao što su: unaprjeđenje infrastrukture, ravnomjerniji regionalni i lokalni razvoj, povećanje konkurentnosti lokalnih samouprava, a posebno unaprjeđenje međuopštinske saradnje i u krajnjem, poboljšanje kvaliteta života na lokalnom nivou.

Vlada je, na ime kofinansiranja navedenih projekata izdvojila 440.289,44 eura i to: iz uslovnih dotacija za 2013. godinu 200.000,00 eura, a iz uslovnih dotacija za 2014. godinu iznos od 198.000,00 eura, a preostala sredstva za ove namjene, u iznosu od 42.289,44 eura, Vlada je opredijelila iz uslovnih dotacija za 2015. godinu.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2015. godinu, uslovne dotacije opštinama planirane u iznosu od 198.000,00 eura. Ova sredstva, Vlada Crne Gore, je, u skladu sa Odlukom o dodjeli uslovnih dotacija opštinama za 2015. godinu, dijelom opredijelila, na ime preostalog dijela kofinansiranja navedenih projekata iz oblasti međuopštinske saradnje, u iznosu od **42.289,44 eura**, i to pojedinačno za svaki projekat:

- *Opštini Berane*, za pokriće dijela troškova projekta *Uspostavljanje Regionalnog biznis centra sa inkubatorom za Sjeverno-istočni region*, u iznosu od **4.951,24 eura**;

- *Opštini Mojkovac*, za pokriće dijela troškova projekta *Osnivanje Regionalnog parka Sinjajevina u sjevernom regionu*, **5.336,29 eura**;

- *Opštini Bar*, za pokriće dijela troškova projekta *Unaprijeđene energetske efikasnosti kroz međuopštinsku upravljačku mrežu*, **12.231,84 eura**;

- *Javno-komunalnom preduzeću Kotora (Opština Ko-*

tor), za pokriće dijela troškova realizacije projekta *Uvođenje kompostiranja i selektivnog prikupljanja otpada u opštinama: Kotor, Budva, Tivat i Herceg Novi*, **8.121,16 eura**;

- *Javnoj ustanovi za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Podgorica (Glavni grad Podgorica)*, za pokriće dijela troškova realizacije projekta *Rehabilitacija i resocijalizacija zavisnika od droga u Crnoj Gori*, **11.648,91 eura**.

Preostali iznos sredstava od **155.710,56 eura**, saglasno navedenoj odluci Vlade, opredijeljeno je za pokriće dijela troškova realizacije projekata koji su od interesa za pojedine opštine, a koji se, većim dijelom finansiraju iz IPA fondova, i to:

- *Opštini Kolašin*, za pokriće dijela troškova realizacije projekta *„Jačanje turističke infrastrukture u Kolašinu“*, u iznosu od **46.477,00 eura**;

- *Opštini Berane*, za pokriće dijela troškova realizacije projekta *„Unapređenje vodosnabdijevanja i izgradnja sistema za tretman otpadnih voda u opštini Berane“* u iznosu od **50.000,00 eura** i

- *Opštini Danilovgrad*, za pokriće dijela troškova realizacije projekta *„Rekonstrukcija sprata Centra za kulturu“*, u iznosu od **59.233,56 eura**.

S obzirom da je u zajedničkom interesu nacionalnih i lokalnih vlasti da se raspoloživi EU fondovi iskoriste u najvećoj mogućoj mjeri, ovaj vid saradnje ocjenjen je kao izuzetno uspješan mehanizam za pristup EU fondovima.

Gordana Radović,
samostalna savjetnica I
u Direktoratu za poreski i carinski sistem



mr Snežana Mugoša

Realizacija javne potrošnje na lokalnom nivou u periodu januar-septembar 2015. godine

Shodno odredbama člana 74 Zakona o finansiranju lokalne samouprave, opštine su obavezne da Ministarstvu finansija kvartalno dostavljaju izvještaje o planiranim i ostvarenim prihodima, planiranim i izvršenim rashodima i budžetskom zaduženju, najkasnije u roku od 30 dana od dana isteka kvartala. Na osnovu dostavljenih izvještaja Ministarstvo finansija priprema izvještaj o javnoj potrošnji na lokalnom nivou za određeni period.

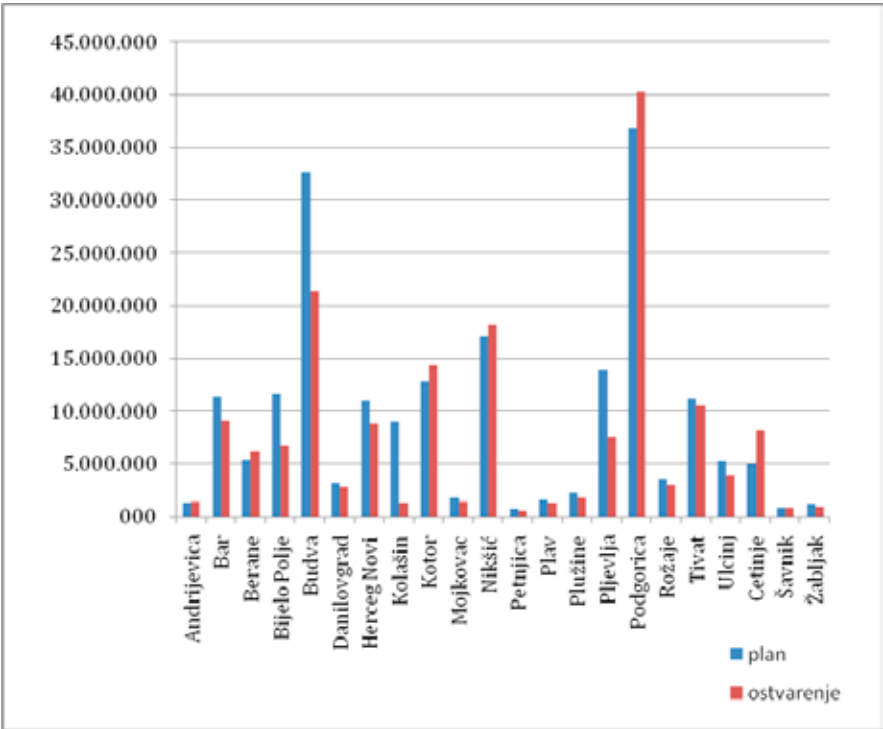
OSTVARENJE PRIMITIKA LOKALNE SAMOUPRAVE U PERIODU JANUAR – SEPTEMBAR 2015. GODINE

Primici lokalne samouprave u periodu januar-septembar 2015. godine, ostvareni su u iznosu od 169,75 miliona eura, što čini 85,43% ostvarenja u odnosu na plan za isti period.

U narednoj tabeli dat je pregled planiranih i ostvarenih primitaka budžeta opština u prvih devet mjeseci 2015. godine:

Opština	Primici lokalne samouprave u periodu januar-septembar 2015. godine (u mil. €)		
	Plan	Ostvarenje	% ostvarenja
Andrijevisa	1,32	1,33	100,79
Bar	11,31	9,03	79,85
Berane	5,30	6,12	115,46

Bijelo Polje	11,62	6,76	58,16
Budva	32,62	21,27	65,21
Danilovgrad	3,11	2,76	88,61
Herceg Novi	10,91	8,74	80,08
Kolašin	8,98	1,32	14,73
Kotor	12,79	14,33	112,05
Mojkovac	1,74	1,43	82,10
Nikšić	17,05	18,14	106,40
Petnjica	0,66	0,48	72,28
Plav	1,57	1,33	84,54
Plužine	2,24	1,76	78,69
Pljevlja	13,90	7,47	53,72
Podgorica	36,77	40,27	109,51
Rožaje	3,60	2,93	81,53
Tivat	11,11	10,57	95,20
Ulcinj	5,21	3,86	74,10
Cetinje	4,98	8,19	164,54
Šavnik	0,78	0,75	96,33
Žabljak	1,15	0,91	79,04
UKUPNO	198,71	169,75	85,43

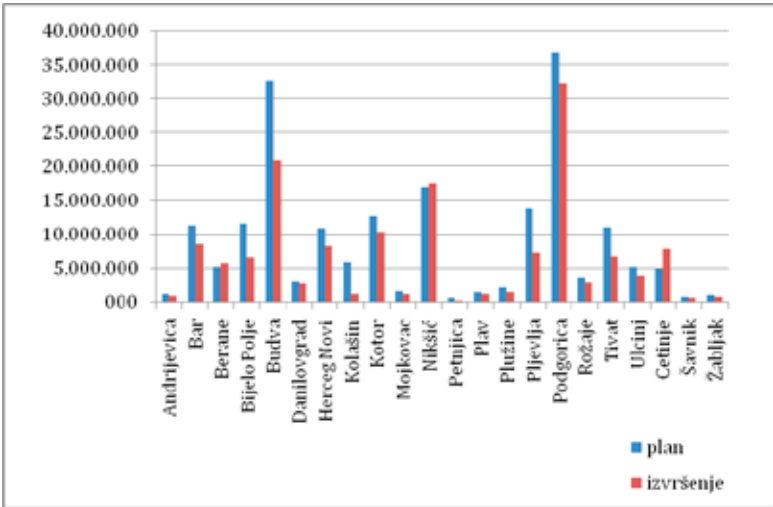


IZVRŠENJE IZDATAKA LOKALNE SAMOUPRAVE U PERIODU JANUAR – SEPTEMBAR 2015. GODINE

Izdaci lokalne samouprave u periodu januar-septembar 2015. godine izvršeni su u iznosu od 150,20 miliona eura, što čini 76,81% planiranih izdataka za isti period.

U narednoj tabeli dat je pregled planiranih i izvršenih izdataka budžeta opština u prvih devet mjeseci 2015. godine:

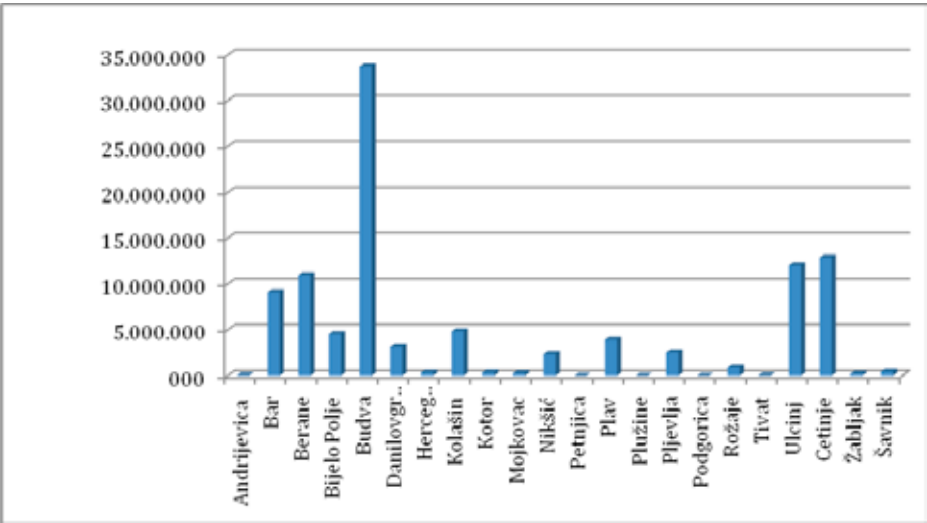
Opština	Izdaci lokalne samouprave u periodu januar-septembar 2015. godine (u mil. €)		
	Plan	Izvršenje	% izvršenja
Andrijevića	1,20	0,98	81,58
Bar	11,31	8,62	76,26
Berane	5,30	5,84	110,16
Bijelo Polje	11,62	6,61	56,87
Budva	32,63	20,92	64,10
Danilovgrad	3,09	2,75	88,89
Herceg Novi	10,91	8,32	76,21
Kolašin	5,99	1,29	21,47
Kotor	12,79	10,42	81,48
Mojkovac	1,71	1,27	74,58
Nikšić	17,05	17,62	103,34
Petnjica	0,66	0,31	46,44
Plav	1,57	1,31	83,17
Plužine	2,24	1,48	66,40
Pljevlja	13,90	7,37	53,04
Podgorica	36,77	32,29	87,81
Rožaje	3,60	2,90	80,70
Tivat	11,11	6,73	60,60
Ulcinj	5,21	3,85	73,88
Cetinje	4,98	7,83	157,22
Šavnik	0,78	0,66	84,98
Žabljak	1,15	0,84	72,86
UKUPNO	195,56	150,20	76,81



NEIZMIRENE OBAVEZE LOKALNE SAMOUPRAVE NA 30.09.2015. GODINE

Prema podacima koje su opštine dostavile Ministarstvu finansija ukupne neizmirene obaveze lokalne samouprave na 30.09.2015. godine iznosile su 102,84 miliona eura.

Neizmirene obaveze opština na 30.09.2015. godine (u mil. €)	
Andrijevića	0,06
Bar	9,13
Berane	10,97
Bijelo Polje	4,56
Budva	33,75
Danilovgrad	3,18
Herceg Novi	0,34
Kolašin	4,85
Kotor	0,35
Mojkovac	0,27
Nikšić	2,35
Petnjica	0,00
Plav	3,92
Plužine	0,00
Pljevlja	2,52
Podgorica	0,00
Rožaje	0,92
Tivat	0,05
Ulcinj	12,05
Cetinje	12,90
Žabljak	0,21
Šavnik	0,45
UKUPNO	102,84



mr Snežana Mugoša, načelnica Direkcije za praćenje budžeta lokalnih samouprava, regulatornih agencija i javnih preduzeća i drugih implicitnih budžetskih obaveza



Analiza javnih finansija - III kvartal 2015. godine

JAVNE FINANSIJE CRNE GORE

Budžet Crne Gore sa državnim fondovima i budžeti lokalnih samouprava (Prijestonica Cetinje, Glavni grad Podgorica i 21 opština) čine strukturu javnih finansija. Na Centralni budžet Crne Gore u 2015. godini odnosi se 87% javnih finansija, a preostalih 13% na lokalnu samoupravu.

U 2015.godini nastavlja se sa implementacijom mjera konsolidacije javnih finansija uz jačanje poreske discipline i kontinuirano sprovođenje mjera štednje na strani budžetske potrošnje. U fokusu fiskalne politike je obezbjeđenje održivosti javnih finansija, uz podršku kapitalnim i razvojnim projektima čime se jača razvojna komponenta fiskalne politike. U skladu sa rješenjima datim u dokumentu “Analiza pojedinih aspekata poreske politike-perspektive za reformu”, izvršene su određene izmjene u politici oporezivanja. Cilj izmjena je oporezivanje potrošnje i rasterećenje dohodaka fizičkih i pravnih lica.

Javni prihodi u proteklih devet mjeseci (III kvartala) u 2015. godini iznosili su 1113,9 miliona eura ili 30,4 % procijenjenog BDP-a (3.660,7 miliona eura). U odnosu na plan prihodi su neznatno niži, za 0,4 miliona eura. U odnosu na isti period 2014. godine, prihodi su veći za 27,8 miliona eura ili 2,6%. Ovom povećanju prihoda najviše su doprinijeli: doprinosi sa 20,7 miliona eura rasta, naknade 8,5 miliona eura, primici od otplate kredita i sredstva prenijeta iz prethodne godine 6,8 miiona eura, akcize 6,1 miliona eura i lokalni porezi, koji su bili veći za 5,4 miliona eura. Rast prihoda ostvaren je kao rezultat kontinuirane borbe protiv sive ekonomije posebno na tržištu rada i tržištu akciznih proizvoda.

Javna potrošnja za devet mjeseci tekuće godine iznosila je 1305,4 miliona eura ili 35,7% BDP-a i povećana je za 198,7 miliona eura ili 18,0% u odnosu na uporedni period 2014. godine, dok je planom predviđeni iznos premašen za 23,2 miliona eura ili 1,8%. U strukturi izdataka najveći dio zauzimaju bruto zarade i doprinosi na teret poslodavaca (8,5% BDP-a) i transferi za socijalnu zaštitu (10,0% BDP-a). Kapitalni izdaci javnog sektora iznosili su 6,0% BDP-a, dok su kamate 2,1% BDP-a i bilježe rast od 7,0% u odnosu na 2014. godinu.

Deficit javnih finansija na kraju III kvartala 2015.godine iznosio je 191,5 miliona eura ili 5,2% BDP-a, i veći je za 170,9 miliona eura u odnosu na deficit iz istog perioda prethodne godine.

BDP (u mil. €)	3660,7						3457,9			
Javna potrošnja	I - IX 2015. - ostvarenje		HX 2015. - plan		Odstupanje		HX 2014. - ostvarenje		Odstupanje	
	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	mil. €	%	mil. €	% BDP	mil. €	%
Izvorni prihodi	1113,89	30,4	1114,27	30,4	-0,39	0,0	1086,10	31,4	27,79	2,6
Porezi	681,73	18,6	708,15	19,3	-26,41	-3,7	684,28	19,8	-2,54	-0,4
Porez na dohodak fizičkih lica	84,39	2,3	98,20	2,7	-13,81	-14,1	93,57	2,7	-9,17	-9,8
Porez na dobit pravnih lica	39,60	1,1	42,60	1,2	-3,00	-7,0	41,28	1,2	-1,67	-4,1
Porez na promet nepokretnosti	9,74	0,3	11,93	0,3	-2,19	-18,4	10,93	0,3	-1,19	-10,9
Porez na dodatu vrijednost	349,29	9,5	358,24	9,8	-8,95	-2,5	351,98	10,2	-2,68	-0,8
Akcize	123,89	3,4	125,59	3,4	-1,69	-1,3	117,79	3,4	6,10	5,2
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	16,99	0,5	17,35	0,5	-0,36	-2,1	16,88	0,5	0,11	0,7
Lokalni porezi	52,82	1,4	49,96	1,4	2,86	5,7	47,43	1,4	5,39	11,4
Ostali republički prihodi	5,01	0,1	4,28	0,1	0,73	17,1	4,42	0,1	0,59	13,2
Doprinosi	305,51	8,3	277,65	7,6	27,86	10,0	284,77	8,2	20,73	7,3
Takse	13,98	0,4	17,97	0,5	-3,99	-22,2	16,31	0,5	-2,33	-14,3
Naknade	56,03	1,5	50,86	1,4	5,17	10,2	47,50	1,4	8,53	18,0
Ostali prihodi	27,52	0,8	36,08	1,0	-8,56	-23,7	31,26	0,9	-3,74	-12,0
Primici od otplate kredita i sredstva	23,51	0,6	17,61	0,5	5,89	33,4	16,74	0,5	6,76	40,4
Donacije	5,62	0,2	5,97	0,2	-0,35	-5,9	5,25	0,2	0,37	7,0
Javna potrošnja	1305,35	35,7	1282,20	35,0	23,15	1,8	1106,64	32,0	198,71	18,0
Tekuća budžetska potrošnja	1086,07	29,7	1038,68	28,4	47,39	4,6	1034,35	29,9	51,72	5,0
Tekući izdaci	524,91	14,3	521,73	14,3	3,18	0,6	507,17	14,7	17,75	3,5
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	311,29	8,5	311,72	8,5	-0,43	-0,1	311,01	9,0	0,29	0,1
Ostala lična primanja	10,91	0,3	10,45	0,3	0,46	4,4	8,72	0,3	2,19	25,1
Rashodi za materijal	19,89	0,5	26,76	0,7	-6,87	-25,7	21,19	0,6	-1,30	-6,1
Rashodi za usluge	41,50	1,1	37,03	1,0	4,47	12,1	37,05	1,1	4,44	12,0
Rashodi za tekuće održavanje	17,60	0,5	18,80	0,5	-1,20	-6,4	16,40	0,5	1,19	7,3
Kamate	75,51	2,1	59,92	1,6	15,59	26,0	70,60	2,0	4,91	7,0
Renta	6,77	0,2	6,60	0,2	0,17	2,6	6,26	0,2	0,51	8,1
Subvencije	11,28	0,3	16,38	0,4	-5,10	-31,1	12,35	0,4	-1,07	-8,7
Ostali izdaci	20,41	0,6	23,69	0,6	-3,28	-13,8	17,49	0,5	2,92	16,7
Kapitalni izdaci u tekućem budžetu	9,76	0,3	10,39	0,3	-0,63	-6,1	6,10	0,2	3,65	59,9
Transferi za socijalnu zaštitu	364,56	10,0	379,10	10,4	-14,54	-3,8	368,11	10,6	-3,55	-1,0
Prava iz oblasti socijalne zaštite	45,26	1,2	45,86	1,3	-0,60	-1,3	46,19	1,3	-0,92	-2,0
Sredstva za tehnološke viškove	13,05	0,4	14,58	0,4	-1,53	-10,5	17,05	0,5	-4,01	-23,5
Prava iz oblasti penz i inval osiguranja	289,53	7,9	301,84	8,2	-12,31	-4,1	288,39	8,3	1,14	0,4
Ostala prava iz oblasti zdravs zaštite	10,86	0,3	11,25	0,3	-0,39	-3,5	10,82	0,3	0,04	0,4
Ostala prava iz zdravstv osiguranja	5,86	0,2	5,57	0,2	0,30	5,3	5,66	0,2	0,20	3,6
Transferi instituc, pojed. nevladin i jav. sektoru	116,13	3,2	122,30	3,3	-6,17	-5,0	91,76	2,7	24,36	26,6
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	105,22	2,9	110,60	3,0	-5,38	-4,9	82,15	2,4	23,06	28,1
Ostali transferi	10,91	0,3	11,70	0,3	-0,79		9,61	0,3	1,30	13,5
Kapitalni izdaci	219,28	6,0	243,52	6,7	-24,24	-10,0	72,29	2,1	146,99	203,3
Pozajmice i krediti	2,51	0,1	3,37	0,1	-0,86	-25,6	2,54	0,1	-0,03	-1,3
Rezerve	15,33	0,4	12,04	0,3	3,29	27,3	10,55	0,3	4,78	45,3
Otplata garancija	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00		15,26	0,4	-15,26	-100,0
Otplata obaveza iz preth. perioda	62,63	1,7	0,00	0,0	62,63		38,96	1,1	23,67	60,8
Neto povećanje obaveza	0,00	0,0	0,14	0,0	-0,14		0,00	0,0	0,00	#DIV/0!
Suficit/ Deficit	-191,46	-5,2	-167,93	-4,6	-23,53	14,0	-20,54	-0,6	-170,92	832,3

Primarni deficit	-115,95	-3,2	-108,00	-3,0	-7,95	7,4	50,06	1,4	-166,01	-331,6
Otplata duga	414,03	11,3	338,84	9,3	75,19	22,2	204,63	5,9	209,40	102,3
Otplata duga rezidentima	91,12	2,5	38,41	1,0	52,71	137,3	93,45	2,7	-2,32	-2,5
Otplata duga nerezidentima	289,46	7,9	242,08	6,6	47,38	19,6	81,27	2,4	208,19	256,2
Otplata obaveza iz preth. perioda	33,45	0,9	58,36	1,6	-24,91	-42,7	29,91	0,9	3,54	11,8
Nedostajuća sredstva	-605,49	-16,5	-506,77	-13,8	-98,72	19,5	-225,17	-6,5	-380,32	168,9
Finansiranje	605,49	16,5	506,77	13,8	98,72	19,5	225,17	6,5	380,32	168,9
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	49,30	1,3	3,75	0,1	45,55	1.214,6	100,26	2,9	-50,96	-50,8
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	505,20	13,8	477,81	13,1	27,38	5,7	202,43	5,9	302,77	149,6
Prihodi od privatizacije	7,73	0,2	6,50	0,2	1,23	18,9	5,48	0,2	2,25	41,1
Povećanje/smanjenje depozita	43,27	1,2	18,71	0,5	24,56	131,3	-82,99	-2,4	126,26	-152,1
Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore										

BUDŽET CRNE GORE

Primici Državnog Budžeta u posmatranom periodu 2015. godine iznosili su 963,6 miliona eura ili 26,3% BDP-a. Izvorni prihodi budžeta, u kumulativnom izrazu, viši su u odnosu na ostvarene u 2014. godini za 23,7 miliona eura ili 2,5% i 8,1 miliona eura ili 0,8% u odnosu na planirane. Naplaćeni porezi i doprinosi u tekućoj godini učestvovali su sa 94% u strukturi prihoda budžeta.

Najznačajniji rast u odnosu na uporedni period prošle godine imamo kod prihoda po osnovu doprinosa koji su veći za 20,7 miliona eura i kod naplate akciza od 6,1 miliona eura. Zabilježeni rast rezultat je preduzetih mjera na suzbijanju sive ekonomije na tržištu rada i akciznih proizvoda. S druge strane, pad je zabilježen u naplati poreza na dohodak fizičkih lica za 6,1 miliona eura zbog smanjenja stope kriznog poreza na zarade sa 15% na 13% i naplate taksi za 1,6 miliona eura.

Ukupni izdaci budžeta u istom periodu 2015. godine iznosili su 1209,0 miliona eura ili 33,0% procijenjenog BDP-a za 2015. godinu (3.660,7 miliona eura). U odnosu na isti period prethodne godine , rashodi su povećani za 199,5 miliona eura, ili 19,8% BDP-a, I to zbog povećanja kapitalnog budžeta za 154,0 miliona eura (finansiranje izgradnje prioritetne dionice Autoputa), transfera institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru za 24,0 miliona eura (tehničko prilagođavanje pojedinih izdataka budžetskoj klasifikaciji), otplate obaveza iz prethodnog perioda za 23,7 miliona eura (refinansirane obaveze prema kreditorima) i kamata za 4,6 miliona eura.

Deficit centralnog budžeta na kraju trećeg kvartala 2015.godine iznosio je 245,4 miliona eura ili 6,7% i veći je za 175,8 miliona eura od deficita ostvarenog 2014. Otplata duga iznosila je 361,1 miliona eura.

BDP (u mil. €)	3660,7						3457,9			
Budžet Crne Gore	I – IX 2015. - ostvarenje		I-IX 2015. - plan		Odstupanje		IX 2014. - ostvarenje		Odstupanje	
	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	mil. €	%	mil. €	% BDP	mil. €	%
Izvorni prihodi	963,60	26,3	955,56	26,1	8,05	0,8	939,90	27,2	23,71	2,5
Porezi	600,37	16,4	623,38	17,0	-23,01	-3,7	604,16	17,5	-3,79	-0,6
Porez na dohodak fizičkih lica	64,6	1,8	74,2	2,0	-9,60	-12,9	70,7	2,0	-6,13	-8,7
Porez na dobit pravnih lica	39,6	1,1	42,6	1,2	-3,00	-7,0	41,3	1,2	-1,67	-4,1
Porez na promet nepokretnosti	1,0	0,0	1,1	0,0	-0,14	-12,7	1,1	0,0	-0,10	-9,4
Porez na dodatu vrijednost	349,3	9,5	358,2	9,8	-8,95	-2,5	352,0	10,2	-2,68	-0,8
Akcize	123,9	3,4	125,6	3,4	-1,69	-1,3	117,8	3,4	6,10	5,2
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	17,0	0,5	17,4	0,5	-0,36	-2,1	16,9	0,5	0,11	0,7
Ostali republički prihodi	5,0	0,1	4,3	0,1	0,73	17,1	4,4	0,1	0,59	13,2
Doprinosi	305,51	8,3	277,65	7,6	27,86	10,0	284,77	8,2	20,73	7,3

Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	184,2	5,0	164,8	4,5	19,36	11,7	173,6	5,0	10,51	6,1
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	105,0	2,9	96,1	2,6	8,89	9,3	96,6	2,8	8,46	8,8
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	8,5	0,2	8,4	0,2	0,12	1,5	7,8	0,2	0,72	9,2
Ostali doprinosi	7,9	0,2	8,4	0,2	-0,51	-6,2	6,8	0,2	1,05	15,4
Takse	9,8	0,3	12,8	0,3	-2,97	-23,2	11,7	0,3	-1,95	-16,6
Naknade	20,6	0,6	9,6	0,3	11,01	114,2	11,6	0,3	9,01	77,4
Ostali prihodi	19,1	0,5	25,8	0,7	-6,64	-25,8	21,5	0,6	-2,37	-11,0
Primici od otplate kredita i sreds iz preth	4,8	0,1	2,6	0,1	2,21	84,6	2,9	0,1	1,92	66,2
Donacije	3,3	0,1	3,7	0,1	-0,41	-11,0	3,2	0,1	0,16	5,0
Budžetski izdaci	1208,98	33,0	1173,73	32,1	35,26	3,0	1009,47	29,2	199,51	19,8
Tekući izdaci	1013,16	27,7	960,20	26,2	52,95	5,5	967,67	28,0	45,49	4,7
Tekući budžetski izdaci	477,23	13,0	473,87	12,9	3,36	0,7	465,69	13,5	11,53	2,5
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	283,4	7,7	284,5	7,8	-1,11	-0,4	286,6	8,3	-3,23	-1,1
Ostala lična primanja	9,4	0,3	8,7	0,2	0,71	8,2	7,2	0,2	2,18	30,1
Rashodi za materijal	15,7	0,4	22,1	0,6	-6,39	-29,0	17,2	0,5	-1,56	-9,0
Rashodi za usluge	35,3	1,0	31,1	0,9	4,14	13,3	32,1	0,9	3,22	10,0
Rashodi za tekuće održavanje	14,5	0,4	15,6	0,4	-1,07	-6,9	14,1	0,4	0,42	3,0
Kamate	72,8	2,0	56,8	1,6	15,97	28,1	68,2	2,0	4,63	6,8
Renta	6,4	0,2	6,2	0,2	0,19	3,1	6,0	0,2	0,43	7,2
Subvencije	10,9	0,3	15,9	0,4	-5,01	-31,4	12,1	0,3	-1,15	-9,5
Ostali izdaci	19,0	0,5	22,4	0,6	-3,44	-15,4	16,1	0,3	2,93	18,2
Kapitalni izdaci u tekućem budžetu	9,8	0,3	10,4	0,3	-0,63	-6,1	6,1	0,5	3,65	59,9
Transferi za socijalnu zaštitu	364,43	10,0	378,63	10,3	-14,21	-3,8	367,96	10,6	-3,54	-1,0
Prava iz oblasti socijalne zaštite	45,1	1,2	45,4	1,2	-0,27	-0,6	46,0	1,3	-0,92	-2,0
Sredstva za tehnološke viškove	13,0	0,4	14,6	0,4	-1,53	-10,5	17,1	0,5	-4,01	-23,5
Prava iz oblasti penz. i invalid. osiguranja	289,5	7,9	301,8	8,2	-12,31	-4,1	288,4	8,3	1,14	0,4
Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite	10,9	0,3	11,3	0,3	-0,39	-3,5	10,8	0,3	0,04	0,4
Ostala prava iz zdravstvenog osiguranja	5,9	0,2	5,6	0,2	0,30	5,3	5,7	0,2	0,20	3,6
Transferi institu, pojed, nevladinom i javnom sektoru	93,1	2,5	96,2	2,6	-3,10	-3,2	69,1	2,0	24,00	34,7
Kapitalni budžet	195,8	5,3	213,5	5,8	-17,70	-8,3	41,8	1,2	154,02	368,4
Pozajmice i krediti	1,5	0,0	1,7	0,0	-0,17	-10,2	1,8	0,1	-0,26	-14,6
Rezerve	14,2	0,4	9,8	0,3	4,45	45,4	8,9	0,3	5,34	59,9
Otplata garancija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	15,3	0,4	-15,26	-100,0
Otplata obaveza iz prethodnih godina	62,6	1,7	0,0	0,0	62,63	0,00	39,0	1,1	23,67	60,8
Neto povećanje obaveza	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,0	0,0	0,00	0,00
Suficit / deficit	-245,4	-6,7	-218,17	-6,0	-27,21	12,5	-69,58	-2,0	-175,80	-60,9
Primarni bilans	-172,6	-4,7	-161,35	-4,4	-11,24	7,0	-1,41	0,0	-171,17	694,5
Otplata dugova	361,05	9,9	298,72	8,2	62,33	20,9	162,91	4,7	198,14	-61,7
Otplata hartija od vrijedni.i kredita reziden	73,3	2,0	35,0	1,0	38,29	109,3	83,6	2,4	-10,29	-54,2
Otplata hartija od vrijedni.i kredita nerezid	287,7	7,9	238,3	6,5	49,40	20,7	79,3	2,3	208,42	-37,7
Otplata obaveza iz prethodnih godina	0,0	0,0	25,4	0,7	-25,4		0,0	0,0	0,00	0,00
Nedostajuća sredstva	-606,43	-16,6	-516,89	-14,1	-89,54	17,3	-232,49	-6,7	-373,94	-61,5
Finansiranje	606,43	16,6	516,89	14,1	89,54	17,3	232,49	6,7	373,94	-61,5
Pozajmice i krediti od domaćih izvora	35,4	1,0	0,0	0,0	35,40	0,00	98,4	2,8	-63,02	-64,0
Pozajmice i krediti od inostranih izvora	503,0	13,7	475,6	13,0	27,48	5,8	200,9	5,8	302,14	-86,3
Primici od prodaje imovine	6,5	0,2	0,0	0,0	6,46	0,00	3,3	0,1	3,20	97,8
Povećanje / smanjenje depozita	61,5	1,7	41,3	1,1	20,20	48,9	-70,1	-2,0	131,62	-128,8
Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore										

LOKALNA SAMOUPRAVA

Shodno članu 74 Zakona o finansiranju lokalnih samouprava, opštine svoje izvještaje o planiranim i ostvarenim prihodima, planiranim i izvršenim rashodima i budžetskom zaduženju dostavljaju Ministarstvu finansija kvartalno, u roku od 30 dana od dana isteka kvartala. U vezi sa problemima u funkcionisanju lokalnih samouprava, Vlada je u ovoj godini usvojila Informaciju o reprogramu duga opština i odobrila reprogram poreskog duga po osnovu poreza i doprinosa na zarađe zaposlenih sa stanjem na 31.12.2014. godine u ukupnom iznosu od 89,1 miliona eura. Od ovog iznosa, 74,4 miliona eura je reprogramirano na 20 godina počev od 01.07.2015. godine, za opštine koje su korisnici Egalizacionog fonda, dok se 14,6 miliona eura odnosi na opštine Bar i Budvu sa reprogramom na 5 godina.

Prihodi lokalne samouprave na kraju trećeg kvartala 2015. iznosili su 151,6 miliona eura ili 4,1% BDP-a, i niži su za 7,1 miliona eura u odnosu na plan, dok su za 4,9 miliona eura veći u odnosu na godinu ranije. U okviru prihoda, pozitivno odstupanje u odnosu na 2014. bilježi naplata lokalnih poreza za 5,4 miliona eura, i primici od otplate kredita i sredstva prenijeta iz prethodne godine za 4,3 miliona eura.

Rashodi lokalne samouprave na kraju trećeg kvartala 2015. iznosili su 97,2 miliona eura ili 2,7% BDP-a, što je za 1,2 miliona eura niže nego što je to bio slučaj 2014. godine, zbog smanjenja kapitalnog budžeta za 7,0 miliona eura.

Suficit lokalne samouprave iznosio je 54,4 miliona eura ili 1,5% BDP-a, dok je otplaćeno 33,5 mil.iona eura obaveza iz prethodnog perioda. Transferi iz centralnog budžeta tokom analiziranog perioda iznosili su 0,8 miliona eura.

BDP (u mil. €)	3660,7				3457,9							
Lokalna samouprava	I - IX 2015. - ostvarenje		I-IX 2015. - plan		Odstupanje		IX 2014. - ostvarenje		Odstupanje			
	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	mil. €	%	mil. €	% BDP	mil. €	%		
Izvorni prihodi	151,58	4,1	158,72	4,3	-7,14	-4,5	146,70	4,2	4,88	3,3		
Porezi	81,36	2,2	84,76	2,3	-3,40	-4,0	80,11	2,3	1,25	1,6		
Porez na dohodak fizičkih lica	19,79	0,5	24,00	0,7	-4,21	-17,5	22,84	0,7	-3,05	-13,3		
Porez na promet nepokretnosti	8,75	0,2	10,80	0,3	-2,05	-19,0	9,84	0,3	-1,09	-11,1		
Lokalni porezi	52,82	1,4	49,96	1,4	2,86	5,7	47,43	1,4	5,39	11,4		
Takse	4,18	0,1	5,20	0,1	-1,02	-19,7	4,56	0,1	-0,38	-8,4		
Administrativne takse	1,01	0,0	1,43	0,0	-0,42	-29,2	1,11	0,0	-0,09	-8,5		
Lokalne komunalne takse	2,83	0,1	3,65	0,1	-0,81	-22,3	3,15	0,1	-0,32	-10,1		
Ostale takse	0,33	0,0	0,12	0,0	0,21	168,1	0,30	0,0	0,03	9,8		
Naknade	35,39	1,0	41,22	1,1	-5,84	-14,2	35,87	1,0	-0,48	-1,3		
Naknade za korišćenje dobara od opšteg interesa	1,14	0,0	1,25	0,0	-0,11	-8,5	1,14	0,0	0,00	0,4		
Naknade za korišćenje prirodnih dobara	5,76	0,2	6,88	0,2	-1,12	-16,3	5,90	0,2	-0,14	-2,4		
Naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta	23,27	0,6	28,08	0,8	-4,82	-17,2	24,40	0,7	-1,14	-4,7		
Naknade za izgradnju i održavanje lokalnih puteva i drugih javnih objekata od opštinskog značaja	2,49	0,1	1,81	0,0	0,68		1,18	0,0	1,31	110,2		
Ostale naknade	2,73	0,1	3,20	0,1	-0,47	-14,8	3,24	0,1	-0,51	-15,8		
Ostali prihodi	9,66	0,3	10,28	0,3	-0,62	-6,0	9,73	0,3	-0,07	-0,7		
Prihodi od kapitala	1,61	0,0	1,91	0,1	-0,31	-16,0	1,68	0,0	-0,07	-4,2		
Novčane kazne i oduzete imovinske koristi	0,46	0,0	0,57	0,0	-0,11	-19,9	0,91	0,0	-0,45	-49,4		
Prihodi koje organi ostvaruju vršenjem svoje djelatnosti	2,47	0,1	3,30	0,1	-0,83	-25,2	2,17	0,1	0,30	13,7		
Ostali prihodi	5,13	0,1	4,50	0,1	0,63	14,1	4,98	0,1	0,16	3,1		

Primici od otplate kredita i sredstva prenijeta iz prethodne godine	18,68	0,5	15,00	0,4	3,68		14,34	0,4	4,34	30,3		
Donacije	2,31	0,1	2,25	0,1	0,06	2,5	2,09	0,1	0,21	10,1		
Izdaci	97,21	2,7	109,83	3,0	-12,62	-11,5	98,44	2,8	-1,23	-1,2		
Tekuća budžetska potrošnja	73,76	2,0	79,83	2,2	-6,07	-7,6	67,95	2,0	5,80	8,5		
Tekući budžetski izdaci	47,69	1,3	47,86	1,3	-0,17	-0,4	41,48	1,2	6,21	15,0		
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	27,88	0,8	27,20	0,7	0,68	2,5	24,37	0,7	3,51	14,4		
Ostala lična primanja	1,49	0,0	1,73	0,0	-0,25	-14,2	1,48	0,0	0,01	0,7		
Rashodi za materijal	4,22	0,1	4,70	0,1	-0,48	-10,3	3,96	0,1	0,26	6,5		
Rashodi za usluge	6,21	0,2	5,88	0,2	0,33		4,99	0,1	1,22	24,5		
Rashodi za tekuće održavanje	3,06	0,1	3,19	0,1	-0,13	-4,0	2,28	0,1	0,78	34,0		
Kamate	2,71	0,1	3,10	0,1	-0,39	-12,4	2,43	0,1	0,28	11,5		
Renta	0,33	0,0	0,35	0,0	-0,02	-5,5	0,25	0,0	0,08	30,0		
Subvencije	0,35	0,0	0,44	0,0	-0,09	-20,7	0,27	0,0	0,08	30,2		
Ostali izdaci	1,43	0,0	1,27	0,0	0,16	12,9	1,44	0,0	-0,01	-0,4		
Transferi za socijalnu zaštitu	0,13	0,0	0,46	0,0	-0,33	-71,4	0,14	0,0	-0,01	-6,2		
Prava iz oblasti socijalne zaštite	0,13	0,0	0,46	0,0	-0,33	-71,4	0,14	0,0	-0,01	-6,2		
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	23,86	0,7	27,58	0,8	-3,72	-13,5	23,92	0,7	-0,06	-0,3		
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	12,95	0,4	15,88	0,4	-2,93	-18,5	14,31	0,4	-1,36	-9,5		
Ostali transferi	10,91	0,3	11,70	0,3	-0,79	-6,7	9,61	0,3	1,30	13,5		
Kapitalni budžet	23,45	0,6	30,00	0,8	-6,55	-21,8	30,48	0,9	-7,03	-23,1		
Pozajmice i krediti	0,99	0,0	1,68	0,0	-0,69	-41,1	0,77	0,0	0,22	29,3		
Rezerve	1,09	0,0	2,25	0,1	-1,16	-51,5	1,65	0,0	-0,56	-33,9		
Otplata garancija	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0		
Neto povećanje obaveza	0,00	0,0	0,14	0,0	-0,14		0,00	0,0	0,00	0,0		
Suficit / deficit	54,37	1,5	50,39	1,4	3,98	7,9	49,54	1,4	4,83	9,8		
Primarni bilans	57,08	1,6	53,48	1,5	3,60	6,7	51,97	1,5	5,11	9,8		
Otplata dugova	52,98	1,4	40,13	1,1	12,86	32,0	41,72	1,2	11,26	27,0		
Otplata hartija od vrijed.i kred. rezident.	17,80	0,5	3,38	0,1	14,42	427,4	9,84	0,3	7,96	80,9		
Otplata hartija od vrijedni.i kred. nerezid.	1,73	0,0	3,75	0,1	-2,02	-53,8	1,97	0,1	-0,24	-12,0		
Otplata obaveza iz prethodnih godina	33,45	0,9	33,00	0,9	0,45	1,4	29,91	0,9	3,54	11,8		
Nedostajuća sredstva	1,38	0,0	10,26	0,3	-8,88	-86,5	7,82	0,2	-6,43	-82,3		
Finansiranje	-1,38	0,0	-10,26	-0,3	8,88	-86,5	-7,82	-0,2	6,43	-82,3		
Pozajmice i krediti od domaćih izvora	13,90	0,4	3,75	0,1	10,15	270,7	1,84	0,1	12,06	653,6		
Pozajmice i krediti od inostranih izvora	2,15	0,1	2,25	0,1	-0,10	-4,4	1,52	0,0	0,63	41,2		
Primici od prodaje imovine	1,26	0,0	6,50	0,2	-5,24	-80,6	2,21	0,1	-0,95	-42,8		
Povećanje / smanjenje depozita	-18,70	-0,5	-22,76	-0,6	4,06	-17,8	-13,40	-0,4	-5,31	39,6		
Transferi iz Centralnog budžeta	0,85	0,0	1,50	0,0	-0,65	-43,3	1,27	0,0	-0,43	-33,4		

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore

Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj,
Direktorat za budžet

Dunja Nelević

Presjek aktivnosti vezanih za korišćenje IPA fondova

U pogledu korišćenja pretpristupnih fordova EU (IPA), može se reći da je, tokom 2015. godine, ostvaren značajan napredak time što je započeto samostalno sprovođenje aktivnosti usmjerenih na realizaciju ciljeva i prioriteta vezanih za IPA komponentu III (Regionalni razvoj) i IPA komponentu IV (Razvoj ljudskih resursa).

Naime, nakon sprovedenih pripremnih aktivnosti, otklanjanja nalaza iz revizorskih izvještaja, izrade pravnog osnova i stvaranja kapaciteta spremnih da ispune kriterijume definisane od strane Evropske komisije, dobijena je pozitivna ocjena tj. akreditacija za samostalno korišćenje fondova raspoloživih kroz ove dvije komponente. Potpisivanjem Finansijskog sporazuma u decembru 2014. godine, stvoren je preduslov za početak implementacije projekata iz oblasti zaštite životne sredine, zapošljavanja i socijalne politike. Crna Gora je, potpisivanjem ovog sporazuma, preuzela i obaveze koje se prije svega odnose na kofinansiranje projekata i povraćaj sredstava u slučaju nenamjeskih trošenja, nepravilnosti i neispunjavanja ugovorenih obaveza.

Samostalno korišćenje, tj. decentralizacija upravljanja, podrazumijeva prenošenje nadležnosti koje se tiču programiranja i implementacije sa Evropske komisije na nacionalne institucije. To je dugotrajan proces koji zahtijeva kontinuiranu saradnju sa Evropskom komisijom, brojne revizije, definisanje procedura i kontrolnih mehanizama, a sve u cilju efikasnog korišćenja IPA fondova.

U 2015. godini se otpočelo sa aktivnostima usmjerenim na sprovođenje tenderskih procedura koje podrazumijevaju izradu tenderske dokumentacije, evaluaciju ponuda i zaključivanje ugovora. Sprovedene su sve neophodne kontrole, u skladu sa procedurama i hijerarhijskim odnosom između IPA tijela.

Kako je Delegacija Evropske unije u Podgorici zadužena da, nakon svake faze, izvrši kontrolu sprovedenog i, u slučaju potrebe, vrati IPA tijelima na korekciju, a kako se radi o početku implementacije i aktivnostima koje do sada nisu sprovedene od strane nacionalnih institucija, bilo je neophodno da se definišu mehanizmi saradnje sa Delegacijom Evropske unije, kako bi se smanjio broj neop-

hodnih korekcija i eventualnih odbijenih predmeta i time doprinijelo blagovremenom ispunjavanju svih zadataka. Održavani su redovni sastanci i intenzivno se radilo na unaprjeđenju tenderske dokumentacije. Rezultat svega je zaključenih 6 ugovora, 3 iz komponente III i 4 iz komponente IV i izvršena su avansna plaćanja ugovaračima.

Što se tiče aktivnosti usmjerenih na uspostavljanje samostalnog upravljanja sektorima iz IPA perspektive II (gore navedene komponente se odnose na IPA perspektivu I, dok se termin decentralizacija u IPA perspektivi II mijenja sa terminom indirektno upravljanje), podnešeni su zahtjevi za povjeravanje izvršavanja budžeta (proces akreditacije IPA perspektivi I) koji je sadržao svu dokumentaciju zahtijevanu od strane Evropske komisije. Nadalje, revizori Evropske komisije su sprovedli neophodne revizije kako bi se uvjerali u postojanje kapaciteta, procedura i uslova za korišćenje IPA II sredstava. Sve navedene aktivnosti su rezultirale onim što je i bio cilj, tj. potpisivanjem Finansijskog sporazuma za Godišnji akcioni plan 2014 i Programe prekogranične saradnje sa Albanijom i Kosovom. Akcije iz ovih programa će početi da se sprovedu naredne godine, tj. biće započete procedure javnih nabavki i izvršiće se prva plaćanja.

Takođe, podnešen je zahtjev za procjenu kapaciteta u pogledu korišćenja fondova usmjerenih na unaprjeđenje poljoprivrede. Revizija za ovaj program je najavljena za januar 2016. godine.

Strukturu koja će vršiti aktivnosti vezane za korišćenje IPA sredstava čine organizacione jedinice resornih mini-

starstava tzv. IPA tijela ekipirana službenicima koji su tokom 2015. godine intenzivno radili na unaprjeđenju procedura koje se odnose na programiranje i implementaciju, kao i na poboljšanju dokumentacije koja se odnosi na politiku upravljanja ljudskim resursima. Održan je veliki broj koordinativnih sastanaka između IPA tijela, sa ciljem da se razmijene iskustva i definišu korektivne radnje kojima bi se preventivno djelovalo na potencijalne rizike.

Dakle, godinu su obilježile revizije sistema, unaprjeđenje procedura, izrada svih neophodnih dokumenata, podzakonskih akata i Priručnika o procedurama, čime se doprinijelo stvaranju pozitivnog ambijenta u pogledu korišćenja IPA fondova i jačanju kredibilitnosti Crne Gore kao partnera Evropske komisije.

Dunja Nelević,
načelnica Direkcije za Nacionalni fond
u Direktoratu državnog trezora



Jasna Ilić Bošković

Crna Gora kroz Instrument za pretpristupnu podršku - IPA perspektiva II

Instrument pretpristupne podrške (Instrument for Pre-Accession Assistance – IPA) predstavlja objedinjeni oblik podrške svih prethodnih instrumenata (CARDS, SAPARD, ISPA, PHARE). IPA je instrument pretpristupne podrške Evropske unije (EU) državama potencijalnim kandidatima i kandidatima za članstvo u EU i sveobuhvatna podrška u procesu evropskih integracija, kako u oblasti finansijske podrške, tako i u oblasti tehničke i ekspertске podrške reformama. Predstavlja bespovratnu podršku na izdvojena sredstva iz državnog budžeta Crne Gore namijenjena reformama, što znači da se primljeni i uspješno potrošeni novac ne mora vraćati.

IPA se u Crnoj Gori sprovodi kroz dvije perspektive:

1. IPA perspektiva I, koja obuhvata period od 2007-2013;
2. IPA perspektiva II, koja obuhvata period od 2014-2020.

IPA perspektiva II

Evropski parlament i Savjet usvojili su u martu 2014. godine Uredbu o uspostavljanju IPA perspektive II (IPA II). Ovaj instrument predstavlja pravni osnov za pružanje finansijske pomoći Crnoj Gori u procesu usvajanja i sprovođenja političkih, institucionalnih, zakonodavnih, administrativnih, socijalnih i ekonomskih reformi koje su joj neophodne kako bi poštovala vrijednosti EU i postepeno se uskladila sa pravilima, standardima, politikama i praksom EU, sa jednim ciljem - članstvo u EU.

IPA II se sprovodi na dva načina: direktno i indirektno.

Direktan način upravljanja EU pretpristupnim fondovima podrazumijeva da je sav proces, od ugovaranja do isplate sredstava korisnicima, u nadležnosti Evropske komisije tj. Delegacije Evropske komisije u Podgorici.

Indirektan način upravljanja EU pretpristupnim fondovima podrazumijeva samostalno upravljanje fondovima od strane crnogorskih institucija, čime se potvrđuje da crnogorski organi imaju kapacitete i definisan pravni okvir za korišćenje IPA fondova.

Osnovni pravni akt kojim se definišu nadležnosti i obaveze crnogorskih organa je Okvirni sporazum, koji je ratifikovan u Parlamentu.

Operativne aktivnosti se finansiraju i sprovode u skladu sa zakonskim, administrativnim i tehničkim okvirom koji predviđa ovaj sporazum, a bliže je uređen Sektorskim sporazumima i/ili Finansijskim sporazumima.

Lica i organi zaduženi za upravljenje IPA II sredstima, su:

1. Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO), odgovoran za efikasno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole u okviru IPA kao i za finansijsko upravljanje IPA programima. Za NAO-a je imenovan pomoćnik ministra finansija.
2. Nacionalni IPA koordinator (NIPAC), odgovoran za cjelokupan proces strateškog planiranja, koordinaciju programiranja, nadgledanje sprovođenja, evaluaciju i izvještavanje u vezi sa IPA programima, obezbjeđenje partnerstva između Evropske Komisije i Crne Gore i blisku vezu između opšteg procesa pristupanja Crne Gore EU i korišćenja pretpristupne pomoći u okviru IPA.
3. Visoki programski službenik (SPO), rukovodi jedinicom za implementaciju projekata u sastavu ministarstava koja koriste IPA podršku.
4. Upravljačka struktura/Direkcija za nacionalni fond (NFD), definisana u Ministarstvu finansija. Direkciju za nacionalni fond čine: Nacionalni fond (NF), odgovoran za upravljanje računima i finansijskim operacijama i kancelarija za podršku NAO (NAOSO), odgovorna za nadgledanje efikasnog funkcionisanja sistema unutrašnjih kontrola.
5. Operativne strukture, uspostavljene u zavisnosti od IPA programa.
6. Rukovodilac operativne strukture (HOS) rukovodi operativnom strukturom.

IPA II ima za cilj sprovođenje reformi u okviru definisanih oblasti politika/sektora. Sektori su usko povezani sa strategijom proširenja, kao što su demokratija i upravljanje, vladavina prava ili rast i konkurentnost. Sektorski pristup akcenat stavlja na strukturne reforme koje će pomoći usklađivanju sa standardima EU.

IPA II u zemljama kandidatima za članstvo sprovodi se kroz pet oblasti politika/sektora:

1. reforme u okviru priprema za članstvo u Uniji i, s tim u vezi, izgradnja institucionalnih i ljudskih kapaciteta;
2. društveno-ekonomski i regionalni razvoj;
3. zapošljavanje, socijalne politike, obrazovanje, promovisanje rodne ravnopravnosti i razvoj ljudskih kapaciteta;
4. poljoprivreda i ruralni razvoj;
5. regionalna i teritorijalna saradnja.

Crna Gora je, sticanjem statusa kandidata za članstvo, stekla pravo na korišćenje sredstava za pet navedenih oblasti politika/sektora, nakon usvajanja odgovarajućih strateških dokumenata i uspostavljanja indirektnog sistema upravljanja.

Međutim, uslijedili su dodatni preduslovi za korišćenje ovih sredstava (usvajanje odgovarajućih strateških i programskih dokumenata) kao i ispunjavanje uslova za odobravanje Zahtjeva za povjeravanje izvršenja budžeta za indirektni sistem upravljanja kroz IPA II.

NAO je u ime državne Crne Gore podnio Zahtjev Komisiji da mu se povjere zadaci izvršenja budžeta. U okviru navedenih oblasti politika/sektora NAO je u martu, odnosno avgustu 2015. godine poslao Zahtjeve za povjeravanje izvršenja budžeta za tri programa i to:

1. godišnje i/ili višegodišnje akcione programe (CAP) (programi se odnose na sektore 1. 2. i 3.);
2. programe prekogranične saradnje (CBC) (sektor 5.);
3. programe ruralnog razvoja (RDP) (sektor 4.).

Operativnu strukturu za godišnje i/ili višegodišnje akcione programe (CAP) čine:

1. NIPAK kancelarija (NIPAC office), odgovorna za koordinaciju pripreme i izmjena programskih dokumenata, njihovo dostavljanje nacionalnom IPA koordinatoru, nadzor i evaluaciju programa. Kancelarija je definisana u Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija.
2. Jedinice za implementaciju projekata (PIU), zadužene za pripremu programskih dokumenata tj. izradu opisa projekata, kandidovanje i monitoring uspješnosti sprovođenja projekata. Obezbjeđuju podršku NIPAK kancelariji u programiranju i nadzoru na nivou sektora/akcija i implementacionoj agenciji u tehničkoj implementaciji na nivou ugovora. Jedinice su definisane u: Ministarstvu održivog razvoja i turizma, Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Ministarstvu finansija i Ministarstvu ekonomije.
3. Jedna ili više Implementacionih agencija (IA), nad-

ležne za implementaciju ugovora (javno nadmetanje, ugovaranje i plaćanje), za zakonitost i ispravnost nastalih troškova. Direktor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), koji je definisan u Ministarstvu finansija i Direkcija javnih radova, koja je u sastavu Ministarstva održivog razvoja i turizma, definisani su kao implementacione agencije.

Operativnu strukturu za programe prekogranične saradnje (CBC) čine:

1. Rukovodilac Operativne strukture (HOS), čija je osnovna funkcija koordinacija i obezbjeđivanje valjanog funkcionisanja cjelokupne strukture. Tijelo zaduženo za koordinaciju programa EU pomoći definisano je u Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija.

2. Tijelo za prekograničnu saradnju (CBC Body) čiji je zadatak programiranje i sprovođenje na nivou programa. Tijelo je definisano u Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija.

3. Implementaciona agencija (IA), CFCU je definisan kao implementaciona agencija i djeluje kao Ugovorno tijelo.

Ako se Ugovorno tijelo nalazi u drugoj državi korisnici programa za prekograničnu saradnju, operativnu strukturu čini samo tijelo za prekograničnu saradnju, kojom rukovodi rukovodilac operativne strukture.

Operativnu strukturu za program ruralnog razvoja (RDP) čine:

1. Upravljačko tijelo (MA), odgovorno za definisanje prioriteta i mjera tj. pripremu, nadzor i evaluaciju programa ruralnog razvoja. Tijelo je definisano u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja.

2. Implementaciona agencija (IA), nadležna za sprovođenje mjera kao i za zakonitost i ispravnost nastalih troškova. Direktor za plaćanja programa ruralnog razvoja (IPARD), koji je definisan u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, definisan je kao implementaciona agencija.

Prije nego pošalje Komisiji Zahtjev za povjeravanje izvršenja budžeta NAO je dužan da osigura da Upravljačka struktura i odgovarajuća Operativna struktura ispunjavaju zadate uslove kao i uslove iz Okvirnog sporazuma.

Zahtjevi za povjeravanje izvršenja budžeta su poslati relevantnim Generalnim direktorima Direktorata Evropske komisije za Susjedsku politiku i proširenje (DG NEAR) za CAP i CBC programe i za Ruralnu politiku (DG AGRI) za RD program u martu, odnosno avgustu 2015. godine.

Uz Zahtjev je priložena Potvrda koju izdaju NAO, NI-PAK i rukovodilac Revizorskog tijela u kojoj izjavljuju da su spremni da vrše funkcije i odgovornosti koje im se dodjeljuju shodno Ovirnom sporazumu.

Prije nego povjeri zadatke izvršenja budžeta u okviru podrške IPA II, Komisija pregleda Zahtjev/e i analizira uspostavljene strukture i tijela i shodno članu Finansijske Uredbe pribavlja dokaz da su ispunjeni postavljeni uslovi iz Okvirnog sporazuma.

NAO je za sva tri Zahtjeva za povjeravanje izvršenja budžeta dobio Izvještaje sa pozitivnim mišljenjem i date su određene smjernice i uputi za unapređenje sistema.

Jasna Ilić – Bošković
samostalna savjetnica III
u Direktoratu državnog trezora



Danko Dragović

Pregled propisa iz oblasti carinske unije donijetih 2015. godine

Tokom 2015. godine Vlada je usvojila sedam propisa iz oblasti carinske unije koje je predložila Direkcija za carinski sistem.

Zakonom o carinskoj službi, u osnovi, osigurani su uslovi za dosljednu primjenu carinskih propisa i utvrđena ovlašćenja i odgovornosti Uprave carina.

Naime, poznato je da se u poslednjoj deceniji uloga carine značajno promijenila od fiskalne kao primarne, koja se odnosila na naplatu carinskih dažbina, do sadašnje koja se prevashodno odnosi na zaštitu carinskog područja i stanovništva. Glavni zadatak carine danas je zaštita građana i njihovih interesa uz istovremeno olakšavanje legitimne trgovine, odnosno primjena mjera koje osiguravaju balans između carinskih kontrola i trgovinskih olakšica. Sve više se uviđa značaj carine i njena uloga u unapređenju ekonomskog prosperiteta kroz olakšanje trgovine, te stoga privredni subjekti koji se bave međunarodnom trgovinom od carinske službe, opravdano očekuju efikasne i ekonomične carinske postupke.

Ova zakonska rješenja imaće pozitivne efekte u smis-

lu modernizacije poslovanja, jačanja administrativnih kapaciteta i integriteta carinske službe i suzbijanja korupcije, te neće izazvati dodatne troškove građanima i privredi. Budući da su ista i u funkciji modernizacije carinske službe, kao i jačanja administrativnih, tehničkih i bezbjedonosnih kapaciteta, procjenjuje se da će ova rješenja imati pozitivan efekat na naplatu carinskih dažbina, odnosno na povećanje ukupnih budžetskih prihoda.

Poslednjim izmjenama Carinskog zakona izvršeno je usklađivanje sa Regulativom Savjeta (EC) Br. 1186/2009 kojom se uspostavlja sistem Zajednice o oslobođenjima od plaćanja carine i Direktivom Savjeta 2007/74/EC o oslobođenju od PDV-a i akcize na robu koju uvoze osobe koje putuju iz trećih zemalja. Ovim je proširena lista carinskih oslobođenja (predmeti domaćinstva koji uvoze crnogorski državljani koji se vraćaju iz inostranstva, odnosno druga lica povodom sklapanja braka; instrumenti i aparati za medicinska istraživanja, dijagnostiku i liječenje, gorivo i mazivo sadržano u rezervoarima drumskih vozila; kovčezi sa umrlim osobama i dr.).

Ova oslobođenja regulisana su Uredbom o uslovima i postupku za ostvarivanje prava na oslobođenje od plaćanja carine, koja je stupila na snagu u martu ove godine i kojom su zadržana postojeća tzv. "nacionalna oslobođenja", koja nisu standard u Evropskoj uniji (npr. oprema za preventivu i gašenje požara; oprema koju uvoze državni organi za svoje potrebe; donacije ustanovama iz kulture; roba unesena u Crnu Goru kao investicija od strane stranih investitora; automobili koje u svrhu lične upotrebe uvoze lica sa invaliditetom.) i koja će danom pristupanja prestati da se primjenjuju.

Ovom uredbom, osim vrsta roba koje su prilikom uvoza u Crnu Goru oslobođene od plaćanja carine propisan je i postupak za ostvarivanje navedenog prava, što nije materija pravne tekovine, već svaka država članica svojim nacionalnim propisom uređuje način ostvarivanja prava.

Jedan od glavnih zadataka carinskog organa je da izvrši procjenu rizika u prometu robe. Opredjeljenje carinskih službi zemalja članica Evropske unije je da kontrole nad privrednim subjektima zasnivaju na upravljanju rizikom, gdje se u obzir uzimaju mjere koje su privredni subjekti sami preduzeli da spriječe rizik u procesu poslovanja.

Imajući u vidu navedeno, a u cilju stvaranja uslova za sigurniji lanac snabdijevanja, kao i smanjenja formalnosti kod carinske službe koje se odnose na trgovinu, Vlada je donijela Uredbu o uslovima za odobravanje statusa ovlašćenog privrednog subjekta na carinskom području Crne Gore kojom se u nacionalni sistem uvodi institut ovlašćenog privrednog subjekta.

Ovlašćeni privredni subjekt se može definisati kao privredni subjekt koji je pouzdan kada je riječ o poslovima koji se odnose na carinu i stoga je ovlašten da uživa prednosti, koje se prije svega ogledaju u carinskim pojednostavljenjima ili olakšicama u pogledu kontrola, zaštite i bezbjednosti.

Privredni subjekti mogu dobiti status ovlašćenog privrednog subjekta za carinska pojednostavljenja, bezbjednosne provjere ili kombinaciju ovih povlastica. Imalac odobrenja, pored već navedenih pogodnosti, podliježe manjem broju fizičkih pregleda i kontrola dokumentacije u odnosu na ostale privredne subjekte.

Kao i svake godine, Ministarstvo finansija predlaže uredbu o carinskoj tarifi koja će važiti u narednoj kalendarskoj godini. Osnovne izmjene u Carinskoj tarifi za 2016. godinu odnose se na smanjenje carinskih stopa i izmjenu nomenklature.

Smanjenje carinskih stopa je posljedica dalje liberalizacije dogovorene Protokolom o pristupanju Crne Gore

Svjetskoj trgovinskoj organizaciji. Liberalizacija se, shodno Protokolu, vrši 1. januara svake godine i ista se osim smanjenja osnovnih carinskih stopa reflektuje i na stope dogovorene u okviru sporazuma o slobodnoj trgovini.

Jedna od promjena u Carinskoj tarifi za 2016. godinu, u odnosu na rješenja iz prethodnih godina, odnosi se na datak koji predstavlja spisak najmanje razvijenih država (NRD) kojima se dodjeljuju carinske povlastice. Razvijene zemlje, u koje se prema pravilima STO-a ubraja i Crna Gora, shodno Odluci sa Devete Ministarske konferencije održane na Baliju decembra 2013. godine, su u obavezi da obezbijede slobodan pristup tržištu za 97% proizvoda (po tarifnim linijama) porijeklom iz najmanje razvijenih zemalja. U pitanju je olakšavanje pristupa tržištu u skladu sa neregipročnim preferencijalnim trgovinskim aranžmanima, kako bi se obezbijedili uslovi za povećanje učešća najmanje razvijenih zemalja u međunarodnoj trgovini.

Pored navedenog, a imajući u vidu obaveze koje proističu iz procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, potrebno je bilo izvršiti usklađivanje Uredbe za sprovođenje Carinskog zakona sa odredbama Regulative Komisije br. 2454/93.

Harmonizacijom nepreferencijalnih pravila o porijeklu i njihovom jednoobraznom primjenom će se u dodatnoj mjeri doprinijeti olakšanju i ubrzanju međunarodne trgovine. Ovim izmjenama obuhvaćeni su i prilozi 3, 4 i 5 Uredbe, kojima se takođe vrši dodatno usklađivanje u dijelu prerade i obrade na određenoj robi, a koje su potrebne za sticanje nepreferencijalnog porijekla. Usaglašavanje se izvršilo i u dijelu odredbi kojima se propisuje obaveza podnošenja sigurnosne sažete deklaracije prije unošenja, odnosno iznošenja robe sa carinskog područje Crne Gore uz upotrebu sistema elektronske razmjene podataka.

Takođe, propisom se uvode rješenja o upravljanju tarifnim kvotama prema hronološkom redu datuma prihvatanja carinskih deklaracija za stavljanje u slobodan promet. Raspodjela tarifnih kvota se, osim po hronološkom redu datuma prihvatanja carinskih deklaracija, može izvršiti i u skladu sa posebnim propisom (tzv. sistem licenci koji se obično koristi prilikom uvoza poljoprivrednih proizvoda), a na osnovu zahtjeva uvoznika za dodjelu određene količine robe u okviru pojedine tarifne kvote, za godinu na koju se odnosi relevantna Uredba o carinskoj tarifi.

Ministarstvo finansija propisuje posebna prava i obaveze učesnika u postupku primjene sistema carinskih kvota kojima se upravlja prema hronološkom redu datuma prihvatanja carinskih deklaracija, na predlog carinskog organa. Na kraju, Uredbom se mijenjaju odredbe



koje se odnose na skladištenje robe na malo, na način što se dozvoljava prodaja robe ne samo diplomatskom i konzularnom osoblju, već i putnicima u putničkom prometu prema drugoj državi.

Krajem ove godine urađena je i Uredba o odlaganju carinskog duga i njena primjena odnosi se na narednu godinu.

Uredba je prvi put donijeta krajem marta 2009. godine, u cilju ublažavanja posljedica ekonomske krize i problema likvidnosti, pa je njena primjena neophodna i u narednom periodu, pogotovo imajući u vidu da se predloženo rješenje neće negativno odraziti na prihode budžeta države, osim na njegovu dinamiku. Propisano je odlaganje plaćanja carinskog duga u roku od 30 dana od dana prihvatanja carinske deklaracije uz uslov da uvoznik položi bankarsku garanciju. Treće lice je dužno da obezbijedi bankarsku garanciju ukoliko je preuzelo da umjesto dužnika plati carinski dug.

Navedeni propisi, predloženi od strane Direkcije za carinski sistem i usvojeni od strane Vlade, rađeni su i u saradnji sa kolegama iz Uprave carina. Uprava carina, zajedno sa Ministarstvom finansija, zadužena je za sprovođenje pomenutih propisa.

*Danko Dragović
samostalni savjetnik I
u Direktoratu za poreski i carinski sistem*



Snežana Vujanović

Nacionalni komitet za trgovinske olakšice

1. Uvodni dio

Sporazum o trgovinskim olakšicama je prvi multilateralni sporazum poslije urugvajске runde multilateralnih trgovinskih pregovora, koji je donijet tokom devete Ministarske konferencije Svjetske trgovinske organizacije, održane decembra 2013 godine na Baliu. Imajući u vidu zastoј u Doha rundi multilateralnih pregovora, njegov značaj je utoliko veći jer pokazuje spremnost članica da pitanja u okviru STO-a i dalje rješavaju multilateralno.

Očekivanja su da će primjenom Sporazuma na međunarodnom nivou **troškovi trgovine biti smanjeni** za 10% - 15%, čime će biti ostvareni benefiti između 400 – 1000 milijardi dolara, što bi u krajnjem trebalo da podstakne rast svjetske ekonomije i kreiranje novih radnih mjesta.

Povećanje transparentnosti, bolje upravljanje i modernizacija i pojednostavljenje graničnih procedura i kontrola su ciljeva koji se očekuje da će primjenom ovog sporazuma biti postignuti. Poslovanje u unaprijed defini-

sanom okruženju (na međunarodnom i nacionalnom nivou), objavljivanje i dostupnost informacija na internetu, modernizacija graničnih procedura i kontrola samo su neki od benefita za privrednike, koji će osim smanjenja vremena neophodnog za sprovođenje procedura uticati i na smanjenje njihovih troškova.

2. Formiranje Nacionalnog komiteta za trgovinske olakšice

U skladu sa članom 23.2 *Sporazuma o trgovinskim olakšicama* sve zemlje članice Svjetske trgovinske organizacije u obavezi su: **“... uspostaviti i/ili održavati nacionalni komitet za trgovinske olakšice ili odrediti postojeći mehanizam da olakša kako domaću koordinaciju tako i implementaciju odredbi ovog Sporazuma.”**

Imajući u vidu ovu činjenicu, kao i Zaključak Vlade Crne Gore rješenjem ministra finansija u maju mjesecu ove godine, **formiran je Nacionalni komitet za trgovin-**

ske olakšice (Komitet). Komitet je formiran kao koordinaciono tijelo koje će na nacionalnom nivou pratiti implementaciju Sporazuma o trgovinskim olakšicama. Nakon konsultacija sa međunarodnim ekspertima iz ove oblasti rješenje je izmijenjeno u dijelu koordinacije i sastava. Novim rješenjem predviđeno je da Komitet ima dva kopredsjedavajuća, i to iz Ministarstva finansija i Ministarstva ekonomije, a da sastav Komiteta čine: direktor Uprave carina, generalni direktori iz Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, potpredsjednica Privredne komore Crne Gore, glavne fitosanitarna i veterinarska inspektorka, pomoćnik direktora Agencije za zaštitu životne sredine, kao i predstavnici Ministarstva pravde, Ministarstva ekonomije, Uprave policije, Veterinarske uprave i Agencije za lijekove i medicinska sredstva. Sekretar Komiteta je predstavnik Ministarstva finansija.

Rješenjem o formiranju Komiteta definisani zadaci kojima će se Komitet baviti, i to:

1. *Praćenje implementacije Sporazuma o trgovinskim olakšicama na nacionalnom nivou;*

2. *Organizovanje i koordinacija aktivnosti između organa državne uprave i drugih nadležnih institucija zaduženih za primjenu Sporazuma o trgovinskim olakšicama, kao i privatnog sektora;*

3. *Davanje preporuka za izradu, izmjenu i primjenu zakonске regulative i strateških dokumenata koji proizilaze*

iz obaveza iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama, usklađenih sa najboljom međunarodnom praksom Svjetske trgovinske organizacije;

4. *Unapređenje i jačanje saradnje između privatnog i javnog sektora u procesu implementacije Sporazuma o trgovinskim olakšicama;*

5. *Obezbjedivanje javnosti i transparentnosti procesa implementacije Sporazuma o trgovinskim olakšicama.*

Zadaci Komiteta odnose se obezbjeđivanje koordinacije i saradnje između nadležnih ministarstava, izvršnih organa i privatnog sektora u cilju efikasne primjene Sporazuma. Takođe, Komitet će davati preporuke, obezbjeđiti tehničku podršku, upoznavati javnost sa standardima i praksom i raditi na unaprijeđenju i jačanju partnerstva i povjerenja između javnog i privatnog sektora u dijelu koji se odnosi na implementaciju Sporazuma.

Za tehničko-administrativna i stručna pitanja od važnosti za efikasno funkcionisanje Komiteta biće zadužen **Administrativni tim**. Administrativni tim će se, pored pomenutog, baviti i pripremom informacija, izvještaja, planova i drugog neophodnog materijala koji će pomoći Komitetu u procesu donošenja odluka, a biće zadužen i da pripremi izmjene i dopune Poslovnika o radu. Ovaj tim broji pet članova (Ministarstvo finansija, Ministarstvo ekonomije, Uprava carina, Uprava za inspeksijske poslove i Privredna komora Crne Gore) i njime koordinira sekretar Komiteta.

3. Aktivnosti Nacionalnog komiteta za trgovinske olakšice

Od osnivanja Komiteta organizovane su **tri radionice** sa sljedećim temama: *"Od preporuka do obaveza"*, *"Uloga i način funkcionisanja Nacionalnog komiteta za trgovinske olakšice"*, i *"Revizija odredbi iz kategorija B i C iz Sporazuma"*. Prve dvije radionice odnosile su se na konsultacije i upoznavanje sa najboljom praksom u svijetu za uspostavljanje jednog ovakvog tijela, dok je treća radionica bila posvećena sagledavanju i razmatranju odredbi iz kategorija B i C za koje je pored tranzicionog perioda (B i C) potrebna i tehnička pomoć za njihovu realizaciju (C). Navedene radionice organizovane su u saradnji sa Stalnom Misijom Crne Gore pri Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, uz ekspertsku podršku Svjetske trgovinske organizacije (STO), Međunarodne finansijske korporacije – Grupacija Svjetske banke (IFC), Međunarodnog trgovinskog centra (ITC) i UNCTAD-a.

Takođe, Komitet je od septembra mjeseca ove godine održao dvije sjednice na kojima su pored ostalog usvojeni **Poslovnik o radu Nacionalnog komiteta za trgovinske olakšice** i **Odluka o formiranju Administrativnog tima**.

Komitet je imao i svoje uspješno predstavljanje na Regionalnoj radionici na temu *"Nacionalni komiteti za trgovinske olakšice u CEFTA zemljama"*, održanoj 3.- 4. novembra, u organizaciji USAID-a i IFC 2015. godine u Beogradu. Cilj radionice bio je da se predstave primjeri najbolje prakse u svijetu kada je u pitanju formiranje i funkcionisanje ovakvih tijela, kao i da se sagleda u kojoj su fazi CEFTA zemlje u odnosu na obavezu formiranja Komiteta. **Na navedenoj radionici pohvaljen je napredak Crne Gore, obzirom da je jedina zemlja u regionu koja je ne samo formirala Komitet već i uspostavila cjelokupnu strukturu za njegovo funkcionisanje.** Takođe, prezentacija crnogorske delegacije se i u formalnom smislu izdvojila, s obzirom da su privatni i javni sektor imali zajedničko predstavljanje, čime je Crna Gora pokazala da postoji dobra saradnja i da se pitanje pripreme cjelokupnog sistema za implementaciju Sporazuma posmatra kao zajednički projekat.

4. Buduće aktivnosti

Kao što je već pomenuto, za sticanje kapaciteta za implementaciju odredbi iz kategorije C, pored tranzicionog perioda, biće neophodna i tehnička podrška. Navedena tehnička podrška podrazumijeva konsultantsko/ekspertsku pomoć u cilju spovođenja obuka za razvoj posebnih znanja i vještina, pripremu zakonske regulative i godišnjih planova, kao i upoznavanje za međunarodnim

standardima i primjerima najbolje prakse u pojedinim oblastima. Takođe, veliki dio podrške, kako tehničke tako i finansijske, biće neophodan u dijelu nadogradnje i povezivanja informacionih sistema graničnih organa.

Takođe, od članica se očekuje razvoj **tzv. "principa jednog prozora"** - sistema koji bi omogućio elektronsko podnošenje zahtjeva i cjelokupne dokumentacije vezane za uvoz, izvoz ili tranzit na jednom mjestu, nakon čega bi isti bili stavljeni na uvid svim nadležnim organima. Odluke o zahtjevima bi se, takođe, na isti način procesuirale i dostavljale podnosiocima zahtjeva. Za razvoj jednog ovakvog sistema pored usklađivanja zakonskih procedura, biće neophodno obezbijediti i značajnu finansijsku i tehničku podršku.

Imajući u vidu prethodno navedeno, kao i koordinativnu ulogu koju Komitet ima u procesu sprovođenja Sporazuma o trgovinskim olakšicama, buduće aktivnosti Komiteta biće posvećene definisanju prioriternih obaveza iz kategorija B i C iz Sporazuma i shodno tome pripremi detaljnog akcionog plana; identifikovanju i posredstvom diplomatskih predstavništava uspostavljanju kontakta sa međunarodnim donatorima u cilju iznalaženja tehničke podrške za realizaciju projekata vezanih za trgovinske olakšice; nastavku unaprijeđivanja i osnaživanja saradnje privatnog i javnog sektora, kroz različite oblike saradnje i konsultacija; i konačno nastavku rada na promociji i upoznavanju javnosti i poslovne zajednice sa aktivnostima Komiteta i značajem Sporazuma.

5. Zaključak

Uspostavljanje nacionalnog mehanizma za koordinaciju i praćenje implementacije Sporazuma je jedna od najvažnijih mjera iz oblasti trgovinskih olakšica. Njen cilj bio je da se obezbijedi da su sve zainteresovane strane iz javnog i privatnog sektora konsultovane i angažovane u pripremi i sprovođenju reformi vezanih za trgovinske olakšice. Imajući u vidu aktivnosti koje su u prethodnom periodu preduzimane, može se zaključiti da je obaveza vezana za uspostavljanje jednog ovakvog mehanizma uspješno realizovana. U narednom periodu Komitet će se sa istom predanošću posvetiti izazovima u sprovođenju reformi predviđenih Sporazumom.

Snežana Vujanović

*Sekretarka Nacionalnog komiteta za trgovinske olakšice
u Direktoratu za poreski i carinski sistem*



Ivona Mihajlović

Info web aktivnosti Ministarstva finansija u periodu od 01. oktobra do 31. decembra



29.01.2015. godine Izjava generalne direktorice Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj u Ministarstvu finansija, Ive Vuković, nakon sjednice Vlade Crne Gore, povodom usvajanja Jesenje analiza makroekonomskih kretanja i strukturnih reformi – 2014.

“...Jesenja analiza makroekonomskih kretanja i strukturnih reformi sadrži analizu ostvarenja ekonomske politike u 2014. godini, kao i srednjoročne makroekonomske i fiskalne projekcije za period do 2018. godine. Prethodnu

godinu okarakterisao je umjereniji rast ekonomske aktivnosti, koji je rezultirao stopom rasta od 2 odsto. Navedeni rast posljedica je nekoliko važnih faktora, prvenstveno odlaganja investicionih projekata za 2015. godinu, kao i loših vremenskih uslova zabilježenih u julu mjesecu, koji su se najviše odrazili na sektore turizma i poljoprivrede, dok je i negativna proizvodnja električne energije imala uticaj na nižu stopu rasta za 1,2% na godišnjem nivou. U 2014. godini, rast su ostvarili sektor turizma, trgovine, poslovanja sa nekretninama, građevinarstva, dok je i evidentna dobra naplata poreza. Naime, prema preliminar-nim podacima Ministarstva finansija, naplata budžetskih prihoda u 2014. godini bila je veća za 8,7% u odnosu na prethodnu godinu. Takođe, prema preliminar-nim podacima, tekući deficit budžeta iznosio je oko 1,1% procjenjenog BDP-a, ali imajući u vidu izdatke za otplatu obaveza iz prethodnog perioda, u iznosu od 65 miliona eura, deficit budžeta je dostigao iznos od 2,9% procjenjenog BDP-a. Za naredni srednjoročni period, primpremljen je scenario makroekonomskog rasta, koji predviđa dinamičnije stope ekonomske aktivnosti u narednom periodu, posebno imajući u vidu realizaciju najavljenih investicionih projekata.

Budžetom za 2015. godinu, planiran je deficit budžeta od 0,85% BDP-a, kada se izuzmu troškovi finansiranja prioritetne dionice auto puta. I u narednom periodu, fokus fiskalne politike biće smanjenje nivoa javnog duga, uz stvaranje uslova za realizaciju prioritetne dionice autoputa, te jačanje konkurentnosti i sprovođenje strukturnih reformi u svim oblastima, kako bi se obezbijedio dinamičniji ekonomski rast i razvoj.“



03.02.2015. godine - Započeta radionica na temu: "Obuka unutrašnjih revizora u opštinama"

Ministarstvo finansija je, u saradnji sa projektom "Jačanje kapaciteta upravljanja sredstvima EU i opštih administrativnih procedura", organizovalo trodnevnu radionicu na temu "Obuka unutrašnjih revizora u opštinama". Cilj obuke je bio upoznavanje unutrašnjih revizora sa ulogom i metodologijom rada unutrašnje revizije, kao i aktivnostima koje je neophodno sprovesti tokom obavljanja revizija. Predavači na obuci su, pored zaposlenih u CHU, bili unutrašnji revizori na centralnom i lokalnom nivou, koji će svojim iskustvom pomoći novoimenovanim unutrašnjim revizorima u obavljanju praktične revizije.



05.02.2015. godine - Početak projekta "Uprava po mjeri građana i biznisa"

U CDT Infocentru, održana je konferencija za novinare povodom otvaranja projekta "Uprava po mjeri građana i biznisa", koji je iniciran od strane Ministarstva finansija, Kancelarije Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), uz podršku Fonda za aktivno građanstvo, CDT-a i SEECOM-

a. Projekat podrazumijeva pokretanje širokog dijaloga u cilju identifikovanja, eliminisanja pretjerane regulacije i nepotrebno komplikovanih i dugih procedura u javnoj upravi na lokalnom nivou, koji otežavaju pristup javnim servisima za građane i nanose bespotrebne troškove privrednim subjektima. Glavni alat za pokretanje ovog projekta je online platforma koja je izrađena od strane CDT-a, uz finansijsku podršku fakt-a, a koja omogućava pilot opštinama, odnosno građanima i preduzetnicima iz Budve, Žabljaka i Danilovgrada, da gore navedene probleme prijave preko portala prijavibarijeru.me, i time doprinesu uklanjanju biznis barijera. U ime Ministarstva finansija, generalna direktorica Direktorata za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta u Ministarstvu finansija, mr Bojana Bošković, izrazila je zadovoljstvo zbog početka projekta i pojasnila da su, za učešće u ovom projektu, izabrane lokalne zajednice, jer regulativa koju donose opštine mnogo više pogađaju građane i privredu nego većina propisa na državnom nivou. Šefica Sektora za demokratsko upravljanje, sektora za ekonomiju i zaštitu životne sredine u UNDP-u Sanja Bojanić, podsjetila je da je ovo još jedan projekat koji građane stavlja u centar i kreira mogućnosti za konstruktivnu saradnju svih sektora društva, dok je Direktorica Fonda za aktivno građanstvo (fAKT) Anica-Maja Boljević apelovala na građane da budu aktivni i doprinesu rješavanju problema. U cilju efikasnijeg praćenja sprovedenih aktivnosti, CDT će, na osnovu dobijenih prijava, pripremiti izvještaj za Vladin Savjet za unapređenje poslovnog ambijenta, regulatornih i strukturnih reformi, nakon čega će se jasnije definisati konkretni predlozi institucijama za prevazilaženje barijera.

05.02.2015 - Evropska Komisija: Izgradnja autoputa može biti glavni pokretač ekonomskog rasta

Crna Gora je, u prethodnoj godini, zabilježila blagi oporavak ekonomije, a napredak je naročito uočen u posljednjem kvartalu iste, navedeno je u Zimskom izvještaju Evropske komisije. Naime, u prvih 11 mjeseci 2014. godine, budžetski deficit je poboljšán za 0.7% BDP-a u poređenju sa 3.7% u prethodnoj godini, a smanjenje fiskalnog jaza je podstaknuto rastom na prihodnoj strani. Takođe, pozitivan impuls u daljem razvoju u 2015. godini, biće intenziviranje rada na dva velika projekta, turistička rizorta Porto Novi i Luštica, kao i početak radova na prvoj dionici autoputa Bar – Boljari, koji shodno zapažanjima Evropske komisije, može postati glavni generator rasta u narednim godinama. Ocijenjeno je i da će ulazak tri nove banke u tekućoj godini, uticati na poboljšanje kreditnog snadbijevanja preduzeća.



19.02.2015. godina - Izjava generalnog direktora Direktorata za budžet u Ministarstvu finansija, Nikole Vukićevića, nakon sjednice Vlade Crne Gore povodom usvajanja Informacije o reprogramu duga opštinama

“Data informacija je proizvod aktivnosti koje je Ministarstvo finansija, zajedno sa Vladom, sprovelo u cilju saniranja finansijskog stanja u opštinama. Jedan pravac djelovanja je putem reprograma obaveza po osnovu javnih prihoda za 14 lokalnih samouprava, odnosno za 12 lokalnih samouprava, za koje je dug po osnovu poreza i doprinosa reprogramiran na period od 20 godina, dok je za dvije opštine, Budvu i Bar, gdje je ocijenjeno da postoji veći fiskalni potencijal od ostalih opština, dug reprogramiran na 5 godina. Pomenutih 12 opština su korisnice egalizacionog fonda, što ukazuje da je fiskalni kapacitet tih opština iznad prosjeka na nivou države. Ukupan iznos reprogramiranog duga je 89 miliona eura, od čega na period od 20 je reprogramiran dug u iznosu od 75 miliona, dok je ostatak reprogramiran na 5 godina. Uporedo sa navedenim aktivnostima, Ministarstvo finansija, u saradnji sa lokalnim samoupravama i predstavnicima Svjetske banke, radi na iznalaženju mogućnosti reprogramiranja kreditnih obaveza lokalnih samouprava, gdje se pokušava naći rješenje kako bi se postojeći kreditni portfolio lokalnih samouprava zamijenio za jedan koji je mnogo povoljniji. Radimo, takođe, i sa domaćim bankama, gdje pokušavamo da pronađemo što povoljnije uslove za postojeće kredite, koji su u periodu 2009, 2010, 2011 uzimani po prilično nepovoljnim uslovima. Treći pravac djelovanja Ministarstva finansija i Vlade jeste ulazak, zajedno sa Zajednicom opština i predstavnicima lokalnih samouprava, u izradu novog Zakona o finansiranju lokalnih samouprava, gdje bi kroz jednu duboku i sveobuhvatnu analizu došli do toga da li je postojeći model finansiranja lokalnih samouprava održiv, da li je samo problem bio u implementaciji ili se mora prići redefiniciji postojećeg modela, i očekujemo da do drugog kvartala imamo neke početne rezultate na ovom planu...”



24.02.2015. godina - Godišnji izvještaj Ministarstva finansija za 2014. godinu



26.02.2015. godine - Izjava generalne direktorice Direktorata za ekonomsku politiku i razvoj u Ministarstvu finansija Ive Vuković, nakon sjednice Vlade Crne Gore povodom usvajanja Predloga mjera ekonomske politike koje su u funkciji ostvarivanja ciljeva i indikatora zadatih Programom ekonomskih reformi Crne Gore 2015-2017

“...Cilj naše ekonomske politike jeste stvaranje preduslova za dinamičniji ekonomski rast i razvoj Crne Gore, sa pretpostavkom stvaranja i kreiranja ambijenta za otvaranje novih radnih mjesta, što u krajnjem doprinosi rastu svih ostalih indikatora naše ekonomije, a i rastu životnog standarda naših građana. U tom cilju, Ministarstvo finansija, koje je dominantno zaduženo za vođenje fiskalne politike u Crnoj Gori, pripremiло je set mjera usmjerenih u nekoliko pravaca. Prvenstveno, cilj fiskalne politike jeste stvaranje uslova za obezbjeđivanje održivosti javnih finansija, te se mjere koje su opredijeljene za naredni period do 2017. godine, odnose na stvaranje preduslova za jačanje naplate poreza kroz poresku reformu, kako bi se obezbijedio rast poreskih prihoda, ali takođe i sprovođenje mjera na suzbijanju sive

ekonomije i mjera koje su usmjerene na smanjenje nivoa poreskog duga privrednih subjekata. Takođe, na rashodnoj strani, primarni cilj jeste vođenje restriktivne politike potrošnje, uz stvaranje preduslova za realizaciju investicionih projekata, čime se ponovo daje doprinos ekonomskom rastu. Pored mjera na obezbjeđivanju fiskalne stabilnosti, cilj fiskalne politike ide dalje ka stvaranju preduslova za jačanje konkurentnosti naše ekonomije, kako bi se u narednom periodu obezbijedio dinamičniji rast iste. Dakle, tu su mjere koje se odnose na davanje fiskalnih podsticaja na poreskoj strani, prvenstveno u oblasti investiranja u strateške sektore naše ekonomije (turizam, energetika, poljoprivreda i transport), za koje je ocijenjeno i procijenjeno da će doprinijeti snažnijem rastu domaće ekonomije. Takođe, iako u izvještajima Svjetske banke, u smislu unapređenja poslovnog ambijenta, Crna Gora bilježi konstantan i kontinuiran napredak, naš plan jeste nastavak realizacije postojećih mjera u cilju jačanja ekonomskog rasta i razvoja u narednom periodu. Sprovođenje svih navedenih mjera, doprinijeće stvaranju uslova za realizaciju investicionih projekata koji su planirani u narednom periodu, a samim tim što će doprinijeti prosječnom rastu naše ekonomije od 3,8 odsto, uticaj će biti snažan na poboljšanje fiskalnih parametara, a samim tim i na ostvarivanje nižeg nivoa deficita, odnosno uspostavljanja opadajućeg trenda nivoa javnog duga u narednom periodu."

09.03.2015. godine - Konferencija o ekonomskoj tranziciji zemalja Zapadnog Balkana

Generalni direktor Direktorata za budžet Nikola Vukićević, u svojstvu zamjenika guvernera Crne Gore u Svjetskoj banci, prisustvovao je konferenciji na temu „Zapadni Balkan: 15 godina ekonomske tranzicije“, koja se održavala se u Beču u organizaciji Međunarodnog monetarnog fonda i Centralne banke Austrije. Na konferenciji je učestvovao veliki broj ministara finansija i guvernera centralnih banaka iz zemalja Zapadnog Balkana, direktori MMF-a i Svjetske banke za Evropu, visoki predstavnici EBRD-a, guverner Centralne banke Austrije, kao i poznati ekonomista Džefri Saks, koji je 90-ih godina učestvovao u kreiranju ekonomskih programa zemljama u tranziciji. Rad se odvijao u tri sesije koje su obuhvatale ključne probleme sa kojima se Zapadni Balkan susreo u ekonomskoj tranziciji u posljednjih 15 godina, odnosno obuhvatio je pitanje rasta, konvergencije i smanjenja siromaštva, makroekonomske i strukturne politike, kao i pitanja razvoja i stabilnosti finansijskog sektora. Na kraju konferencije organizovan je panel na temu „Izazovi politike i moguća rješenja“ sa ciljem pronalaženja odgovora o budućim pravcima razvoja zemalja Zapadnog Balkana.

13.03.2015. godine - Najuspješnija emisija euroobveznica do sada

Crna Gora je uspješno okončala pojavljivanje na tržištu euroobveznica, koje je rezultiralo emisijom u iznosu od 500 miliona eura. Riječ je o četvrtoj i najpovoljnijoj transakciji do sada, koja je privukla pažnju više od 180 međunarodnih investitora iz preko 20 zemlja, od kojih najviše iz Ujedinjenog Kraljevstva (27%), Njemačke (14%), i SAD (10%). Visoka tražnja, u iznosu od oko 1,39 milijardi eura, odnosno skoro tri puta veća od ponude, pokazala je veliko povjerenje investitora u ekonomsku i fiskalnu politiku koju vodi Vlada Crne Gore. Takođe, visoka tražnja omogućila je Ministarstvu finansija da, tokom trgovanja ovim hartijama od vrijednosti, znatno poboljša uslove prodaje i značajno snizi kamatnu stopu u odnosu na prethodne emisije euroobveznica. Vodeći odgovornu fiskalnu politiku, Vlada je za tri godine uspjela da smanji cijenu obveznica više nego duplo, odnosno sa 7,85% na 3,875%, na period od 5 godina, što će doprinijeti smanjenju troškova kamata u državnom budžetu i omogućiti da se ta ušteda usmjeri na saniranje budžetskog deficita. Zaduživanje u iznosu od 500 miliona eura predviđeno je Zakonom o budžetu Crne Gore za 2015. godinu, za potrebe reprogramiranja dospjelih obaveza i pokrivanja budžetskog deficita. Naime, navedeno zaduženje ne znači da se povećavaju raspoloživa sredstva za potrošnju u tekućoj godini, već samo da će budžetom planirane obaveze biti uredno izmirene. Ostvarene uštede na troškovima kamata će biti dio sanacionog plana, koji je Ministarstvo finansija dužno da pripremi ukoliko nivo javnog duga pređe 60% BDP-a, uz ostale mjere koje će biti predložene Vladi u narednom periodu. Ostale mjere će obuhvatiti nastavak fiskalne konsolidacije na rashodnoj strani, uz pojačanu naplatu poreskih i ostalih državnih prihoda, kako bi se obezbijedila dugoročna održivost nivoa javnih finansija.

03.04.2015. godine - Nastavak kampanje „Budi odgovoran“ u 2015. godini

Nakon izuzetno uspješne realizacije dvije faze kampanje „Budi odgovoran“, tokom koje su građani prijavili preko 5.000 nepravilnosti u oblasti sive ekonomije, što je rezultiralo izdavanjem novčanih kazni u vrijednosti od preko 1.100.000 eura, Vlada je odlučila da kampanja bude nastavljena do kraja 2015. godine. Na taj način omogućiće se dalje prikupljanje sredstava za finansiranje projekata od opšteg društvenog značaja, predloženih i podržanih od strane samih građana. Podsjećamo da je u dosadašnjem toku kampanje preusmjereno 550.000 EUR u 11 proje-

kata od opšteg društvenog značaja na finansiranje aktivnosti projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“.



Od iznosa novčanih kazni izrečenih po prijavama građana, finansiraće se investicije sa liste od preostalih 11 predloženih projekata koje se nijesu kvalifikovale za finansijsku podršku po osnovu vrijednosti izrečenih kazni u 2014. godini, po novoj formuli, u iznosu od 30% vrijednosti izdatih kazni, i to prema rang listi formiranoj prema broju glasova podrške građana. U cilju obezbjeđenja održivosti projekta i nakon 2015. godine, 5% vrijednosti kazni izrečenih po prijavama građana će se usmjeravati na finansiranje aktivnosti projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sirove ekonomije“.



09.04.2015. godine - Otvoren treći krug obuke unutrašnjih revizora Crna Gora najuspješnija u regionu

U Podgorici je otvoren treći krug Programa obuke i sertifikacije unutrašnjih revizora u javnom sektoru (TIAPS III) koji Ministarstvo finansija organizuje u saradnji sa institucijama CEF-a i CIPFA, a uz finansijsku podršku njemačke vlade. Ističući značaj interne revizije kao preduslova i ključnog instrumenta odgovornog i stručnog rukovođenja javnim sredstvima, g-đa Krsmanović je istakla da se mo-

žemo pohvaliti da, zahvaljujući programu obuke, imamo 44 sertifikovana revizora sa međunarodnom potvrdom uspjehnosti, zbog čega je i kvalitet revizorskih izvještaja vidno kvalitetniji i bolji. Takođe, direktorica Krsmanović je podsjetila da je trenutno preko 96% potrošnje budžeta pokriveno unutrašnjom revizijom, što jasno pokazuje koliko je javna uprava ozbiljno shvatila potrebu i važnost kvalitetnog obučavanja unutrašnjih revizora. Pohvaljujući napore Vlade Crne Gore da se i u ovom segmentu približi standardima Evropske unije, ambasadorica Steinacker je naglasila da, kao i do sada, podrška Vlade Njemačke neće izostati, i iskazala uvjerenje da će nova generacija polaznika obuke dati još jači doprinos u radu institucija javne uprave. G-đa Dobovšek je posebno istakla uspjeh crnogorskih revizora, koji su se u regionalnim okvirima, zahvaljujući postignutim rezultatima, izdvojili kao najbolji i najprofesionalniji, te naglasila da se na unaprjeđenju kvaliteta interne revizije mora u kontinuitetu raditi, obzirom da ista predstavlja najefikasnije sredstvo u borbi protiv korupcije i neefikasnog upravljanja javnim sredstvima. Kontinuirano unaprjeđenje znanja i vještina u oblasti unutrašnje revizije, kako je rekao g-din Gary Gilbert, predstavlja okosnicu visoko kvalitetnog pružanja usluga u upravljanju javnim finansijama, te naglasio da jačanje kadrovskih kapaciteta mora biti imperativ u budućem periodu.



**11.05.2015. godine - Ministarstvo finansija objavilo
Bilten XXXIV**

15.05.2015. godine - Standard and Poor's potvrdili prošlogodišnju ocjenu rejtinga za Crnu Goru

Kreditna rejting agencija „Standard and Poor’s“ objavila je novi izvještaj za Crnu Goru, kojim je potvrđena ranija procjena potencijala ekonomskog rasta Crne Gore uz ocjenu'

B + / B '. Takođe je Crnoj Gori potvrđen stabilan outlook, što ukazuje da je dalje kretanje rejtinga zasnovano na stabilnim pozicijama. Stručnjaci Standard and Poor's procjenjuju da će crnogorska ekonomija do 2018. godine rasti u prosjeku 3,4%, zahvaljujući rastu investicione aktivnosti, dominantno u oblasti turizma, energetike i saobraćajne infrastrukture. Pored pozitivnih implikacija koje će prozvesti izgradnja autoputa Bar-Boljari, koji je prepoznat kao generator ekonomskog rasta, analitičari pomenute agencije upozoravaju na tendenciju rasta nivoa javnog duga i deficita koji mogu biti glavni rizici za stabilnost i održivost javnih finansija u narednom periodu, posebno imajući u vidu odsustvo emisione moći i monetarnu pasivnost Crne Gore. U Izvještaju su pohvaljenje mjere fiskalne konsolidacije koje Vlada Crne Gore kontinuirano sprovodi.

03.06.2015. godine - Informacija o ostvarenim budžetskim prihodima

Ministarstvo finansija je, i u ovoj godini, nastavilo sa mjerama na stabilizaciji budžetskih prihoda, te podaci o ostvarenoj naplati ukazuju da je uspostavljen značajan nivo održivosti budžetskih prihoda. Naime, prema podacima Ministarstva finansija, prihodi Budžeta Crne Gore, u periodu od januara do marta tekuće godine, ostvareni su u iznosu od 258,3 miliona eura, što je u odnosu na plan više za 6,0 miliona eura, odnosno predstavlja rast od 2,4%. U odnosu na uporedni period 2014. godine, kada su iznosili 253,6 miliona eura, povećani su za 4,7 miliona eura ili 1,8%. Slična dinamika je nastavljena i u aprilu ove godine, te su ostvareni prihodi Bužeta za april 2015. godine iznosili 111,5 miliona eura, što u odnosu na plan predstavlja povećanje od 0,6 miliona eura, odnosno rast od 0,6%, a u odnosu na april 2014. godine, veći su za 2,4 miliona eura ili 2,2%. Ministarstvo finansija će, i u narednom periodu, sprovoditi slične mjere, u saradnji sa nadležnim organima, i nastaviti sa sprovođenjem odgovorne fiskalne politike, koja se prvenstveno ogleda u proširenju poreske osnovice, čime bi se omogućio još veći stepen naplate javnih prihoda. Podaci da je plan ostvaren u periodu koji prethodi turističkoj sezoni su ohrabrujući, te se očekuju dobri rezultati i u turističkoj sezoni, a koja predstavlja period u kojem se ostvaruju najveći prihodi.

04.06.2015. Izjava generalnog direktora Direktorata za državni trezor u Ministarstvu finansija Miodraga Radonjića nakon sjednice Vlade Crne Gore povodom utvrđivanja Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2014. godinu



“Vlada je na današnjoj sjednici utvrdila Predlog Zakona o završnom računu budžeta za 2014. godinu i prošlogodišnji budžet je izvršen sa milijardu i 457 miliona konsolidovanih budžetskih izdataka. U strukturi tih izdataka dominantno su tekući izdaci i socijalni transferi, dok kapitalni budžet učestvuje sa 134 miliona. Na strani prihoda, ostvarili smo milijardu i 354 miliona prihoda, dominantno iz poreza i doprinosa, tako da dolazimo do jasnog podatka da smo napravili deficit od 103 miliona eura. Taj deficit je za gotovo pola manji nego što je bio deficit u prethodnoj godini i to je svakako dobar trend koja nam govori da politika koja se sprovodi i koju sprovodi Vlada je dobra, iako ne smijemo biti zadovoljni samim iznosom deficita, što znači da smo više potrošili nego što smo prikupili. Opet dobra strana tog generalno negativnog pokazatelja jeste što kapitalni budžet iznosi 134 miliona, što znači da je taj dio, koji smo više potrošili nego prikupili, investiran u trajna dobra i u dobra koja generalno proizvode veću vrijednost. Što se tiče iznosa deficita od 103 miliona, on kad se stavi u odnos sa društvenim bruto proizvodom, dolazimo do 3% i tu smo na granici i to nas sve, svakako, upozorava da se moramo suzdržavati od nepotrebne potrošnje i dovesti deficit u ravnotežu, odnosno dovesti naš budžet u ravnotežu da trošimo koliko prikupljamo.”

09.06.2015. godine - Održana Info sesija povodom objavljivanja poziva za dostavljanje prijedloga projekata za grant šemu "Transfer znanja između sektora visokog obrazovanja, istraživanja i industrije" finansiranog sredstvima Instrumenta za pretprijetupnu pomoć - I

Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) Ministarstva finansija, u saradnji sa Ministarstvom nauke, organizovalo je prvu Info sesiju povodom objavljivanja poziva za dostavljanje prijedloga projekata za grant šemu "Transfer znanja između

sektora visokog obrazovanja, istraživanja i industrije". Na Info sesiji, kojoj su prisustvovali predstavnici ministarstava, opština, preduzeća i nevladinih organizacija, prezentovan je Vodič za aplikante i prijavni paket, kao i date instrukcije za popunjavanje Aplikacionog formulara i pratećih dokumenata..

22.06.2015. godine - Održan AFCOS seminar

Predstavnica Odjeljenja za suzbijanje nepravilnosti i prevara (AFCOS kancelarija), u sastavu Ministarstva finansija, kao i članovi AFCOS mreže, učestvovali su na AFCOS seminaru održanom u Beogradu, u periodu od 17.-19. juna 2015. godine. Na seminaru, koji se jednom godišnje organizuje od strane Kancelarije Evropske komisije za borbu protiv prevara (OLAF), učesnici su imali priliku da se upoznaju sa organizacionom strukturom i načinom funkcionisanja AFCOS-a zemalja članica i zemalja kandidata EU. U okviru dvodnevog seminara održane su grupe diskusije na kojima su se razmjenjivala iskustva, i koje su predstavljale dobru priliku da se unaprijedi saradnja između zemalja kada je riječ o zaštiti finansijskih interesa Evropske unije, što je i osnovni cilj ovog događaja. Neke od tema o kojima se diskutovalo su saradnja između OLAF-a i nadležnih državnih organa, uticaj aktuelnih zakonodavnih inicijativa na zaštitu finansijskih interesa EU, aktuelni izazovi koji se tiču izvještavanja o nepravilnostima, a posebno je bilo riječi o Strategiji za borbu protiv prevara u cilju zaštite finansijskih interesa EU, koju je Crna Gora usvojila u aprilu ove godine, zbog čega je dobila i posebne pohvale.



17.07.2015. godine - Ministarstvo finansija objavilo Bilten XXXV



23.07.2015. godine - Izjava generalnog direktora Direktorata za budžet u Ministarstvu finansija Nikole Vukićevića, nakon sjednice Vlade Crne Gore povodom usvajanja Informacije o stanju javnih finansija na lokalnom nivou

“... Ovom Informacijom su trentirane prije svega lokalne samouprave koje su korisnice Egaliozacionog fonda, a zatim i opštine koje imaju problema sa dospjelim obavezama i obezbjeđivanjem tekuće likvidnosti. Usvojenim mehanizmom, Vlada želi da pruži mogućnost i dodatnu podršku prevashodno onim opštinama koje su u teškoj finansijskoj situaciji, da planom sanacije omoguće dugoročnu finansijsku održivost. U saradnji sa Zajednicom opština napravljen je presjek finansijskog stanja opština koji je pokazao da bi oko 65 miliona eura duga moglo da uđe u reprogram. Ono što je novina u odnosu na prethodnu informaciju jeste to, da je Vlada zadužila Ministarstvo finansija da, prilikom izrade nacrtu Zakona o budžetu za 2016. godinu, predvidi izdavanje državnih garancija za finansijsku konsolidaciju jedinica lokalne samouprave, na način što bi, sredstva obezbjeđenja od strane opština ka centralnoj vlasti bila sredstva Egalizacionog fonda (do nivoa koji svaka korisnica ima), i ukupan iznos tih garancija bi bio do 70 miliona eura. Do 2016. godine, na ovaj način bi jedinice lokalne samouprave refinansirale postojeće obaveze prema finansijskim institucijama, prije svega domaćim, s obzirom da se radi o kreditima koji su opterećeni veoma visokim kamatnim stopama od 8 pa do 12-13%. Na sjednici nisu razmatrani krediti koji su uzeti u međunarodnim institucijama s obzirom da su oni dugoročni i razvojno orijentisani, i pod vrlo povoljnim finansijskim uslovima obezbijeđeni. Osim refinansiranja obaveza prema finansijskim institucijama, predviđeno je i izmirenje obaveza prema dobavljačima i realizacija socijalnog programa. Do 2016. godine, pored izdavanja garancija, Vlada će prema bankama garantovati sredstvima Egalizacionog fonda i, ukoliko se ona iscrpe, po našem mišljenju nećemo doći u

tu opasnost, kao neki zadnji mehanizam Vlada je spremna da iskoristi ono što joj stoji na raspolaganju shodno Zakonu o budžetu, a to su sredstva tekuće budžetske rezerve. Sa druge strane, lokalne samouprave su u obavezi da zaključie Sporazum sa Ministarstvom finansija, koji će kasnije morati da potvrdi Vlada, u kojem će biti precizirane obaveze koje te lokalne samouprave moraju da ispune kako bi se obezbijedila finansijska održivost, i navedeno će biti preduslov da se koristi garancija koju će izdati Vlada odnosno Ministarstvo finansija. Paralelno sa ovim procesom, Ministarstvo finansija nastavlja da vodi pregovore sa Svjetskom bankom koja je izrazila spremnost da pruži tehničku podršku ozdravljenju lokalnih samouprava, a imamo i pozitivne signale da će Svjetska banka razmotriti i mogućnost da uđe i sa konkretnim finansijskim aranžmanom kako bi lokalne samouprave ozdravile, ali o tome je još uvijek rano govoriti.“



16.09.2015. godine - Izjava Generalnog direktora Direktorata za budžet Nikole Vukićevića, na press konferenciji povodom predavljanja rezultata projekta „Monitoring lokalnih budžeta u Crnoj Gori - www.mojgrad.me.”

“...Portal Mojgrad.me predstavlja projekat vizuelizacije budžetskih podataka u Crnoj Gori koji je nastao u sklopu projekta Monitoring lokalnih budžeta, a kao rezultat saradnje NVO Institut Alternativa, Programa Ujedinjenih nacija za razvoj zajedničkih projekata i Ministarstva finansija. Prepoznajući značaj unapređenja transparentnosti i odgovornosti u upravljanju opštinskim finansijama, Ministarstvo finansija je odgovorilo pozitivno na ovaj zahtjev i podržalo nadogradnju portala koji služi kao platforma za monitoring lokalnih budžeta u Crnoj Gori. Na neki način se ova aktivnost poklopila sa aktivnostima koje sprovodi Ministarstvo finansija zajedno sa svim lokalnim samoupravama u procesu restrukturiranja duga, kako bi se finansije na lokalnom nivou dovele do jednog stanja koje će biti dugoročno održivo i za same lokalne samouprave i uopšte za sistem javnih finansija. Što se tiče samog portal,

treba istaći da je u procesu objedinjavanja svih dostupnih podataka na jednom mjestu i njihovim prikazivanjem na jednostavan i vizuelno prijemčiv način, moguće lokalne budžete približiti i građanima tih lokalnih samouprava, ali i svima onima koji su zainteresovani za javne finansije na lokalnom nivou. Nadogradnja portala prije svega podrazumijeva dopunjavanje portala informacijama za period od 2012. do 2015. godine, zatim vizuelizaciju podataka koji se odnose na posebne budžetske linije koje su od posebnog interesa za građane, kao i vizuelizaciju strateškog plana Glavnog grada. Lokalne samouprave i njihovo poslovanje su veoma važan segment ukupnog fiskalnog sistema, odnosno ukupnog sistema javnih finansija, i stoga stanje i trendovi javnih finansija u lokalnim samoupravama u značajnoj mjeri utiču na fiskalnu održivost, na finansijsku stabilnost, kao i na kvalitet i perspektive ekonomskog razvoja kako na nivou samih lokalnih samouprava, tako i na nivou države u cjelini. Finansijska stabilnost i održivost lokalnih samouprava je jedan od prioritetnih i ključnih zadataka Ministarstva finansija, zbog čega je i prepoznata važnost pružanja podrške ovakvim projektima. Ono što čini ovaj projekat posebno zanimljivim jeste njegova interaktivnost, odnosno korišćenje novih tehnologija, kako bi se omogućila veća dostupnost informacija kojom se utiče na podsticanje efikasnosti javnih usluga. To samim tim znači da se daje mogućnost građanima, ali i finansijskim tržištima, da povoljno ocijene finansijski položaj države, a nadamo se u budućnosti i finansijski položaj pojedine lokalne smouprave koje će se u nekom budućem periodu pojavljivati kao igrači na međunarodnom finansijskom tržištu. Prepoznajući značaj proaktivnog pristupa u ovoj oblasti, Ministarstvo finansija će nastaviti da ulaže u projekte od društvenog značaja, koji će, u krajnjem, doprinijeti i jačanju povjerenja građana u rad državne uprave.”

24.09.2015. godine - Izjava generalne direktorice Direktorata za centralnu harmonizaciju u Ministarstvu finansija mr Ane Krsmanović, nakon sjednice Vlade Crne Gore povodom usvajanja Predloga projekcija makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja za period 2015 - 2018. Godine, i utvrđivanja Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama

“Kroz dokument „Projekcije makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja za period 2015-2018,” ažurirane su prošle godine projekcije rasta bruto domaćeg proizvoda, i drugih makroekonomskih indikatora relevantnih za vođenje makroekonomske politike u narednom srednjoročnom periodu. Ove projekcije će služiti kao osnova pripreme budžeta za 2016. godinu, kao i za Program ekonomskih

reformi za period 2015-2018, koji Vlada Crne Gore svake godine dostavlja Evropskoj komisiji. Crna Gora kao otvorena ekonomija podložna je uticajima iz neposrednog i šireg okruženja tj. međunarodnog tržišta koji utiču na rast ekonomske aktivnosti.



Rast ekonomske aktivnosti u narednom srednjoročnom periodu se bazira na visokom prilivu investicija i visokoj investicionoj aktivnosti, kako domaćih tako i stranih direktnih investicija, uz kontinuirano sprovođenje strukturnih reformi koje bi trebalo da doprinesu rastu konkurentnosti crnogorske ekonomije i održivijem rastu ekonomije. Projekcije uzimaju u obzir kretanja na svjetskom tržištu koja neminovno imaju uticaj na ekonomiju u Crnoj Gori. MMF je, u julu 2015. Godine, objavio ažurirane projekcije kojima je rast svjetske ekonomije smanjen za 0,1 procentni poen u odnosu na prethodne projekcije, tako da će rast svjetske ekonomije u 2015. godini biti 3,3 odsto. Smanjenju projektovane stope rasta u 2015. godini na svjetskom nivou, doprinijele su niže stope rasta u Sjevernoj Americi, blagi rast u Evropskoj Uniji i dodatno slabije očekivani rast ekonomije Kine u ovoj godini. Realna stopa rasta u Crnoj Gori, u prvom kvartalu prema podacima MONSTAT-a, je bila 3,2 odsto, dok procjene Ministarstva finansija pokazuju da je u drugom kvartalu ostvaren rast 3.6 odsto. Pozitivan uticaj na rast su imali svi sektori pogotovo građevinarstvo i turizam, i na osnovu do sada dostupnih informacija o turističkoj sezoni i kretanju drugih makro podataka, Ministarstvo finansija procjenjuje da će rast BDP-a u ovoj godini iznositi 4,3 odsto. Za period od 2015.-2018. godine, predviđa se prosječan rast BDP-a od 3,8 odsto, što znači u 2016. godini 4,1 odsto, 2017. 4 odsto i u 2018. 3 odsto. U istom periodu se očekuje blago povećanje cijena, prvenstveno zbog značajnije investicione aktivnosti koja se očekuje u narednoj godini i jačanja ekonomskih aktivnosti. Što se tiče same fiskalne pozicije u ovoj godini, prihodi budžeta u prvih osam mjeseci su iznosili 839,8 miliona, što je 23,2 odsto procijenjenog BDP-a. Planirani prihodi u posmatranom periodu iznosili su 834

miliona, tako da je plan ostvarenja veći za 5,8 miliona ili 0,7 odsto. U odnosu na isti period prethodne godine prihodi su veći za 17,8 miliona ili 2,2 odsto. Izdaci budžeta u osmomjesečnom periodu ove godine su iznosili 934,8 miliona ili 25,5 odsto BDP-a, i u odnosu na uporedni period prošle godine su bili veći za 5,3 posto ili 47,4 miliona, što je uzrokovano povećanjem rashoda za kamate zbog prijevremene otplate duga, veća potrošnja kapitalnog budžeta za 20,7 miliona i otplate obaveza iz prethodnog perioda. U prvih osam mjeseci zabilježen je gotovinski deficit od 95,1 miliona ili 2,6 odsto procijenjenog BDP-a. Što se tiče trendova do kraja 2015. godine, očekuje se da će izvorni prihodi budžeta iznositi oko 1.34 milijarde eura i biće veći za 12,6 miliona u odnosu na ono što je planirano Zakonom o budžetu, dok će rashodi budžeta ostati na nivou planiranih od 1,56 milijardi eura. Deficit budžeta za 2015. godinu, po sadašnjim procjenama, iznosiće 223,2 miliona eura ili 6,2 procijenjenog BDP-a, što je u odnosu na plan manje za 12,6 miliona eura.”

01.10.2015. godine Kampanja Budi odgovoran: Uveden novi način glasanja za projekte od društvenog značaja u okviru treće faze kampanje „Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva ekonomija 0%”

Projektni tim kampanje „Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva ekonomija 0%” obavijestio je javnost da je od 1. oktobra, pušten u funkciju sistem glasanja za projekte od opšteg društvenog značaja. Svim građanima/kama omogućeno je da glasaju preko linka <http://glasaj.budiodgovoran.me>, kojem se može pristupiti i putem web portala Budi odgovoran. Prilikom glasanja na navedeni način nije neophodno i prijaviti nepravilnost u oblasti sive ekonomije. U skladu sa uspostavljenim pravilima, uz obaveznu registraciju, građani/ke preko portala mogu da glasaju jedan put za neki od jedanaest projekata sa liste predloga. Novi način glasanja uveden je uvažujući sugestije dobijene u komunikaciji sa građanima, ali i kroz detaljne analize javnog mnjenja, a u cilju pojednostavljivanja procedura, postizanja veće transparentnosti cjelokupnog procesa glasanja, kao i onemogućavanja eventualnih zloupotreba i nesavjesnog postupanja. Podsjećamo da se nepravilnosti u oblasti sive ekonomije i dalje mogu prijavljivati putem web, Android i iOS aplikacije “Budi odgovoran”, pozivanjem kol-centara Poreske uprave (19707) i Uprave za inspeksijske poslove (080 555 555), te da se mogu pretraživati pristigle prijave i pratiti status postupanja po istima koristeći redni broj prijave. Projektni tim kontinuirano radi na proširenju i

jačanju funkcionalnosti portala Budi odgovoran, te je najnovijim izmjenama građanima omogućeno da daju prigovor ukoliko na prijavu koju su dostavili nije odgovoreno u zakonskom roku, kao i sugestije za unapređenje rada projektnog tima i službi nadležnih za postupanje po prijavama. Kampanja "Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva Ekonomija 0%" realizuje se u okviru projekta "Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije" koji se sprovodi u saradnji Vlade Crne Gore, Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i Kancelarije Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP).

12.10.2015. godine - Ministarstvo finansija uz finansijsku podršku UNDP-a počelo sa implementacijom Projekta obuke računovođa u javnom sektoru Crne Gore

Ministarstvo finansija, zajedno sa Centrom za izvršnost u finansijama (CEF) iz Ljubljane, počelo je sa implementacijom Projekta obuke računovođa u javnom sektoru Crne Gore (Public Accountants Certification Training - PACT). Sredstva za međunarodno priznat program sertifikacije doniran je od strane UNDP-a. Program obuke računovođa dio je nastojanja Vlade Crne Gore da ojača profesionalne kvalifikacije računovođa u javnom sektoru. Kvalitetno finansijsko izvještavanje je od suštinskog značaja za efektivno upravljanje u javnom sektoru, a ono počiva na visoko razvijenoj funkciji računovodstva. PACT omogućava obuku računovođa u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor, čime se računovodstvena profesija u javnom sektoru podiže na međunarodno priznat nivo. Udžbenici za PACT obuku izrađeni su od strane Chartered Institute for Public Finance and Accountancy (CIPFA) iz Velike Britanije, koji će uspješne polaznike obuke nagraditi međunarodno priznatim sertifikatom i diplomama. Finansiranje pripreme faze projekta, koja uključuje selekciju i obuku predavača, prevod materijala za obuku i analizu računovodstvene funkcije u domaćem zakonodavstvu, je obezbjeđeno do kraja 2015. godine. Implementaciona faza projekta počinje u 2016. godini i ima za cilj obuku 40 računovođa iz javnog sektora Crne Gore.

28.10.2015. godine - Svjetska banka objavila Izvještaj o lakoći poslovanja (Doing Business 2016)

Svjetska banka objavila je trinaesti po redu Doing Business izvještaj (Izvještaj o lakoći poslovanja) za period jun 2014 – jun 2015. godina, kojim je obuhvaćeno 189 ekonomija. Crna Gora je, u novom Izvještaju, zauzela 46. mjesto

na listi od 189 ranigiranih zemalja. Uvažavajući činjenicu da je u ovogodišnjem Izvještaju došlo do promjene metodologije u 7 od ukupno 10 indikatora, i to u oblastima "izdavanja građevinskih dozvola", "dobijanja električne energije", "registovanja nepokretnosti", "prekogranična trgovina", "zaštita manjinskih investitora", "rješavanje problema insolventnosti" i "izvršenja ugovora", prilikom globalnog rangiranja zemalja u DB2016 došlo je do značajnog pomjeranja. S tim u vezi, prošlogodišnji globalni rang, u kojem je Crna Gora zauzela 36. mjesto, revidiran je tako da je, po novoj metodologiji za period jun 2013 – jun 2014. godina, našoj zemlji dodijeljeno 47. mjesto. Dakle, Crna Gora je, u odnosu na prošlu godinu, napredovala u globalnom rangingu za 1 mjesto, zauzevši 46. poziciju u ovogodišnjem Izvještaju. Promjena u metodologiji ima za cilj širenje obima seta indikatora koji, prije svega, mjere efikasnost transakcije ili usluga, tako da pokrivaju i aspekte kvaliteta tog servisa, kao i širenje obima seta indikatora, koji već mjere neke aspekte kvaliteta propisa, tako da uključuju i nedavne dobre prakse u obuhvaćenim oblastima. Napredak Crne Gore, prepoznat u najnovijem Izvještaju ostvaren je, prije svega, zahvaljujući reformama ostvarenim u oblastima "izdavanja građevinskih dozvola" i "plaćanja poreza". U oblasti "izdavanja građevinskih dozvola", Crna Gora je ostvarila napredak za 11 mjesta, zauzimajući 91. mjesto na globalnom rangingu, i to prvenstveno zbog aktivnosti koje su preduzete u dijelu skraćivanja trajanja postupka (sa 158 na 154 dana) i smanjenja troškova. U oblasti "plaćanja poreza", Crna Gora je ostvarila napredak za 33 mjesta, zauzimajući 64. mjesto na globalnom rangingu. Crna Gora je zadržala prošlogodišnju poziciju u indikatorima "izvršenje ugovora" i "prekogranična trgovina". Kod indikatora "započinjanje biznisa", Crna Gora je nazadovala za 4 mjesta, a kod indikatora "dobijanja električne energije", naša zemlja je nazadovala za 1 mjesto. U oblasti "registracije nepokretnosti", Crna Gora je nazadovala za 2 mjesta, zauzimajući 79. mjesto na globalnom rangingu, dok je u oblasti "dobijanja kredita", ostvarila neznatan pad sa 6. na 7. mjesto u globalnom rangingu, iako je ostvaren napredak u indeksu o posjedovanju kreditnih informacija. U oblasti "zaštita manjinskih investitora", Crna Gora je zabilježila pad od 3 mjesta, zauzimajući 36. mjesto, dok je kod indikatora "rješavanje problema insolventnosti", došlo do pada sa 33. na 36. mjesto, iako je stanje u podindikatorima ostalo nepromijenjeno u odnosu na prošlu godinu. Od zemalja u regionu bolje od Crne Gore ove godine rangirane su Makedonija (12), Slovenija (29) i Hrvatska (40), dok su lošije rangirane Srbija (59), Kosovo (66), Bosna i Hercegovina (79) i Albanija (97).



BILTEN XXXVI

27.10.2015. godine - Ministarstvo finansija objavilo Bilten XXXVI



04.11.2015. godine - Početak kampanje "Bez barijera. Da posao ne stoji!"

Kampanja „Bez barijera. Da posao ne stoji!“ namijenjena privrednicima koji se svakodnevno suočavaju sa izazovima u poslovanju, omogućava lako prijavljivanje tih prepreka. Kroz prezentovanu platformu, privrednici će državnoj upravi i lokalnim samoupravama ukazati na propise i administrativne prakse koje bi trebalo promijeniti ili ukinuti. Privrednici sada imaju priliku da putem vebajta www.bezbarijera.me, ukažu na izazove sa kojima se suočavaju u svakodnevnom poslovanju prilikom započinjanja i razvoja biznisa, kao i da predlože rješenja za eliminisanje tih barijera. Cilj ovog projekta je pokretanje širokog javnog dijaloga u kojem će doći do unapređenja poslovnog okruženja, sa fokusom na ukidanje barijera koje postoje na nivou lokalnih samouprava, dok je, kako je objasnila generalna direktorka Direktorata za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta Ministarstva finansija, Bojana Bošković, krajnji cilj da se na osnovu ovoga Vlada i lokalne samouprave fokusiraju na uklanjanje barijera koje

su privrednici prijavili. Projekat „Bez barijera. Da posao ne stoji!“ nastao je po ugledu na Red Tape Challenge koji je sproveden u Velikoj Britaniji, a koji je u Velikoj Britaniji do sada donio uštedu privredi od deset milijardi funti. Unija poslodavaca Crne Gore jedan je od partnera u sprovođenju ove kampanje koja će koristiti poslovnim subjektima u predstavljanju sopstvenih iskustava i konkretnijem određivanju u dijelu izazova u svakodnevnom poslovanju. Kampanja „Bez barijera. Da posao ne stoji!“ dio je projekta „Uprava po mjeri građana i biznisa“, koji sprovodi UNDP u Crnoj Gori u saradnji sa Ministarstvom finansija, uz podršku Britanske ambasade u Podgorici i drugih partnera. Projekat je osmišljen u saradnji sa Udruženjem komunkatora javnog sektora zemalja Jugoistočne Evrope (SEE-COM), po ugledu na britanski „Red Tape Challenge“.

13.11.2015. godine - Potvrda rejtinga izgleda ekonomskog rasta 'B+/B' za Crnu Gore; Izgled stabilan

Kreditna rejting agencija Standard and Poor's objavila je novi izvještaj za Crnu Goru, kojim je potvrđena ranija ocjena kreditnog rejtinga 'B+/B'. Takođe, našoj zemlji je potvrđen stabilan outlook, što ukazuje da je dalje kretanje rejtinga zasnovano na stabilnim pozicijama. Konstatujući uspješnost sprovođenja mjera fiskalne konsolidacije, analitičari Standard and Poor's procjenjuju da će crnogorska ekonomija u periodu od 2015-2018. godine rasti u prosjeku 3,1%, zahvaljujući rastu investicione aktivnosti, dominantno u oblasti turizma i energetike. S tim u vezi, procjena rasta realnog BDP-a za 2015. godinu iznosi 3.3%, odnosno 3.8% za 2016. godinu. Iako je očekivanje eskperata da će deficit u tekućoj godini premašiti 6% BDP-a, isti će, takođe, imati opadajući trend u periodu do 2018. godine, kada bi iznosio manje od 4% BDP-a, kao rezultat Vladinog programa poreske reforme i napora u suzbijanju sive ekonomije. Iako će izgradnja prioritetne dionice autoputa Bar-Boljari, koja je otpočeta ove godine, snažno podržati ekonomski rast u narednom petogodišnjem periodu, mišljenje je predstavnika pomenute agencije, da bi ista mogla usloviti povećanje nivoa javnog duga i samim tim predstavljati potencijalan rizik za javne finansije.

17.11.2015. godine - Održan sastanak Pododbora o ekonomskim i finansijskim pitanjima i statistici

U Podgorici je održan Pododbor o ekonomskim i finansijskim pitanjima i statistici, na kojem su predstavnici crnogorskih institucija Evropskoj komisiji predstavili napredak ostvaren u periodu novembar 2014 – novembar 2015. u sljedećim oblastima: makroekonomska stabilnost; javne

finansije; razvoj i reforma finansijskog sistema; jačanje konkurentnosti ekonomije i statistika. Sastankom je u ime Vlade Crne Gore ko-predsjedavala generalna direktorica u Ministarstvu finansija gđa. Bojana Bošković, a ispred Evropske komisije zamjenik šefa jedinice u Generalnom direktoratu EK za ekonomska i finansijska pitanja g. Uve Stam i zamjenik šefa jedinice u Generalnom direktoratu EK za susjedsku politiku i pregovore o proširenju g. Tomas Haglajtner.



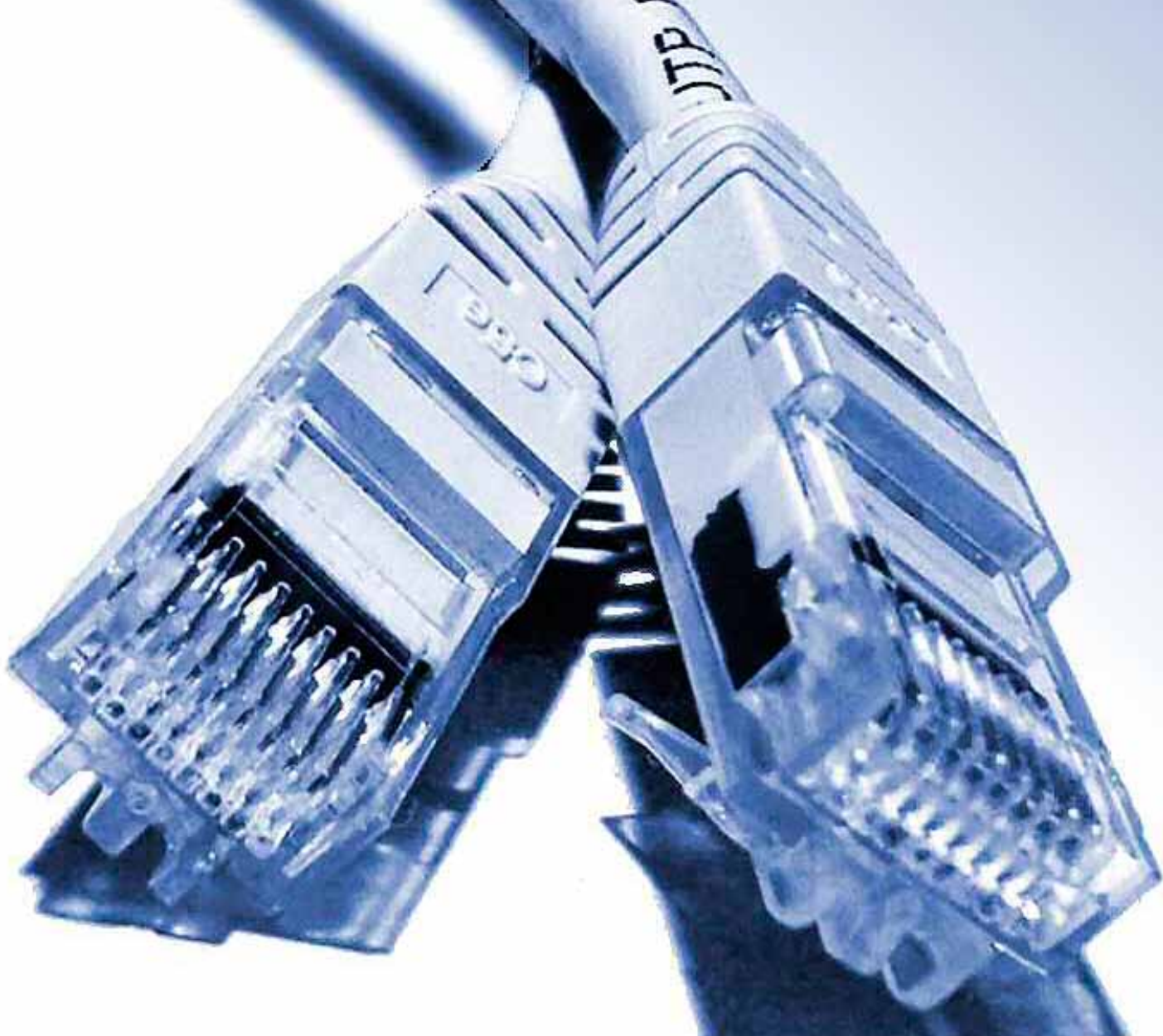
Na sastanku su učestvovali predstavnici Ministarstva finansija, Centralne banke, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Monstata i Kabineta potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem. Pododbor za ekonomiju, finansije i statistiku je jedan od zajedničkih pododbora ustanovljenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, koji se održava u cilju redovnog praćenja i analize sprovođenja Sporazuma. Predstavnici crnogorskih institucija prezentovali su kolegama iz Evropske komisije ažurirane i detaljne informacije o ostvarenim rezultatima s akcentom na ključne aktivnosti koje su sprovedene u periodu od prethodnog sastanka. Predstavnici EK su istakli važnost nastavka dijaloga u oblasti ekonomskog upravljanja, što predstavlja jedno od tri ključna pitanja u procesu proširenja. EK je, takođe, podvukla da ohrabruje povratak rasta crnogorske ekonomije, ali i naglasila da treba pažljivo pratiti rizike koji se odnose na makroekonomske neravnoteže. Pozdravljeni su i koraci koje Vlada sprovodi u cilju fiskalne konsolidacije. EK je posebno naglasila važnost strukturnih reformi i daljeg unapređenja poslovnog ambijenta. U tom kontekstu, pozdravljen je ostvareni napredak u brojnim inicijativama, a posebno je naglašena važnost reformi vezano za sprovođenje ugovora i rješavanja pitanja nesolventnosti. Predstavnici EK su pozdravili i napredak u oblasti statistike, a vezano za dalje usklađivanje sa pravnom tekovinom EU.



20.11.2015. godine - Održan seminar na temu „Prevenција i borba protiv prevara, pronevjera i upravljanje nepravilnostima u cilju zaštite finansijskih interesa EU “

U saradnji Uprave za kadrove i Ministarstva finansija održan je seminar na temu „Prevenција i borba protiv prevara, pronevjera i upravljanje nepravilnostima u cilju zaštite finansijskih interesa EU “. U ulozi predavača našli su se predstavnici Ministarstva finansija, Anja Pavličić, samostalni savjetnik u AFCOS kancelariji i Velibor Damjanović, samostalni savjetnik u Direkciji za nacionalni fond. Opšti ciljevi seminara bili su upoznavanje službenika sa usvojenom Strategijom za borbu protiv prevara i upravljanje nepravilnostima u cilju zaštite finansijskih interesa EU, nadograđivanje znanja službenika o kanalima komunikacije među nadležnim organima koji rade na zadacima vezanim za IPA programe, način izvještavanja i komunikacije u okviru AFCOS mreže, upoznavanje službenika sa sadržajem poglavlja nepravilnosti kojim se rukovode službenici nadležni za ovu oblast kao i unaprjeđenje informisanosti na polju razlikovanja pojmova koji diferenciraju nepravilnost, tehničku ili administrativnu grešku, uključujući i praktične primjere iz regiona. Polaznici seminara su stekli praktična znanja iz oblasti upravljanja nepravilnostima koja će im pomoći da se u narednom periodu lakše i efikasnije snalaze u slučaju nastanka određene sumnje na nepravilnost. Seminar je bio značajan i u pogledu izgradnje konstruktivnih i kolegijalnih odnosa na nivou mreže službenika koji rade na istim zadacima u različitim institucijama.

07.12.2015. godine - Održana radionica na temu „Revizija odredbi iz kategorija B i C iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama“



Nacionalni komitet za trgovinske olakšice, uz posredovanje Misiје Crne Gore pri Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (koja je obezbijedila ekspertsku podršku IFC-a), a u saradnji sa kancelarijom Međunaradne finansijske korporacije (IFC) – Grupacija Svjetske banke, organizovao je radionicu na temu „Revizija odredbi iz kategorija B i C iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama“. Pored predstavnika nadležnih ministarstava i izvršnih organa, na radionici su učestvovali i predstavnici Privredne komore Crne Gore i privatnog sektora. U uvodnim izlaganjima, istaknuto je da je proces uspostavljanja Nacionalnog komiteta za trgovinske olakšice, kao jedna od najvažnih odredbi Sporazuma o trgovinskim olakšicama, uspješno završen, i da se sada prelazi na sljedeću fazu realizacije obaveza iz ovog međunarodnog Sporazuma, koji će nakon stupanja na snagu na nivou Svjetske trgovinske organizacije, biti obavezujući za

Crnu Goru. Naredna faza odnosi se na reviziju odredbi iz kategorija B i C, za koju će nam pored tranzicionog perioda (B i C), biti potrebna i tehnička podrška i nadogradnja kapaciteta (C). Benefiti primjene navedenog sporazuma odnosiće se na pojednostavljenje procedura na granici, povećanje transparentnosti, i stvaranju jednakih uslova za sve zemlje potpisnice. Današnja radionica bila je posvećena reviziji odredbi iz kategorija B i C iz Sporazuma, koja je uključivala analizu trenutne pozicije crnogorskog zakonodavstva i kapaciteta sa kojima raspolažemo u odnosu na ono što je predviđeno Sporazumom. Takođe, identifikovane su barijere i definisane potrebe prevazilaženja istih. U skladu sa navedenim, izvršeno je i usklađivanje rokova za realizaciju obaveza. Naredni korak u cilju ispunjavanja obaveza iz Sporazuma odnosiće se na pripremu detaljnog akcionog plana.



08.12.2015. godine - Prvoplasiranim projektima od opšteg društvenog značaja uručeni ugovori o donaciji u okviru treće faze kampanje „Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva ekonomija 0%“

Na konferenciji za medije koja je održana u Eko zgradi Ujedinjenih nacija u Podgorici, nosiocima projekata koji su tokom treće faze realizacije kampanje “Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva ekonomija 0%” dobili najveći broj glasova građana, Bojana Bošković, generalna direktorica Direktorata za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta Ministarstva finansija, uručila je ugovore o donaciji u ukupnoj vrijednosti od 143.052,10 eura. Projekti koji će, odlukom građana/ki, biti finansirani novcem prikupljenim u toku kampanje „Budi odgovoran“ su:

- Nabavka aparata za mehaničku ventilaciju (respiratora) za bebe – Institucija zadužena za realizaciju Klinički centar Crne Gore, Centar za neonatologiju Instituta za bolesti (387 glasova, donacija u vrijednosti 48.688,90€),
- Izgradnja i opremanje dijela Specijalne bolnice za psihijatriju „Dobrota“, Kotor – Institucija zadužena za realizaciju ZU Specijalna bolnica za psihijatriju “Dobrota”, Kotor (273 glasa, donacija u vrijednosti 50.000,00€),
- Opremanje Dневnih centara za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u Bijelom Polju, Mojkovcu i Ulcinju – Institucije zaduženje za realizaciju: JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju “Tisa”, Bijelo Polje, JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju, Mojkovac i JU Dnevni Centar za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju “Sirena”, Ulcinj i Ministarstvo rada i socijalnog staranja (247 glasova, donacija u vrijednosti 44.363,20€).

Ceremoniji uručenja ugovora o donaciji prethodilo je sumiranje dosadašnjih rezultata kampanje. Bojana Bošković, generalna direktorica Direktorata za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta u Ministarstvu finansija ovom prilikom je naglasila da je realizacija kampanje jasno pokazala moć saradnje građana, akademske zajednice, međunarodnih partnera i državnih institucija u cilju stvaranja novih društvenih vrijednosti. “Projektom je kreiran scenario gdje svi pobjeđuju, pružajući građanima mogućnost da izraze svoju zabrinutost, dok istovremeno javni sektor u realnom vremenu dobija informacije o raznim nepravilnostima, stvorila se kultura transparentnosti i dvosmjerne komunikacije”, naglasila je Fiona Mekluni, stalna koordinatorka Sistema UN i stalna predstavnik UNDP u Crnoj Gori. Dekan Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore prof. dr Zoran Veljović je istakao značaj platforme, osvrćući se na brojne nagrade koje je projekat do sada dobio- „Elektrotehnički fakultet je pokazao u kom pravcu treba da se kreće naučno-istraživačka djelatnost, a to je upravo društvena dobrobit.“ Cilj kampanje je bio da omogući građanima da na jednostavan i brz način ukažu na neregularnosti poput neizdavanja fiskalnih računa, rada na crno, kršenja potrošačkih prava ili nepravilnosti na kupalištima i pomognu nadležnim institucijama da se što uspješnije izbore sa sivom ekonomijom. Dio sredstava prikupljenih na ovaj način preusmjeren je na projekte od društvenog značaja, koje su predlagali i za njih glasali sami građani. Od početka kampanje do sada izrečene su kazne u vrijednosti od preko 1,600,000 eura, od čega je preko 700.0000 eura preusmjereno na realizaciju 14 projekata od društvenog značaja. Građani uočene nepravilnosti mogu i dalje prijavljivati putem mobilne aplikacije Budi odgovoran, vebajta www.budiodgovoran.me i kol centara Poreske uprave (19707) ili Uprave za inspeksijske poslove (080 555 555). Kampanja “Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva Ekonomija 0%” traje do 31. decembra 2015. godine, uz mogućnost nastavka, o čemu će odlučiti Vlada Crne Gore. Realizuje se u okviru projekta “Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije” koji sprovodi Ministarstvo finansija Crne Gore, Elektrotehnički fakultet Univerziteta Crne Gore i Kancelarija Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Podgorici

Ivona Mihajlović
Služba za odnose sa javnošću
i slobodan pristup informacijama



Stoja Ročenović

Kontinuirano profesionalno usavršavanje ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru

„Unutrašnja revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i savjetodavna aktivnost, koja ima za cilj da doda vrijednost i unaprijedi poslovanje subjekta i pomaže subjektu da ostvari svoje ciljeve obezbjeđujući sistematičan, disciplinarn pristup ocjeni i oboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja“ (definicija IIA).

Pravni okvir za unutrašnju reviziju u javnom sektoru Crne Gore čine Zakon o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i podzakonska akta donijeta na osnovu ovog zakona.

Javni sektor u smislu pomenutog zakona čine korisnici sredstava budžeta Crne Gore, budžeta opština, državni fondovi, nezavisna regulatorna tijela, akcionarska društva i druga pravna lica u kojima država ili opštine imaju većinski vlasnički udio.

Okvir za rad unutrašnje revizije čine Etički kodeks

unutrašnjih revizora i Međunarodni standardi za profesionalnu praksu unutrašnje revizije (IIA) i Priručnik za unutrašnju reviziju Ministarstva finansija.

Ovlašćeni unutrašnji revizor u javnom sektoru je lice koje je steklo sertifikat ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru, u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Poslove unutrašnje revizije obavljaju unutrašnji revizori, koji pored sertifikata, moraju posjedovati znanja, vještine i druge sposobnosti koje se zahtjevaju od unutrašnjeg revizora za efikasno obavljanje revizije sa ciljem dodavanja vrijednosti revidiranom subjektu. Znanje, vještine i druge sposobnosti je zajednički termin za profesionalnu stručnost koja je potrebna unutrašnjim revizorima za efikasno vršenje poslova unutrašnje revizije.

Znanje je skup informacija koje su potrebne za obavljanje unutrašnje revizije, kao što je znanje o određenim

revizorskim tehnikama, rizicima, kontrolama i sl.

Vještine označavaju sposobnost za obavljanje poslova unutrašnje revizije, kao što su intervjuisanje, komunikacija sa zaposlenim, pisanje revizijskog izvještaja i sl.

Stručnost (vještina) je sposobnost primjene znanja u obavljanju revizije.

Prema tome znanje i vještine uključuju sposobnost: primjene standarda unutrašnje revizije, procedura i tehnika koje su neophodne za obavljanje revizije, poznavanja i razumijevanja računovodstvenih principa i tehnika, shvaćanja principa upravljanja kako bi mogao da prepozna i procijeni materijalnost i značaj odstupanja od uobičajene poslovne prakse, da uoči postojanje problema ili da uoči potencijalne probleme i da utvrdi da li je potrebno uvesti dodatne postupke, kao i visok nivo umijeća u identifikovanju rizika i dizajniranju i ocjeni adekvatnosti i efektivnosti internih kontrola.

Razumijevanje je sposobnost primjene širih znanja, prepoznavanja značajnih odstupanja i sposobnost izvođenja istraživanja koja su potrebna u obavljanju revizije da bi se došlo do razumnog rješenja, a u skladu sa prioriteta rukovodstva subjekta.

Unutrašnji revizori moraju posjedovati i subjektivne vještine kao što su: objektivnost, nezavisnost i nepristrasnost, entuzijazam i konstruktivan pristup zadacima, sposobnost za timski rad, sposobnost razlikovanja bitnog od nebitnog, pozitivan odnos prema saradnicima, kooperativnost, vještine intervjuisanja, uzorkovanja i pronalaženja podataka, jasnoća i ubedljivost u usmenoj i pismenoj komunikaciji, vještine sačinjavanja kvalitetnih izveštaja i sl.

Značaj znanja, vještina i drugih sposobnosti nijesu samo zahtjevi Međunarodnih standarda za profesionalnu praksu unutrašnje revizije već i Etičkog kodeksa unutrašnjih revizora (IIA). Prema četvrtom načelu Etičkog kodeksa „stručnost“- unutrašnji revizori primjenjuju potrebno znanje, vještine i iskustvo neophodno za kvalitetno obavljanje poslova unutrašnje revizije. Pravilo koje proističe iz ovog načela zahtijeva od unutrašnjih revizora da pružaju samo usluge uvjeravanja i savjetodavne za koje posjeduju potrebno znanje, vještine i iskustvo i **da stalno unapređuju svoju stručnost**.

Unutrašnja revizija mora da se obavlja stručno i sa posebnom profesionalnom pažnjom. Za pravilno funkcionisanje unutrašnje revizije bitni su stručna sposobnost, znanje, iskustvo, motivacija i stalno profesionalno usavršavanje ovlašćenog unutrašnjeg revizora. Profesionalna kompetencija svakog unutrašnjeg revizora i svake jedi-

nice za unutrašnju reviziju, kao posebne organizacione cjeline u subjektu, od suštinskog je značaja za pravilno funkcionisanje jedinice u pružanju pomoći subjektu da ostvari utvrđene ciljeve uz primjenu principa „vrijednost za novac“.

Dobri rezultati rada unutrašnje revizije zavise od rezultata rada svakog člana revizorskog tima, odnosno svakog revizora u jedinici za unutrašnju reviziju. Stoga svi unutrašnji revizori u jedinici za unutrašnju reviziju moraju posjedovati znanje, vještine i ostale kompetencije potrebne za efikasno obavljanje aktivnosti unutrašnje revizije.

Prema tome unutrašnji revizori imaju **profesionalnu obavezu** da:

- obavljaju reviziju u skladu s Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutrašnje revizije i propisima Crne Gore,

- primjenjuju znanje, vještine i iskustvo potrebno za obavljanje revizije i

- da se kontinuirano profesionalno usavršavaju i dokažu stručnost i kvalitet usluga uvjeravanja i savjetodavnih usluga koje se odnose na ocjenu efikasnosti procesa upravljanja rizicima, kontrola i procesa upravljanja.

Rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju je zadužen za utvrđivanje odgovarajućih kriterijuma u pogledu obrazovanja, iskustva, znanja i vještina unutrašnjih revizora i za popunjavanje radnih mjesta u jedinici za unutrašnju reviziju, uzimajući u obzir obuhvat revizije i nivo odgovornosti. U strateškom i godišnjem planu unutrašnje revizije mora da uključi i kontinuirano profesionalno usavršavanje kroz planiranje broja dana i budžet za obuku. Od rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju se očekuje da vrši godišnju analizu znanja, vještina i drugih kompetencija unutrašnjih revizora i da identifikuje oblasti u kojima je potrebna dodatna obuka i koje mogu biti obuhvaćene programom kontinuiranog profesionalnog usavršavanja.

Rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju treba da izradi procedure za kontinuirano profesionalno usavršavanje unutrašnjih revizora i plan obuka unutrašnjih revizora, obezbijedi stalnu potvrdu profesionalne kompetentnosti, obuku i dostupnost svih neophodnih resursa, uzimajući u obzir njihovu motivaciju, posvećenost i kvalitet rada.

Vrste kontinuiranog profesionalnog usavršavanja su :

- obavljanje unutrašnje revizije,

- mentorisanje unutrašnje revizije,

- sticanje sertifikata međunarodnih institucija i strukovnih udruženja iz oblasti unutrašnje revizije, finansijskog upravljanja i računovodstva,

- učestvovanje na seminarima, konferencijama, radii-nicama u organizaciji nacionalnih i međunarodnih institucija iz oblasti unutrašnje revizije, finansijskog upravljanja, računovodstva i drugih relevantnih oblasti,

- objavljivanje radova i članaka u stručnim časopisima i biltenima,

- razvoj metodologije rada unutrašnje revizije i

- učestvovanje u studijskim posjetama koje su u vezi sa unutrašnjom revizijom.

Kontinuirano profesionalno usavršavanje je način na koji unutrašnji revizori održavaju, unapređuju i proširuju svoje znanje, vještine i druge sposobnosti koje su im potrebne za profesionalno obavljanje poslova unutrašnje revizije.

Unutrašnji revizori moraju da unapređuju svoje znanje, vještine i ostale sposobnosti kroz kontinuirano profesionalno usavršavanje u skladu s Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutrašnje revizije, kako bi zadržali stručnost u dijelu korporativnog upravljanja, procesa upravljanja rizicima i kontrola.

Standard 1230 - Stručnost (Međunarodni standard za profesionalnu praksu unutrašnje revizije IIA)

„Unutrašnji revizori moraju da unapređuju svoje znanje, vještine i druge sposobnosti kroz kontinuirani profesionalni razvoj“.

Obaveza kontinuiranog profesionalnog usavršavanja ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru proizilazi iz člana 38. Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola.

Kontinuirano profesionalno usavršavanje unutrašnjih revizora u javnom sektoru vrši se i na osnovu programa obuke koji donosi Ministarstvo finansija u saradnji sa Upravom za kadrove. Program obuke sadrži teme iz određenih oblasti, koje će se realizovati u kalendarskoj godini u saradnji sa Upravom za kadrove. Program će se ažurirati jednom godišnje, a teme će se mijenjati na osnovu izvještaja Centralne jedinice za harmonizaciju Ministarstva finansija o sprovedenom postupku sagledavanja kvaliteta finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije.

Stoga se od unutrašnjih revizora zahtijeva da svoju

stručnosti potvrde, ne samo sticanjem sertifikata ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru, već i kontinuiranim profesionalnim usavršavanjem kako bi zadržali stručnost u oblasti korporativnog upravljanja, procesa upravljanja rizikom i kontrola.

Unutrašnji revizori sa sertifikatom ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru (nacionalni/priznat međunarodni sertifikat) odgovorni su za svoje dalje usavršavanje radi održavanja uslova za samostalno obavljanje unutrašnje revizije i unapređenje kvaliteta rada unutrašnje revizije.

*Stoja Ročenović,
načelnica Direkcije za harmonizaciju
unutrašnje revizije u Direktoratu
za centralnu harmonizaciju*



Nina Blečić



Valentina Bojović

Upravljanje kao umjetnost izvršavanja zadataka uz pomoć zaposlenih

Upravljanje je ključna aktivnost tokom koje rukovodioci planiraju, organizuju, upravljaju i kontrolišu ograničene ljudske, finansijske i vremenske resurse radi ispunjenja planiranih ciljeva sa optimalnom efikasnošću i efektivnošću.

Za velik broj zemalja u Zapadnoj Evropi, koncept upravljanja je jednostavan i predstavlja razuman način razmišljanja. U posljednjih 25 godina, javni sektor u Evropi je prošao dramatične promjene, posebno u bivšim komunističkim državama koje su sada članice EU ili zemlje kandidati. Jedna od najvećih promjena je prelaz sa centralizovane finansijske kontrole na decentralizovanu, gdje se tradicionalno administrativno upravljanje u javnom sektoru (koje je podrazumijevalo davanje odgovara na pitanja koliko se troši i da li je to u granicama planiranih (raspoloživih) sredstava) mijenja se u proaktivno upravljanje. Tako se sada od rukovodilaca očekuju odgovori na pitanja za šta su i kako su utrošena sredstva, odnosno koji su rezultati postignuti njihovim načinom upravljanja sredstvima.

Kako bi se obezbijedio napredak i poređenje između država članica EU i država kandidata, Evropska unija uspostavila je PIFC koncept, čiji je osnovni element upravljačka odgovornost, kao ključ za sprovođenje i razvoj čvrstog sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru (PIFC). Međutim, to nije moguće primijeniti brzo, jer zahtijeva uspostavljanje nekoliko faktora, kao i rješavanje nekoliko tehničkih i pravnih pitanja.

Šta je upravljačka odgovornost?

Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola definisano je da je rukovodilac subjekta odgovoran za ostvarivanje ciljeva subjekta, upravljanjem sredstvima na pravilan, ekonomičan, efikasan i efektivan način, kao i da rukovodilac subjekta može rješenjem prenijeti ovlašćenja za pojedine poslove i zadatke iz nadležnosti subjekta na niže nivoe rukovođenja ili druge zaposlene u subjektu.

Iako rukovodilac subjekta ima odgovornost za upravljanje sredstvima na pravilan, ekonomičan, efikasan i efektivan način, to ne znači da mora da donosi sve odluke

i potpisuje većinu dokumenata vezanih za subjekat.

Donošenje svih odluka i potpisivanje svih dokumenata ne znači da rukovodilac subjekta ima kontrolu nad svim, već potpuno suprotno:

- rukovodilac nema dovoljno vremena da posveti pažnju ključnim pitanjima, kao što su strateška pitanja i pitanja određenih politika, ili da pruži usmjerenje i liderstvo unutar subjekta;
- rezultat toga može biti da velik broj odluka nije donesen u skladu sa inputom koji pružaju ključni službenici za ta pitanja;
- čak i kada su službenici uključeni u proces internog donošenja odluka, oni nemaju ovlašćenje za donošenje konačne odluke, i ne pojavljuju se kao odgovorna lica pri potpisivanju odluka;
- dolazi do nedovoljnog korišćenja kadrovskih potencijala – često kvalifikovanih i veoma obrazovanih kadrova;
- rukovodilac je preopterećen detaljima.

Uloga rukovodioca je da kreira viziju i misiju subjekta, a samim tim su odgovorni i za donošenje strateških odluka.

ka. Kako bi se osiguralo najbolje korišćenje svih resursa (ljudskih, vremenskih i finansijskih) neophodno je izvršiti delegiranje ovlašćenja i odgovornosti.

Da bi se podijelio teret obaveza, rukovodilac mora da omogući svim višim rukovodiocima da budu zaduženi za svoj dio kontrole na način što će im dati i ovlašćenje i finansijski budžet za sprovođenje aktivnosti, a zauzvrat oni moraju da ostvare rezultate, ograniče aktivnosti u skladu sa odobrenim budžetom, i ispune dogovorene ciljeve.

Upravljačka odgovornost znači zadržavanje kontrole i podrazumijeva ne samo odgovornost rukovodioca subjekta, već i odgovornost srednjeg menadžmenta za ostvarenje ciljeva i rezultata u okviru njihovih nadležnosti.

Upravljačka odgovornost – šta znači biti rukovodilac?

Srednji nivo rukovodilaca je odgovoran za sprovođenje aktivnosti i ostvarenje ciljeva na vrijeme, u skladu sa odobrenim budžetom i u skladu sa zakonima i propisima koji se odnose na njihovu oblast kompetencije. Isto tako su odgovorni rukovodiocu subjekta za uspjeh ili neuspjeh u ostvarenju ciljeva, koji će realizaciju ciljeva pratiti formalno, putem redovnog izvještavanja, i neformalno, tokom sastanaka i razmjene informacija. Ukoliko cilj nije



ostvaren, dolazi do preuzimanja odgovornosti, ili sankcionisanja i preduzimanja mjera za ublažavanje negativnih posledica.

Da bi se ovo postiglo, neophodno je da se rukovodilac subjekta uvjeri da rukovodioci koji su njemu odgovorni imaju jasne ciljeve, standarde učinka, budžete i ostale resurse, kao i jasno definisane oblasti diskrecije, koji će im omogućiti da ostvare te ciljeve.

Rukovodilac treba da bude uvjeren u kompetenciju i obučenost rukovodilaca koji su mu odgovorni.

Na primjer, ukoliko rukovodilac ima za cilj da se postigne rezultat određenog standarda, mora da prilikom planiranja budžeta povezuje finansijske resurse sa rezultatom, i nakon toga zahtijeva informacije o troškovima u istom formatu.

Bez postojanja upravljačke odgovornosti nije moguće razviti finansijsko upravljanje i kontrolu. Bez postojanja upravljačke odgovornosti, finansijska kontrola može se ograničiti samo na tradicionalnu budžetsku kontrolu kako bi se obezbijedilo da se trošenje vrši u skladu sa zakonom.

Tako ograničene kontrole mogu se izvršiti preko sistema trezora i ne zahtijevaju uključenje rukovodstva. Posljedica tradicionalnog sistema kontrole jeste da se sredstva posmatraju samo u svijetlu usklađenosti, ne obraća se pažnja na vrijednost za novac i ne postoji ideja upravljačke odgovornosti za odluke o potrošnji.

Svrha implementacije sistema finansijskog upravljanja i kontrole jeste da se usmjeri pažnja na cilj koji je postavljen u odnosu na potrošnju javnih sredstava, i koliko je to efikasno i efektivno. Bez te promjene javna potrošnja će ostati previsoka u odnosu na ono što se postiže i imaće različite uticaje na nivo poreza, konkurentnost privatnog sektora i zadovoljstvo građana radom javnih službi.

Rukovodilac koji je najbliži odluci je osoba koja je najbolje pozicionirana da donese sud o vrijednosti za novac. Zbog toga je uloga rukovodioca veoma važna, i posljedično, upravljačka odgovornost je veoma značajana zbog načina kako se troše javna sredstva. Odgovornost proizilazi iz praktične potrebe za delegiranjem određenih zadataka drugim licima kako bi se rasporedilo izvršenje obimnijih i složenijih radnih zadataka. Zauzvrat, lica kojima su povjerenе ove delegirane dužnosti moraju da preuzmu odgovornost za svoje aktivnosti.

Ali da bi se ostvarila efektivna upravljačka odgovornost, rukovodilac treba da posjeduje prikladne informacije u onom obliku koji najbolje odgovara njegovim potreba-

ma. Njima su za donošenje odluka potrebne informacije i izvještaji koji su operativno korisni. Korisnost informacija zahtijeva da budu kvalitetne, blagovremene i da je trošak izrade informacija manji od koristi dobijenih od korišćenja informacije. Ključni faktor je da se opšte izjave o viziji i misiji pretoče u rezultate koji se mogu identifikovati pružanjem kvalitetnijih usluga.

Predstavljanje ovih primjera slabosti pokazuje da je uvođenje upravljačke odgovornosti i kontrole neraskidivo vezano sa unapređenjem opšteg kvaliteta upravljanja. Zbog toga, proces reformi je dugotrajan, ali su njegove koristi značajne, u smislu unaprijeđenog učinka javnog sektora i zadovoljstva javnosti sa uslugama koje pruža državna uprava.

*Nina Blečić,
načelnica Direkcije za finansijsko upravljanje i kontrolu*

*Valentina Bojović,
viša unutrašnja revizorka u Direktoratu
za centralnu harmonizaciju*



mr. Slađana Pavlović

Tržište lizinga u Crnoj Gori

Izvještaj za period 01. jula - 30. septembra 2015. godine

Učesnici na tržištu

Kao i u prethodnom periodu, u trećem kvartalu 2015. godine na tržištu lizinga u Crnoj Gori poslovalo je šest pružalaca lizing usluga - četiri lizing kuće sa svojstvom pravnog lica: S-Leasing, Porsche Leasing, NLB Leasing, Hypo Alpe Adria Leasing, kao i i dvije banke: Hypo Alpe Adria banka i Prva banka Crne Gore osnovana 1901. godine. Prva banka Crne Gore osnovana 1901. godine, NLB Leasing i Hypo Alpe Adria Leasing nisu bili aktivni na tržištu lizinga u smislu odobravanja novih plasmana tokom trećeg kvartala 2015. godine.

U proteklom kvartalu nije bilo izmjena u pogledu regulative u vezi sa tržištem lizinga u Crnoj Gori.

Struktura plasmana

Zaključno sa 30. septembrom 2015. godine, na tržištu lizinga su za 3 mjeseca zaključena 164 nova ugovora ukupne neto vrijednosti 2,173,558.72€. U odnosu na isti period 2014. godine, (01.07. – 30.09) smanjen je broj novozaključenih ugovora i to za 7%, dok je ukupna vrijednost ugovora niža za 22%. Prosječna vrijednost ugovora zaključenih u trećem kvartalu je iznosila 13,253€.

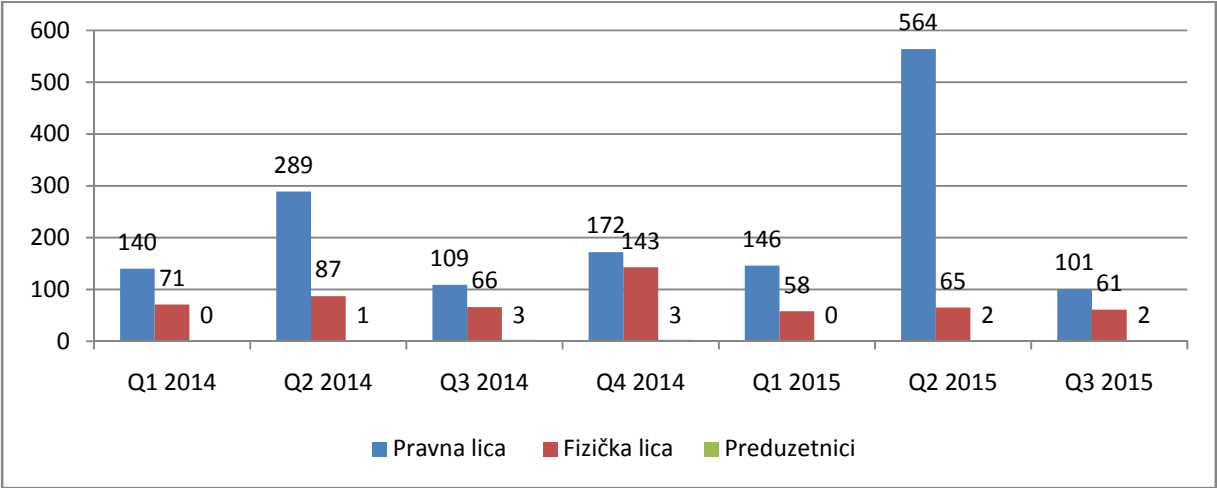
Tabela: Pregled broja i vrijednosti novozaključenih ugovora

Novozaključeni ugovori		2014	Prosječna vrijednost ugovora	2015	Prosječna vrijednost ugovora
Q1	Broj	211	14,077	204	14,663
	Vrijednost	2,970,225		2,991,306	
Q2	Broj	377	14,371	631	10,927
	Vrijednost	5,417,984		6,894,900	
Q3	Broj	178	15,659	164	13,253
	Vrijednost	2,787,213		2,173,559	
Q4	Broj	318	12,168		
	Vrijednost	3,869,270			

Primaoci lizinga

U pogledu strukture korisnika lizinga, novozaključeni ugovori sa pravnim licima su činili 61.6% ukupnih ugovora, dok su ugovori sa fizičkim licima činili 37.2%. Sa preduzetnicima su sklopljena svega 2 ugovora, što u ukupnoj strukturi čini 1.2%. U odnosu na prethodni kvartal tekuće godine, evidentan je značajan pad u zaključivanju ugovora sa pravnim licima. Pad broja zaključenih ugovora u III kvartalu, rezultat je karakteristika crnogorske privrede koji se ogleda u značajnom učešću turističke djelatnosti u ukupnoj privrednoj aktivnosti.

Grafik: Novozaključeni ugovori po korisnicima lizinga



Od ukupnog broja *aktivnih* ugovora, 56.7% odnosi se na ugovore zaključene sa pravnim licima, dok je 42.9% ugovora zaključeno sa fizičkim licima. Ukupna vrijednost aktivnih ugovora na dan 30.09.2015. godine iznosi 108.133.801,86€.

Tabela: Aktivni ugovori po korisnicima lizinga

Korisnici lizinga		Q1 2014	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
Pravna lica	Broj ugovora	2,813	2,951	2,816	2,570	2,092	2,476	2,747
	%	48.7%	51.3%	51.4%	50.4%	51.8%	56.5%	56.7%
Fizička lica	Broj ugovora	2,944	2,777	2,638	2,506	1,928	1,889	2,078
	%	51.0%	48.3%	48.2%	49.2%	47.7%	43.1%	42.9%
Preduzetnici	Broj ugovora	21	23	22	20	19	18	20
	%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.5%	0.4%	0.4%
Ukupno		5,778	5,751	5,476	5,096	4,039	4,383	4,845

Vrijednost i broj zaključenih ugovora u zavisnosti od tipa lizinga

Poslovi finansijskog lizinga imali su značajno učešće u ukupnom broju, kao i vrijednosti zaključenih ugovora, budući da su činili 83% u ukupnom broju novozaključenih ugovora, dok je njihova vrijednost činila 3/4 ukupne vrijednosti novozaključenih ugovora.

U odnosu na isti period prethodne godine, evidentan je rast zaključenih ugovora u vezi sa operativnim lizingom i to za oko 65%, dok je vrijednost istih porasla za oko 44%.

Tabela: Po tipu lizinga novozaključeni plasmani

Novozaključeni ugovori		Q3 2014		Q3 2015		Stopa rasta	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
Operativni lizing	Broj	17	370,434	28	530,862	64.7%	43.4%
	% učešće	9.6%	13.3%	17.1%	24%		
Finansijski lizing	Broj	161	2,416,779	136	1,642,697	-15.5%	-32.0%
	% učešće	90.4%	86.7%	82.9%	76%		
Ukupno:		178	2,787,213	164	2,173,559		

Predmet lizinga

Kada je u pitanju predmet lizinga, evidentno je da putnički automobili konstantno imaju najveći udio od oko 93.3% u ukupnom iznosu lizing plasmana. U odnosu na prethodni kvartal značajno je manje sklopljenih ugovora u vezi sa putničkim automobilima i to za oko 75%, dok je u odnosu na isti period 2014. godine, ostvaren rast od 2%. U ukupnoj vrijednosti sklopljenih ugovora, ugovori sklopljeni u vezi sa putničkim automobilima čine 95.4%. Prosječna vrijednost po ugovoru za putnički automobil tokom III kvartala je iznosila 13,550€.

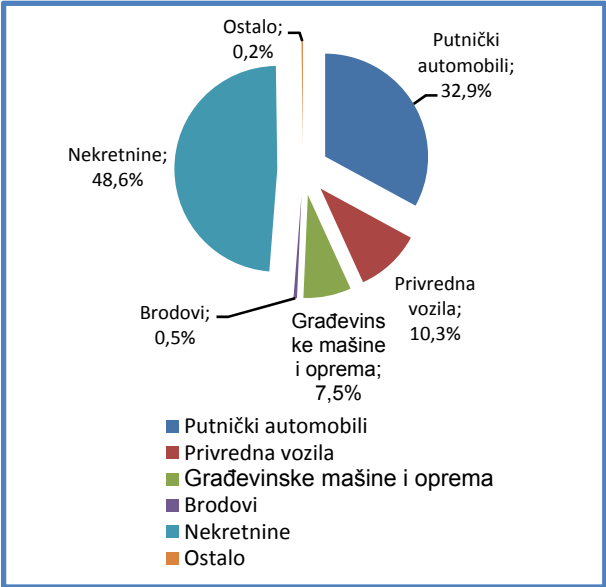
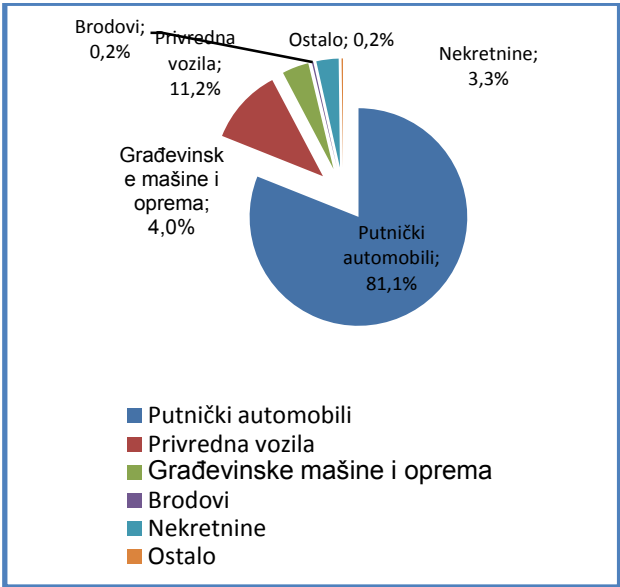
Tokom III kvartala, lizing kuće su pored ugovora za putničke automobile, sklapale i ugovore za privredna vozila (4.6% ukupno zaključenih ugovora). Prosječna vrijednost ugovora za privredna vozila je iznosila 9,126.3€.

Tabela: Struktura broja novozaključenih plasmana prema predmetu lizinga

Novozaključeni	Predmet lizinga	Q3 2014		Q2 2015		Q3 2015	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
Putnički automobili	Broj	150	2,149,658.3	598	6,378,427.3	153	2,073,169.6
	% učešće	84.3%	77.1%	94.8%	92.5%	93.3%	95.4%
Privredna vozila	Broj	24	300,671.9	33	516,472.7	11	100,389.2
	% učešće	13.5%	10.8%	5.2%	7.5%	6.7%	4.6%
Građevinske mašine i oprema	Broj	3	262,359.8				
	% učešće	1.7%	9.4%				
Brodovi	Broj	1	74,523.3				
	% učešće	0.6%	2.7%				
Nekretnine	Broj						
	% učešće						
Ostalo	Broj						
	% učešće						
Ukupno		178		204	2,991,306.4	164	2,173,558.7

Analizirajući aktivne ugovore na dan 30. septembar 2015. godine, evidentno je da kategorija putničkih automobila ima najveće učešće od 81.1% u pogledu broja ugovora, dok je u pogledu vrijednosti najveće učešće u kategoriji nekretnina sa 48.6%.

Grafik: Učešće u ukupnom broju aktivnih ugovora i učešće u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora



Sektorska struktura

U pogledu sektorske strukture plasmana zaključenih u III kvartalu 2015. godine, dominiraju ugovori u okviru sektora ostalih usluga (30%), trgovine (21%), te ostali sektori (16%). Sa druge strane, prema vrijednosti, najveće učešće imaju ugovori u okviru ostale usluge (24%), trgovine (20%), te saobraćaja (17%).

U pogledu aktivnih ugovora, dominantan broj čine ugovori u okviru sektora trgovine (36%), ostalih usluga (20%), te saobraćaja (11%).

Tabela: Sektorska struktura novozaključenih i aktivnih ugovora

Period	NOVOZAKLJUČENI				AKTIVNI			
	Broj	%	Vrijednost	%	Broj	%	Vrijednost	%
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	0	0%	0	0%	32	1%	577.140	1%
Građevinarstvo	4	4%	76.946	5%	292	9%	28.584.169	34%
Trgovina	21	21%	291.212	20%	1122	36%	15.138.906	18%
Usluge smještaja i ishrane	1	1%	15.940	1%	82	3%	9.084.826	11%
Ostale usluge	30	30%	338.671	24%	633	20%	13.107.014	16%
Saobraćaj	11	11%	248.159	17%	351	11%	4.013.016	5%
Finansijske djelatnosti	1	1%	66.463	5%	20	1%	755.082	1%
Industrija	4	4%	61.201	4%	306	10%	9.869.151	12%
Zdravstvo, obrazovanje i socijalna zaštita	2	2%	18.248	1%	21	1%	291.455	0%
Državna uprava	11	11%	180.440	13%	191	6%	2.048.038	2%
Ostali sektori	16	16%	129.230	9%	95	3%	1.086.168	1%
Ukupno	101		1.426.510		3145		84.554.967	



Bilans stanja

Ukupna aktiva četiri lizing kuće na dan 30. septembar 2015. godine iznosila je 54,620,152€ i manja je za oko 5.5% u odnosu na 30. jun 2015. godine. U strukturi ukupne aktive, stalna imovina čini nešto više od polovine aktive (51%), dok ostatak (49%) čine obrtna sredstva.

STRUKTURA AKTIVE NA DAN 30.septembar 2015.	
A. Neuplaćeni upisani kapital	0%
B. Stalna imovina	51%
Goodwill	0%
Nematerijalna ulaganja	0%
Nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva	40%
Dugoročni finansijski plasmani	60%
Dugoročna potraživanja	78%
Dugoročni finansijski plasmani	22%
C. Odložena poreska sredstva	0%
D. Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje je obustavljeno	0%
E. Obrtna sredstva	49%
Zalihe	24%
Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina	76%
Potraživanja od kupaca	24%
Kratkoročni finansijski plasmani	63%
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	11%
Porez na dodatu vrijednost i AVR	2%

U strukturi pasive četiri lizing kuće na dan 30. septembar 2015. godine, najveći udio odnosio se na dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze (84.3%), te kratkoročna rezervisanja i kratkoročne obaveze (11.1%), kapital (4.2%) i odložene poreske obaveze (0.3%).

STRUKTURA PASIVE NA DAN 30. jun 2015.	
A. Kapital	4.2%
B. Dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze	84.3%
Dugoročna rezervisanja	0.1%
Dugoročne obaveze	99.9%
Dugoročni krediti	99.5%
Ostale dugoročne obaveze	0.5%
C. Odložene poreske obaveze	0.3%
D. Kratkoročna rezervisanja i kratkoročne obaveze	11.1%
Kratkoročne obaveze	92.3%
Kratkoročna rezervisanja	0.1%
Obračunate obaveze	7.6%

Bilans uspjeha

Na kraju trećeg kvartala 2015. godine, a na osnovu bilansa uspjeha 4 lizing kuće, vidljiv je negativan poslovni rezultat, budući da su 3 od 4 kuće ostvarile veće poslovne rashode od poslovnih prihoda.

Sa druge strane, finansijski rezultat za 4 aktera na tržištu lizinga, bio je pozitivan i iznosio je 152,044€, pri čemu su 2 od 4 lizing kuće ostvarile pozitivan finansijski rezultat. Rezultat iz ostalih aktivnosti bio je negativan i iznosio je -407,187€, budući da su 2 lizing kuće ostvarile više rashode od prihoda, dok jedna lizing kuća nije bilježila ostale prihode i rashode.

Sumarno, ukupan neto rezultat je negativan (2 od 4 lizing kuće su ostvarile negativan rezultat) i iznosi -181,356,506€.

	UKUPNO Q3 2015
I Poslovni prihodi	6,819,503
II Poslovni rashodi	187,920,866
A. POSLOVNI REZULTAT	(181,101,364)
I Finansijski prihodi	1,447,779
II Finansijski rashodi	1,295,735
B. FINANSIJSKI REZULTAT	152,044
I Ostali prihodi	7,549,339
II ostali rashodi	7,956,526
C. REZULTAT IZ OSTALIH AKTIVNOSTI	(407,187)
D. Rezultat iz redovnog poslovanja prije oporezivanja	(181,356,506)
E. Neto rezultat poslovanja koje je obustavljeno	-
F. Rezultat prije oporezivanja	(181,356,506)
G. Druge stavke rezultata / povezana sa kapitalom /	-
H. Poreski rashod perioda	-
NETO REZULTAT	(181,356,506)

Tržište lizinga, tokom trećeg kvartala 2015. godine, karakterisao je pad broja zaključenih ugovora u odnosu na prethodni kvartal, kao i vrijednosti istih. Uporedni podaci sa prethodnim kvartalom tekuće godine ukazuju na ustaljeni trend kretanja privredne aktivnosti u Crnoj Gori tokom perioda II kvartala, odnosno prije svega orijentacije ekonomskog potencijala na turističku privredu. Stoga je kraj turističke sezone imao i za rezultat smanjenje u poslovima zaključivanja novih plasmana lizing kuća.

mr Slađana Pavlović, samostalna savjetnica II
u Direktoratu za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta